

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1923.

Första kammaren.

Nr 23.

Torsdagen den 5 april f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 26 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må till upprätthållande av byggnadsstyrelsens verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 96,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren till upprätthållande av byggnadsstyrelsens verksamhet för budgetåret 1923—1924 anvisat ett extra anslag av 75,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 81;

Nej — 61.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 337, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 95 ja och 118 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 176 ja och 179 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 på aftonen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av jordbruksutskottet i dess memorial nr 24 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen anvisar för budgetåret 1923—1924 ett extra förslagsanslag av 160,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej har riksdagen i likhet med andra kammaren till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen anvisat för budgetåret 1923—1924 ett extra förslagsanslag av 150,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 52.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 338, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 67 ja och 144 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 157 ja och 196 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av jordbruksutskottet i dess memorial nr 25 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må i riksstaten uppföra ordinarie förslagsanslaget till belöningar för rovdjurs dödande med 20,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren dels höjt premierna för dödandet av säl från nu gällande fyra kronor till tio kronor, dels ock höjt ordinarie förslagsanslaget till belöningar för rovdjurs dödande från det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 20,000 kronor till 38,000 kronor för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 94;

Nej — 47.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 339, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit

med 96 ja och 112 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 190 ja och 159 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtande nr 5, angående regleringen för budgetåret 1923—1924 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet; och

första lagutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckt motion om skrivelse till Konungen angående viss ändring i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelse, nr 65, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående utskänkning i riksdagsrestaurangens matsal av vin och öl.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden nr 7—9.

Föredrogos ånyo statsutskottets memorial nr 36, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om viss ändring i reglerna om avstängning från arbetslöshetshjälp i fall av arbetskonflikt.

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.

Sedan kamrarna stannat i skiljaktiga beslut beträffande statsutskottets utlåtande nr 30, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående viss ändring i reglerna om avstängning från arbetslöshetshjälp i fall av arbetskonflikt jämte i ämnet väckta motioner, hade utskottet, i syfte att åstadkomma sammanjämkning mellan dessa beslut, i det nu föreliggande memorialet hemställt, att riksdagen måtte, båda kamrarna med frånträdande av sina förut i ärendet fattade beslut, godkänna ett i memorialet intaget yttrande och förslag i förevarande fråga.

Reservation hade avgivits av herrar *C. J. G. Swartz, J. Nilsson* i Skottlandshus, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *J. L. Widell, O. Bergqvist, P. Nilsson* i Bonarp, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *J. D. Norman* och *P. M. Olsson* i Blädinge, vilka ansett, att sammanjämkning i frågan icke kunnat äga rum samt att utskottet bort framlägga förslag till proposition för ärendets avgörande medels gemensam omröstning.

Hans excellens herr statsministern **Branting**: Då riksdagens första kammare nu går att genom behandling av det föreliggande sammanjämningsförslaget taga slutlig ståndpunkt till regeringens framställning om viss modifikation i direktiven för arbetslöshetspolitiken,

Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.

(Forts.)

vill jag omedelbart tillkännagiva, huru regeringen uppfattar frågans läge och det avgörande, som kammaren har att träffa.

Med stigande undran följa stora lager av vårt folk den nu över åtta veckor uttänjda riksdagsbehandlingen av ett ärende, som enligt sin egen natur hade krävt den skyndsamma handläggning regeringen den 13 februari av riksdagen begärde. Det är djupt att beklaga, att till det långa tidigare uppskovet med frågans riksdagsbehandling nu lagts ytterligare tvenne veckors dröjsmål genom sammanjäkningsförslagets bordläggande i denna kammare. Så mycket mer ofrånkomligt är det då med hänsyn till alla dem, som oförskyllt vållats umbäranden, att frågans lösning nu icke längre fördröjes.

Från regeringens sida har tidigare klargjorts, vilken vikt regeringen fäster vid riksdagens beslut i den föreliggande frågan. I anslutning härtill vill jag nu uttala, att i det nuvarande läget finner regeringen endast en utgång rimlig, nämligen ett omedelbart positivt beslut, varigenom propositionens huvudsyfte tillgodoses.

Denna proposition var ej framlagd för att få en formel i arbetslöshetspolitiken ersatt med en annan. För regeringen har det väsentliga varit att kunna komma praktiskt till rätta med en uppenbart inhuman och ändamålslost hård konsekvens av gällande direktiv. Ur denna synpunkt har regeringen funnit sig kunna godtaga det framlagda sammanjäkningsförslaget, ehuru det erbjuder en i tillämpningen mera komplicerad lösning jämfört med propositionens enklare linjer. Kan emellertid själva huvudsyftet uppnås, nämligen att vinna — såsom det i anslutning till propositionen framhålles i statsutskottets sammanjäkningsförslag — »ett ur humanitär synpunkt mera tillfredsställande resultat av statens hjälpverksamhet», kan alltså avsedd lättnad bringas de genom avstängningsåtgärder oförskyllt drabbade, utan att huvudgrunderna för arbetslöshetspolitiken under den återstående avvecklingsperioden fränträdas, så ter det sig sedan som en underordnad angelägenhet att exakt bestämma, huruvida sammanjäknningen blivit avvägd närmare den ena eller andra kammarens tidigare beslut.

Detta sammanjäkningsförslag, varom de liberala och socialdemokratiska ledamöterna av statsutskottet enats, har före påsk antagits av andra kammaren, och jag vädjar nu till första kammaren att även för sin del antaga detsamma.

Sedan regeringen sålunda accepterat ett beslut enligt den i sammanjäknningen anvisade linjen, är det regeringens självfallna plikt att sörja för en korrekt och lojal tillämpning av beslutet, och det tillkommer regeringen att inför riksdagen ensam härför bära ansvaret.

På första kammarens avgörande beror nu, huruvida andra kammarens tidigare fattade beslut skall bli riksdagens. Regeringen anser, att ett positivt resultat måste uppnås och att frågan icke tål något nytt uppskov. I det nu inträdda läget finner sig regeringen därför bära uttryckligen tillkännagiva, att den i händelse av ett ytterligare uppskov eller ett negativt beslut kommer att ingiva sin avskedsansökan.

Herr **Swartz**: Herr talman, mina herrar! Vi lära väl ändå vid behandlingen av föreliggande förslag framför allt få utgå från dess sakliga innebörd och icke nu direkt tänka på vilka konsekvenser, ett beslut i den ena eller andra riktningen kan medföra, utan uteslutande hålla oss till frågan, huruvida vi kunna stå till svars för det verkliga innehållet av det beslut, som vi här fatta.

Innan jag går in på en saklig kritik av det föreliggande förslaget, ber jag emellertid att få säga ett par ord med anledning av vad hans excellens herr statsministern yttrade i början av sitt nu hållna anförande. Hans excellens talade om att behandlingen av detta ärende hade blivit över hövan uttänjd. Jag ber att på det bestämdaste få tillbakavisa detta uttalande, om däri skulle ligga någon anmärkning mot det sätt, varpå statsutskottet behandlat föreliggande fråga. Denna fråga kom i strid mot all kutym beträffande regeringspropositioner in till statsutskottet i ett sådant skick, att ingen som helst utredning förelåg från de myndigheter, som regeringen i överensstämmelse med grundlagens bud borde hava inhämtat yttrande ifrån. Då statsutskottet hade den uppfattningen, att man icke finge taga frågan så lättvindigt och uteslutande behandla den från en sådan synpunkt, som regeringen hade velat göra, utan att man grundligt måste undersöka, vilka konsekvenser ett beslut i överensstämmelse med regeringens förslag skulle få, fann sig statsutskottet nödsakat att inbegära den utredning, som saknades, när propositionen lades på bordet. Att denna utredning har tagit tid, beror på ärendets omfattande natur, och man kan således icke på något sätt tillskriva statsutskottet någon skuld för att frågan dragit ut på tiden. Utskottet har gjort sin skyldighet, i det att det sökt så mycket som möjligt penetrera saken och först därefter komma fram till riksdagen med ett uttalande.

Herr statsministern uttalade sitt beklagande över det ytterligare fördröjande av ärendets behandling, som blivit en följd av att det begärdes på bordet vid sista plenium före påsk. Då jag var en av dem, som yrkade på bordläggning, ber jag få förklara, att jag gjorde det uteslutande av rent sakliga skäl. Jag ansåg, att ett så viktigt utlåtande som detta borde begäras på bordet, så att det kunde bliva någon möjlighet för riksdagsmännen att sätta sig in i frågan — även för dem som redan hade begivit sig härifrån på grund av det förut gjorda tillkännagivandet, att sista arbetsplenium före påsk ägde rum på torsdagskvällen. Många hade redan rest på torsdagsaftonen och på fredagen voro bänkarna, som herrarna veta, tämligen glest besatta. Då detta viktiga betänkande från statsutskottet kom in på torsdag afton till plenium klockan 8 och skulle slutgiltigt behandlas vid plenium på fredag förmiddag klockan 10, hade många av dem, som skulle deltaga i beslutet, icke ens haft tillfälle att läsa, vad förslaget innebar. Som jag var övertygad om att viktiga principiella frågor här förelågo och att viktiga avvikelser från kammarens föregående beslut innehölls i det nya förslaget, ansåg jag det vara min bestämda skyldighet att härvidlag se till, att frågan finge en sådan behandling, att man verkligen kunde stå för

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjäkningsförslag i frågan till realbehandling redan då.

arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

vad man gjorde, och det kunde man absolut icke, om man upptagit frågan till realbehandling redan då. För övrigt vill det verkligen synas mig, som om vad som här passerat efter det att bordläggningbeslutet fattades till fullo har bestyrkt det väl befogade i den begäran, som av mig och många med mig framställdes om ytterligare bordläggning. Den diskussion, som särskilt i pressen har förts under de sista fjorton dagarna, har väl visat, att frågan icke var av den enkla beskaffenhet, som man gärna velat göra gällande, utan att den innehöll en hel massa mycket svåra och kinkiga problem samt att det fanns utrymme för en hel del motsatta tydningar, något som också påvisats i pressen. Jag hemställer till envar, om det verkligen är riktigt och om man verkligen kan stå till svars för det vara med om ett beslut, som var av den oklara och evasiva innebörd och som medgav så många olika tydningar som detta sammanjäkningsförslag skulle hava gjort, utan att man gav tillfälle åt dem, som blevo ansvariga för beslutet, att noga övertänka saken. Detta var anledningen till att man begärde ärendet på bordet, och jag tror verkligen, att man, om man vill vara fullt uppriktig, skall erkänna, att det fanns fullgoda skäl därtill och att man icke behöver tänka sig vare sig det ena eller andra mindre goda motivet för att förklara en sådan begäran.

Vad nu själva saken beträffar, så äro vi ju för närvarande i den tämligen förmånliga situationen, att i dag i en mycket spridd tidning här i staden stått införd en jämförelse mellan direktivförslagen, en jämförelse, som gjorde det möjligt för envar att sätta sig in i, vad verkligen detta sammanjäkningsförslag innebär, och i vilken mån det kan sägas göra en sammanjämkning mellan riksdagens kamrars olika beslut. Jag skall icke gå djupt in i det, emedan jag vet, att envar i ärendet intresserad — dit höra naturligtvis främst alla ledamöter av denna kammare, som i dag skola fatta beslut — är inne i situationen — om icke förut så genom denna tidningsartikel.

Jag skall emellertid taga mig friheten att i korthet framhålla vilka punkter det är, som synas mig vara av särskild betydelse i sammanjäkningsförslaget och synas mig vara av den betydelsen, att man icke med den uppfattning, jag har, kan biträda och yrka bifall till detsamma. I detta avseende vill jag först och främst framhålla, huruledes i motiveringen för sammanjäkningsförslaget samvetsgrant strukits, vad i enlighet med första kammarens beslut uttalades därom, att det icke var någon rätt från de arbetslösas sida att få arbetslöshetshjälp från staten. Därmed har man strukit ett grovt streck över en princip, som riksdagen alltid förut, särskilt i fjol, med stor styrka och även i år, innan sammanjäkningsförslaget framkom, har hävdad som en ofrånkomlig rättsprincip. Man har här i stället börjat tala om, att vissa arbetslösa skulle vara berättigade till statshjälp. Det har i utskottsförslaget, som blev första kammarens beslut, talats om, att arbetslöshetskommissionen skulle hava rättighet till att lämna friplatser i erforderligt antal till sådana, som ansågos vara därtill kvalificerade. Detta är utbytt mot följande uttalande — för den händelse att sammanjäkningsför-

slaget antages av riksdagen — att riksdagen förväntar, att arbetslöshetskommissionen ställer friplatser i erforderligt antal till förfogande för dem, som därtill äro berättigade. Det är sålunda ett direkt understrykande av en fullkomligt ny synpunkt beträffande denna hjälpsamhet gentemot den, som förut hela tiden gjorts gällande från riksdagens sida. Jag hemställer till envar, huruvida en sådan omändring verkligen är alldeles betydelselös, och huru långt det skulle kunna föra, för den händelse att den uppfattningen skulle göra sig gällande här i landet, att envar, som saknar arbete, har rätt att från staten få hjälp. Jag tror, att konsekvenserna av ett sådant uttalande skola gå mycket långt och sträcka sig vida utöver ramen av vad som nu närmast är för handen. Detta synes mig i och för sig vara tillräckligt, för att man icke skall kunna acceptera ett sammanjämningsförslag, som går ut på något sådant.

Detta tal om *rätten* för den arbetslöse att få statshjälp understrykes, såvitt jag förstår, ytterligare av talet om retroaktivitet. Understödet skulle nämligen enligt sammanjämningsförslaget utgå retroaktivt från den 1 mars. Det är något svårt att föreställa sig, att en frivillig hjälp skall utgå retroaktivt. Det måste förutsätta, att det är en rättighet, som man har att fordra, om en sådan hjälp skall utgå från en tidigare tidpunkt än den, som just nu är för handen, och att denna rättighet med orätt blivit vederbörande förhållen. Därtill kommer att rent praktiskt sett blir det utan allt tvivel förenat med betydligt stora svårigheter att rätt fördela en sådan retroaktivt utgående hjälp ända från den 1 mars. Huru skall man få reda på dem, som verkligen äro berättigade därtill? Skola alla, som varit avstängda från statshjälp från den 1 mars, anses berättigade att få retroaktiv hjälp från staten, även om de under tiden skaffat sig annat arbete eller från annat håll fått hjälp och understöd. Jag pekar på detta endast och allenast för att visa, huru nödvändigt det är att utforma så noggranna detaljbestämmelser i detta liksom i åtskilliga andra avseenden, innan de direktiv, som nu skola lämnas och som gå vida utöver de förutvarande, kunna på något sätt lända till efterrättelse för de lokala myndigheter särskilt, som i första hand skola tillämpa dem.

Jag tror, att det hade varit av största vikt och betydelse, att innan man för in ett sådant hittills nytt begrepp som retroaktivitet i hjälpsamheten, man hade gjort det till föremål för en verklig utredning, huru denna retroaktivitet skulle kunna utövas. Det hade förvisso varit av behovet påkallat lika väl i detta som i andra avseenden att inhämta yttranden från dem, som sitta inne med erfarenhet på området, för att få veta, om det låter sig verkligen praktiskt göras och, ifall det låter sig göras, på vad sätt det skulle kunna låta sig göras. I annat fall vill det synas mig, som om det vore ett direktiv, som lämnats av riksdagen, utan att riksdagen har klart för sig, huruvida detsamma kan komma till tillämpning.

Sedan ha vi frågan om denna uppdelning av yrkesarbetarna. Att en uppdelning, ett avskiljande av det lokala överskottet inom ett yrke,

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

är fullt berättigat och fullt i sin ordning har erkänts från alla håll här i riksdagen och även från de svåra högerreservanternas sida. Frågan är dock här, huruvida icke sättet, metoden för denna utrangering, d. v. s. denna uppdelning, som innehålles i sammanjämkningsförslaget, är av en helt ny och till sina konsekvenser vida längre gående innebörd än den i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna. Här är helt enkelt förslaget, att envar, som tillhör det tillfälliga arbetsöverskottet i ett yrke, skall hava rättighet att förklara, att han icke längre tillhör detta yrke. Han är nämligen då en »allmän arbetssökande», som icke längre tillhör yrket. Gör han det icke längre, borde också därutaf följa, att han skilde sina öden från yrkesarbetarens. Det vore väl logiskt. Men huru är det med den saken? Jo, man gör en skillnad till hälften, d. v. s. man skiljer honom från yrkesarbetarna, när det är förmånligt för honom, och återförenar hans öden med yrkesarbetarnas, när det återigen är förmånligt för honom. Under en konflikt slipper han således bliva avstängd från understöd, och när det är arbetsfred, har han understöd på samma villkor som yrkesarbetarna. Det är, såvitt jag förstår, en förmån, som är minst sagt lika oförbehållsam som den, vilken innehålles i Kungl. Maj:ts proposition, dock med den lilla skillnaden, att medan Kungl. Maj:ts proposition icke vill tillerkänna dessa allmänna arbetssökande från det ena eller andra yrket dessa förmåner, förrän 6 månader hava gått, sedan de lämnat yrket, så erhålla de däremot nu genast denna rättighet. Det är således en utvidgning av Kungl. Maj:ts proposition, som går utöver vad någondera kammaren har beslutat. Även ur den synpunkten är det icke något sammanjämkningsförslag, som det här är fråga om, utan ett alldeles nytt och vida längre gående förslag än som förut kommit till synes.

Det torde också vara av ganska stor vikt och betydelse att noga övertänka, vad konsekvenserna av en sådan bestämmelse skulle hava blivit. I den tidningsartikel, som jag nyss återopade, är åtskilligt talat om denna sak. Jag skall icke trötta herrarna med att läsa upp vad som står där, utan jag hänvisar endast därtill och ber herrarna noga betänka, huruvida icke konsekvenserna äro av den beskaffenheten, att det väl hade behövts, att även denna del av sammanjämkningsförslaget hade blivit underställd sakkunnig granskning och prövning, innan förslaget förelagts riksdagen till avgörande.

Det är ännu en sak, som har inträffat, sedan bordläggningsyrkandet gjordes, och det är förändringen av arbetslöshetskommissionens sammansättning. Det vare mig fjärran att på något sätt vilja misstänkliggöra eller nedsätta de nya männens goda vilja och i vissa avseenden även förmåga till att sköta det uppdrag, som på detta sätt har givits dem. I ett avseende kan det dock icke undgå uppmärksamheten, att skillnaden mellan dem och den föregående uppsättningen i arbetslöshetskommissionen är mycket stor och ganska betydelsefull just när det gäller tillämpningen av dessa nya direktiv. Den gamla arbetslöshetskommissionens majoritet har ju suttit ända sedan kommissionen började sin verksamhet, och den har förvärvat sig en ofantligt stor erfarenhet på

detta område. Det är klart, att de direktiv, som genom fjolårets beslut äro givna ifrån riksdagens sida, oaktat de varit klarare och tydligare än de nu föreslagna, i alla händelser icke av riksdagen kunnat utarbetas så i detalj, att icke huvudvikten har legat på tillämpningen av dessa direktiv. Denna tillämpning har sannerligen icke utbildat sig i ett ögonblick, utan den har kommit så småningom under arbetet med hithörande frågor. Det har utbildat sig en praxis på grundval av den erfarenhet, som man har vunnit med avseende på dessa direktiv och dessa direktivs tillämpning på det område, som de varit avsedda för. Det är väl ingen förolämpning mot en människa att säga, att han saknar erfarenhet, för den händelse att han icke har varit i tillfälle att skaffa sig en sådan. Jag betvivlar ingalunda, att om dessa herrar få sitta lika länge, som den föregående arbetslöshetskommissionens medlemmar suttit, de också skola få erfarenhet på området och kunna tillämpa direktiven på ett lämpligt och gott sätt. Här är dock fråga om att just nu vid övergångstiden tillämpa nya direktiv av annan innebörd och av mera vittgående karaktär än de direktiv, riksdagen i fjol fastställde. Dessa direktiv skola nu tillämpas av på detta område fullständigt oerfarna män, vilka även med bästa vilja i världen icke kunna sitta inne med samma förutsättningar, som de gamla hade, för att finna ut rätta och bästa sättet för tillämpningen.

Det är mycket gott och väl att, som vi nyss hörde från hans excellens herr statsministern, det är regeringen, som svarar för tillämpningen och ser till, att det blir riktigt lagt och utfört på allra bästa sätt. Det betvivlar ingen, ty det är regeringens enkla skyldighet, och jag tror för min del ingenting annat, än att regeringen skall fullgöra sin skyldighet. Det är dock en annan sak, huruvida regeringen med de många bestyr, som äro lagda på dess skuldror, kan sätta sig så i detalj in i ett ärende av denna beskaffenhet, vilket enligt sakens natur i främsta rummet måste överlämnas åt dem, som skola vara det verkställande organet. I det fallet står därför kvar med full giltighet allt vad jag nyss tillåtit mig säga angående nödvändigheten av erfarenhet på området för att riktigt kunna tillämpa direktiven, i all synnerhet när dessa direktiv äro av så pass svävande natur, att de kunna tillåta de många olika tolkningar, som kunna inläggas däri. Med all säkerhet skall man icke heller underlåta att försöka giva sig in på den ena eller andra tolkningen, allteftersom det passar bäst för tillfället. Jag tror även, att den närmaste tiden kommer att visa, att det medför svårigheter att man icke har erfarenhet i detta fall att lita på.

Ja, det är de sakliga skäl, som hava övertygat mig och med mig liktänkande om, att vi icke kunna gå med på detta sammanjämningsförslag. Vi äro dock skyldiga gentemot hela landet att se till, att riksdagens beslut i dessa ärenden icke det ena året blir si och det andra så, utan att det blir någon konsekvens. Vi hava nämligen icke kunnat finna annat än att det sammanjämningsförslag, som här föreligger, går vida utöver ramen för de direktiv, som i fjol enhälligt antogos av riksdagen

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan. (Forts.)

och av regeringen godkändes, ett beslut som t. o. m. förklarades vara en seger för regeringens uppfattning.

Jag ber att få yrka avslag å sammanjäkningsförslaget.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Under hela min riksdagstid har jag aldrig varit med om, att en från början till synes så begränsad fråga som den föreliggande på detta sätt vuxit ut och fått den betydelse, som i nu förevarande fall är händelsen. Visst var det för envar klart, att detta ämne var synnerligen ömtåligt och därför krävde från olika synpunkter sett en varsam behandling. I regeringspropositionen hade man dock från början enligt dess ordalydelse sökt att avgränsa framställningen till att vara, icke en avvikelse från, icke ett brott mot de i fjol antagna direktiven, utan endast att vara en åtgärd, som inriktade sig på ett speciellt område, där det gällde att kompletteringsvis åstadkomma en mer human tillämpning av förut gällande direktiv.

För min del måste jag dock säga, att jag i detta avseende icke fann verklig överensstämmelse mellan propositionens yrkande och motiveringen. Det var för mig omöjligt att se annat än att ett bifall till propositionen skulle hava inneburit på en viss punkt och i ett visst fall — med därav sedan följande konsekvenser — ett klart avsteg från de i fjol meddelade direktiven. Det var ju också den omständigheten, som gjorde, att man sedermera under behandlingen från utskottets sida sökte komma det syfte, som regeringspropositionen gav uttryck åt, till hjälp, men på ett sätt, som icke innebar en sådan avvikelse, som jag nyss nämnde. Om behandlingen hade fått begränsas till detta, förefaller det mig, att trots förslagets ömtåliga beskaffenhet vi ingalunda behövt befinna oss i den situation, vari vi nu stå.

Vi hörde nyss från regeringsbanken, att ett beslut om avslag på sammanjäkningsförslaget kommer att medföra regeringsdemission. Jag har svårt att förstå denna ministärens deklaration ur rent saklig synpunkt. Som här nyss anmärkts, antogos de i fjol fastställda direktiven efter förhandlingar med regeringen av en så gott som enhällig riksdag. Ingen strid rådde vid fjolårets riksdag om de då äskade stora anslagsbeloppen, utan de beviljades utan motsägelse såväl från utskottets som riksdagens sida. Det, som man vid det tillfället stred om och varom förhandlingarna förde sig, var direktiven och uttalandena i den motivering som fogades till riksdagens beslut. Jag vill erinra om att i fråga om flera av de springande punkterna i fjolårets direktiv var den i utskottets dåvarande framställning ingående motivering ett direkt resultat av förhandlingar med den dåvarande och nuvarande regeringens medlemmar. Vad är det, som det nu gäller? Jo, det gäller en på så sätt utvidgad tillämpning av dessa fjolårsdirektiv, att man därmed skulle bereda arbetarklassen en ökad förmån. Vad man i detta avseendet hyser, som jag nyss antydde, olika meningar om, det har varit det sätt, varpå lösningen skulle ske. Från det parti, jag tillhör, förklarade man sig från början beredd att vara med om en mera human tillämpning, men vi begärde det hela tekniskt lagt så, att det blev klart, att ett upp-

givande av samhällets neutrala ställning till de i konflikt invecklade icke skedde.

Då jag varit med om de förhandlingar, som pågått vid årets riksdag, önskar jag klarlägga det betraktelsesätt, som det parti, jag tillhör, därvidlag följt under de olika faserna av detta ärendes behandling. Och jag gör det så mycket hellre, som man på senaste tiden fått se påståenden uttalade och spridda, vilka gå ut på, att man från vår sida sökt använda detta ärende till partipolitiska manipulationer. Jag vill därom omedelbart säga, att vi från vår sida hava ingenting att dölja och ingenting att borttolka.

Det första meddelande, som jag erhöll beträffande denna fråga, innebar, att på grund av nu inträffad konflikt inom järnbruksindustrien en avstängning skett i enlighet med gällande direktiv. Då denna avstängning hade träffat även sådana, som inom detta yrke under en längre tidsperiod varit utan arbete, ansåg man att den träffade bryskt och hårt. Man ifrågasatte då en regeringsproposition, som skulle åstadkomma ändring, men ifrågasatte tillika, att man omedelbart och utan att avvakta riksdagens beslut skulle börja att tillämpa propositionens principer. För min del sökte jag, i den mån jag kunde, klarlägga för vederbörande, att *syftet* från regeringens sida hade mina sympatier, men å andra sida framhöll jag även, att det dock var nödvändigt, att detta ärende *före* framläggandet i utredningsväg utrustades så starkt som möjligt, och att man framför allt icke tillämpningsvis skulle gå in för nya direktiv, som icke blivit prövade och godkända av riksdagen. Jag tillstyrkte ett förfaringsätt, som jag uttryckte så, att man med hänsyn till förhållanden borde handla *mjukt* och *snabbt*.

Regeringspropositionen dröjde en vecka. Den kom sedan men utan erforderlig belysning av frågan och utan den utredning, som man måste säga sig vara önskvärd och nödvändig.

Jag skall icke gå in på denna sak, emedan vi här i kammaren ganska utförligt vid den föregående debatten i frågan diskuterade utskottets motivering för den utredning, som verkställdes från utskottets sida. Jag vill dock betona ännu en gång, att när ett förslag föreligger och det utskott, som har den förberedande prövningen om hand, finner, att utredningen är bristfällig, brukar riksdagen med hänvisning till denna omständighet *avslå* förslaget. Här ville utskottet icke gå den vägen, utan det ville försöka att självt anskaffa en fullständig utredning för att på det sättet så snabbt som möjligt komma till ett resultat. När man här från statsrådsbänken talat om den tidsutdräkt, som ärendets behandling medförde, så vill jag erinra om, att sedan utredningen inkom till utskottet, behandlades det föreliggande förslaget inom utskottet på tre dagar, och utskottets plenisammantråde utsattes till en söndag, för att man skulle så snabbt som möjligt komma till ett avgörande. Det förefaller mig, att ett sådant behandlingssätt icke ådagalägger bristande intresse för att snabbt uppnå resultat utan i stället, såvitt jag förstår, raka motsatsen. Därtill kom, att i den utskottets hemställan, som då framgick som flertalets mening, hade man

Sammanjunks-
ningsförslag i
arbetslöshets-
frågan.
(Forts.)

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

för järnbruksarbetarnas del föreslagit särskilda åtgärder, för att en omedelbar tillämpning av det i allmänhet förordade användningssättet skulle kunna ske. Det var på den punkten, som den föregående ärade representanten icke ville vara med om de åtgärder, utskottet i sådant avseende föreslog. Jag kan väl också i det här sammanhanget få erinra om, att utskottets hemställan i sin ursprungliga formulering blev utskottets beslut genom medverkan av socialdemokratiska utskottsledamöters röster.

Jag skall icke säga många ord om den behandling i riksdagen, som därefter följde. Det, som frapperade mig vid behandlingen i kammarna, var tre olika moment, som jag anhåller att få påpeka. Ett anmärkningsvärt moment var det, att under det utskottets utlåtande hänvisade till att riksdagen för sin del godkände, anslöt sig till och alltså förordade bibehållandet i fortsättning av den dåvarande arbetslöshetskommissionens förfaringssätt, förklarades under debatten från regeringsbanken, att kommissionsmajoritetens förfaringssätt icke kunnat tillvinna sig förtroende av dem, det här närmast gällde. Kommissionens förfaringssätt måste genom detta uttalande i riksdagen anses delvis underkänt, ty om man icke avsett det, måste väl detta meddelande om misstroende hava åtföljts av en förklaring, att misstroendet i fråga icke kunde betecknas vara sakligt grundat.

Jag skall icke heller här säga många ord om de övertygelsemedel, varigenom majoritet vanns i andra kammaren. Jag vill endast säga, att det, som i det sammanhanget förekom och som senare dokumenterades genom uttalanden på olika håll, bland annat uti regeringssidan närstående tidningsorgan, måste göra en yttermera betänksam mot det förslag, som man på det sättet sökte främja. Man måste nämligen befara, att kammarens votum icke gav uttryck åt kammarmajoritetens verkliga åsikt och vilja, utan att för denna sak helt främmande motiv dikterat utgången.

Slutligen tillkom ett tredje moment, nämligen att man från regeringens sida förklarade sig önska se tillämpad en slags andrakammarparlamentarism, som, såvitt jag förstår, införde ett helt nytt maktläge i förhållandet mellan riksdag och regering.

Först då några ord beträffande det i utskottets utlåtande ingående förtroendeuttalandet från riksdagens sida åt kommissionen. Vad var det, som det här gällde? Jo, om hela detta område kan man säga, att det vore fråga om en ny, mera experimentellt framvuxen och mycket omfattande statsverksamhet, en statsverksamhet, som icke kunde regleras genom på förhand uppställda direktiv, utan där det organ, som hade verksamheten om hand, fick så att säga mera försöksvis treva sig fram till regler för olika fall. Vilken oerhörd vikt, som denna sak ägde, kan man ju förstå redan därav, att det beslut, som förra årets riksdag beträffande denna punkt fattade, i ekonomiskt avseende omfattade ungefär en sjundedel av hela det föregående årets statsinkomster. Under denna framväxande verksamhet och under behandlingen av ärendet i riksdagen kom man mycket snart underfund med, att antingen måste

man för verksamheten ifråga utarbete mycket utförliga och mycket detaljerade direktiv, eller också måste riksdagen avstå från den utvägen och nöja sig med några allmänna principiella anvisningar, anslutande sig till vad som under tiden kunde, som jag nyss sade, på experimentell väg ha hunnit framväxa.

Vilketdera alternativet man än valde, fanns det likväl en hel mängd områden, där det var omöjligt att regelbinda förfaringssättet. Man kunde endast med allmänna, principiella anvisningar ange t. ex. när en konflikt skulle förklaras vara »allmän» eller »partiell». Det måste bero på en objektiv prövning, hur detta direktiv skulle tillämpas i skiftande fall. I fråga om förhållandet mellan lönerna för nödhjälpsarbeten och för andra liknande arbeten i den privata arbetsmarknaden kunde man visserligen fastställa vissa normer, men tillämpningen av prissättningen måste ske av det organ, som hade verksamheten om hand. Det är klart att ledningen därvid kunde på grund av olika förhållanden förete skiftande resultat. Jämväl uppdelningen mellan de båda understödsformerna, som allmänneligen komma till användning, å ena sidan rent understöd och å andra sidan nödhjälpsarbete kan ej i varje särskilt fall bestämmas av riksdagen, utan även därom måste kommissionen tillämpningsvis ha det avgörande ordet. När man i fortsättningen, då denna verksamhet växte ut, i riksdagen frågade, vilka bestämmelser härom man skulle giva, kom man som jag nyss nämnde efter hand till det resultatet, att riksdagen valde den utvägen, att den gav allmänna direktiv, men lät kommissionen på grund därav pröva ett flertal förfaringssätt. Om i något fall tillämpningen ansågs behöva korrigeras, gavs antydning i detta hänseende, men i övrigt erhöll man regler genom att beskriva och uttryckligt godkänna det förfaringssätt, som inom kommissionen blivit använt. Därav följde, att då kommissionens verksamhet, de principer som tillämpades inom densamma och vad som därvid förekom givetvis borde bli på något sätt utav riksdagen gillat eller underkänt, så motiveras här ett undantag från vad som eljest i andra fall regelmässigt gäller beträffande ett personligt förtroende från riksdagens sida till dem som ha att på statens vägnar leda och utöva ekonomisk verksamhet.

I år gällde det nu flera nya dylika på förhand obestämbara åtgärder. Man ville nu i alldeles särskild grad ingripa mot sådana fall, där man på grund av kristidskonjunkturen måste säga sig, att man inom vissa områden haft en alldeles för stor tillfällig och löst anställd arbetarstock, som icke hade utsikt att under närmaste åren få återingå i yrket och sålunda måste, reellt sett, anses som skild från sitt förutvarande yrkesområde, men på grund av att den tidigare haft denna verksamhet, kommit i en alldeles särskild svår ställning i förhållande till statens understödsverksamhet och därför borde överföras från yrket till en grupp allmänna arbetssökande. Här måste således en prövning komma till stånd om vilka yrkesområden, som ur denna synpunkt kunde anses äga förutsättning för att få det nya förfaringssättet tillämpat på sig. Det måste också överlämnas åt kommissionens prövning att avgöra,

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

i vilken omfattning överföring från ett visst yrke till de »allmänna arbetssökandena» kunde ske. Det måste också slutligen bli föremål för detta organs beslut, vilken ställning dessa »allmänna arbetssökande» skulle erhålla. Det är omöjligt, var omöjligt och måste vara omöjligt för riksdagen att i samtliga dessa avseenden giva utförliga direktiv. Man fick anknyta sina uttalanden till typfall bland kommissionens åtgärder, samt i övrigt bygga på de gamla anvisningarna. Detta var faktiskt den enda utväg, som kunde tillgripas för att man från riksdagens sida skulle kunna utöva tillbörligt inflytande på den fortsatta verksamheten. Det var därför som vad riksdagen uttalat i detta fall om kommissionens verksamhet ägde särskild betydelse. Det måste dessutom fästas så mycket mera vikt vid vad majoriteten inom kommissionen kom till för resultat och av vilka personer den utgjordes, som kommissionen i övrigt efter hand fylldes av direkta representanter för speciella intressen — såväl för arbetarnas behovsintressen å ena sidan som för arbetsgivarnas motsatta intressen å den andra. I den mån antalet representanter av denna art närmade sig majoritet inom kommissionen, blev givetvis ett hänsynstagande till de övriga kommissionsmedlemmarnas tidigare tillkännagivna uppfattning och samma medlemmars förutsättningar att kunna fylla sitt uppdrag ur riksdagens synpunkt givetvis alltmera betydelsefullt. Den hänsyn, som i sådant avseende riksdagen tog, förefaller mig sålunda vara motiverad av de faktiska förhållanden, som här föreligga, på ett sätt och i en omfattning, som knappast kunde vara fallet på något annat område av statens verksamhet. Det är också därför som riksdagen fäst så stort avseende i detta fall vid kommissionens sammansättning. Vid ärendets behandling i kamrarna blev sålunda redan i det första av utskottet föreslagna yttrandet stor vikt fäst vid, att i den fortsatta verksamheten de dittills gällande direktiven icke ändrades eller upphävdes utan kompletterades, liksom också att beslutsmässigheten utövades av dem, som genom sin föregående verksamhet klart och tydligt ådagalagt en påvisbar uppfattning om vad som borde ske, och som, såvitt jag förstår, även på ett lyckligt sätt beaktat på en gång samhällsintresset och behovsintresset, vilka det här gällde att medla mellan. För min del vill jag därtill lägga att jag icke kunde undgå att uppfatta det så, att regeringen *måste* anses vara i alldeles särskild grad intresserad för behovsynpunkten. Det är, såvitt jag kan förstå, ingen skam för regeringen att erkänna den saken. Det är naturligt att så är fallet om man ser på regeringens hela ställning, tillkomst och politiska grundval och allt vad därmed sammanhänger. Men i den mån som man måste säga sig, att regeringen ägde och måste äga ett mycket stort sådant intresse, var det ingen obehörighet, utan, såvitt jag förstår, en helt naturlig sak, att riksdagen för sin del markerade, att å andra sidan samhällsintresset borde bli pålitligt och starkt representerat inom kommissionen. Det måste därför, när ärendet behandlades i kamrarna och det visade sig, att man från regeringssidan, på sätt som skedde, ville delvis åtminstone underkänna kommissionens hittillsvarande verksamhet, i det man framhöll, att kommissionen icke genom denna verksam-

het förmått tillvinna sig förtroende från de arbetslösa det måste, säger jag, hos utskottsanhängarna väcka synnerliga betänkligheter, när man på det sätt, som skedde, markerade ett visst avståndstagande från kommissionen.

*Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)*

I detta sammanhang skall jag icke säga många ord om det nya moment, som kom in i diskussionen genom regeringens förklaring, att den i detta fall måste fästa särskilt avseende vid andra kammarens mening. Jag skall senare återkomma till detta. Jag vill blott nu säga, att när regeringen i detta avseende förklarade, att regeringen icke var sinnad att taga lika stor hänsyn till riksdagens *båda* kamrar, till en samlad riksdagsmajoritets mening, så måste jämväl den omständigheten givetvis väcka ökad betänksamhet hos dem, som sökte garantier för att kommissionens principer och hittillsvarande förfaringssätt bleve vägledande i fortsättningen.

Trots vad som skedde i kamrarna vid första behandlingen av detta ärende gingo jag och mina meningsfränder med på, att man skulle försöka få fram ett sammanjäkningsförslag, för att man skulle så snabbt och effektivt som möjligt komma till ett resultat. Att man i det avseendet icke underlät något, borde väl framgå av det på vissa håll klandrade förhållandet, att detta sammanjäkningsförslag utarbetades på en natt mellan två plenidagar, av vilka den föregående plenidagen omfattade mer än 12 arbetstimmar. I den omständigheten att man på detta sätt försökte få fram ett beslut före påsken *borde* ligga ett obestriddligt bevis på, att man icke här sökte förhindra tillkomsten av ett beslut, som realiserade regeringens syften, utan tvärtom. Så förfar man nämligen icke, om man vill lägga stenar i vägen för en regeringspropositions förverkligande.

Vad resultatet av sammanjämkningen vidkommer, sträckte vi oss ju i detta avseende så långt, att man på några håll velat betrakta det som ett långt gående principiellt uppgivande. Så gjorde nyss herr Swartz. Jag bestrider emellertid att hans skissering av sammanjäkningsförslaget innehåll i flera avseenden kan betraktas såsom riktig. Sammanjäkningsförslaget innebär *möjlighet* att tolkningsvis komma till ett annat resultat än det, som man från riksdagens sida avsett, men det innebär icke någon principiell uppgivelse. Och då man utgick från att tillämpningen skulle göras av det tidigare arbetslöshetsorganet, vågar jag säga, att detta sammanjäkningsförslag, sådant som det förelåg, hade kunnat och bort av riksdagen då antagas.

I den omständigheten, att vi för att möjliggöra en överenskommelse sträckte oss så långt som skedde, bör emellertid, som jag nyss framhöll, ligga ett ojävigt bevis för, att vi från vår sida verkligen ville komma till ett resultat, som skulle för de hjälpbehövande vara så förmånligt som möjligt.

Men vad var det nu, som inträffade, när denna fråga förekom i kamrarna till behandling? Jo, i andra kammaren inträffade för det första, att chefen för det parti, som jag tillhör, klart och bestämt underströk, att när han förordade sammanjäkningsförslaget, så skedde det

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

under hänvisning till att i detta sammanjämkningsförslag ingick ett uttalande, där man vidhöll och underströk den garanti, som låg i den förutvarande kommissionens långvariga erfarenhet och principiella ståndpunktstagande. Såvitt jag förstår, måste de, som här från regeringspartiets sida och från regeringens sida biträdde sammanjämkningsförslaget, sålunda jämväl ha plikt att tillse, att det, som sålunda utsades i sammanjämkningsförslaget icke borteskamoterades, icke gjordes verkningslöst, utan att det, om sammanjämkningsförslaget skulle tagas, också bringades till full giltighet. Nu inträffade emellertid, att samtidigt som man inom andra kammaren förordade detta förslag, i vilket uttryckligen förklarades, att den dåvarande kommissionens sammansättning, erfarenhet och verksamhet utgjorde en god garanti för fortsättningen, samtidigt begärde den, såvitt jag förstår, i nu berörda avseende mest representativa mannen i andra kammaren från regeringspartiet, suppleanten i arbetslöshetskommissionen och en av landsorganisationens främste tjänstemän, ordet och förklarade, att kommissionens verksamhet måste betecknas såsom ett partiskt och därför förkastligt ståndpunktstagande. Han karakteriserade kommissionens avstängningsbeslut såsom ett vidtagande av åtgärder, som till arten sammanfölla med arbetsgivarnas lockoutåtgärder. Sålunda, det inträffade, att samtidigt som det förelåg ett sammanjämkningsförslag, i vilket det såsom en bärande och integrerande del ingick just en hänvisning till kommissionens förfaringsätt, samtidigt angreps från samma parti, som förordade detta förslag till antagande, just den del i förslaget, som på sätt jag nyss angivit måste anses vara av ett av förslagets hörnstenar. Jag får säga, att jag icke hittills i min riksdagspraxis sett någon motsvarighet till vad som i detta avseende förekom. Det är ur denna synpunkt, som jag måste säga mig, att när jag i dag nödgas taga en annan ställning till sammanjämkningsförslaget än den, jag tidigare intagit, beror det därpå, att samtidigt som man förordade den enligt vår uppfattning vitala och nödvändiga delen i sammanjämkningsförslaget, som, såvitt jag förstår, man från båda parternas sida haft plikt att upprätthålla, gick man till angrepp på och underkände det befogade i punkten i fråga. Resultatet av det angreppet har ju också blivit, att förutsättningen för förslaget i nu ifrågavarande avseende bortfallit.

Jag vill i detta sammanhang också säga några ord om vad som sedermera förekommit. Innan jag gör det, vill jag återupprepa, att trots den uppfordran, som vid tillfället i fråga skedde från liberalt håll, och trots det att regeringsmedlemmar voro närvarande i kammaren vid samma tillfälle, besvarades denna uppfordran med fullständig tystnad från statsrådsbänken.

Sedan har ju förekommit, såsom kammarens samtliga ledamöter veta, att från regeringshåll till mig riktats en anmodan att inträda såsom medlem och ordförande i arbetslöshetskommissionen, och jag finner mig, särskilt på grund av till mig offentligt framställda frågor, här hava anledning att säga några ord om den saken. När det meddelan-

det lämnades mig, underströks det starkt — liksom tidigare skett — att efter det statsutskottets utlåtande både i år och i fjol tillkommit under medverkan från de liberala och sedan detta utskottsutlåtande i år blivit i ena kammaren godtaget, ansåg man, att det var en skyldighet för ett parti, som på detta sätt direkt engagerat sig i utformandet av arbetslöshetsdirektiven, att också taga del i och sörja för tillämpningen. Jag måste sålunda betrakta framställningen till mig mindre såsom en personlig anmodan utan fastmera såsom en framställning till det parti, jag tillhör, att direkt träda in för och liksom övertaga tillämpningen av arbetslöshetsdirektiven. Under sådana förhållanden förefaller det mig mycket naturligt, att jag då ansåg mig böra hemställa att avgörandet, huruvida ett sådant inträdande borde ske, finge träffas av partiet självt, och att sålunda detta sattes i tillfälle att bedöma, huruvida partiet skulle vilja gå in för en dylik uppgift. Ty den ställningen bleve, i den mån som den fick politisk färg över sig, givetvis en utomordentligt ömtålig sak. Å ena sidan hade man behovet hos de stora arbetslösa grupperna och deras naturliga otålighet och å den andra ena sidan en regering, som uppenbarligen måste sägas känna starkt och varmt för dessa behovssynpunkter. Klart är att ett politiskt partis mellanställning i dylikt fall bleve synnerligt egendomlig och ömtålig. Men resultatet av överläggningarna på den punkten blev, att man ur synpunkter, som jag icke har anledning att kritisera, ansåg sig icke böra bevilja ett så långt uppskov, att partiet fick bestämma om ett sådant tillträde borde ske eller icke. Jag måste för min del i en sådan situation förklara, att, då sådant tillfälle icke bereddes och jag personligen icke kunde föregripa partiet härutinnan, jag måste avstå från att mottaga uppdraget i fråga. Dessutom hyste jag en annan betänklighet, som jag här vill framhålla, betänkligheten mot, att aktiva politici på det sätt, som här skulle komma att ske, engagera sig i statens verkställighetsåtgärder på ett dylikt område. Jag uttalade den meningen, att jag var tveksam, huruvida verkligen politicis befattningstagande med denna sak borde ske annat än i riksdagen och huruvida det icke vore otänkbart, att en lycklig lösning i fortsättningen skulle kunna äventyras genom att aktiva politici placerades på dessa poster. Jag huser alltjämt den uppfattningen, och jag tror, att det vore lämpligast, att sedan riksdagen fått giva direktiv på detta område, verkställigheten omhänderhaves av personer, som ha en ur olika synpunkter klart oberoende ställning, så att varje personligt moment försvinner och att en objektiv prövning av vad som kan vara rätt eller inte sker, en prövning, som uteslutande företages av kommissionens medlemmar i denna deras egenskap. Den omständigheten var också ett starkt bidragande skäl till det avböjande, som skedde. Jag tror, att man skall kunna medge, att de motiv, som jag härvidlag åberopat, varit fullt sakliga, och att min hållning i detta avseende icke skall kunna betecknas som något försök till försvårande av läget för regeringen.

Jag vill i detta sammanhang fråga: vad representerar med hänsyn till riksdagens önskemål den nya kommissionen? Naturligtvis måste den anses representera endast ovisshet. I kommissionens plena blir det ju så,

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

att om en uppdelning sker, såsom tidigare i flera fall skett, så att arbetsgivarnas representanter gå sin väg och arbetarnas representanter sin, då sker faktiskt avgörandet emellan de tre, fyra personer, som utgöra kommissionens kärna. En grupp av tre personer, äro direkta arbetarrepresentanter. Avgörandet beträffande mycket viktiga principer och mycket stora belopp kunna komma att träffas av en ung tjänsteman i obefordrad ställning, som ur denna rent personliga synpunkt icke kan var skickad att i en så ytterst ömtålig och påfrestande angelägenhet, som det här kan vara fråga om, välja den väg, som kommissionen har att beträda.

Jag skulle i detta avseende vidare vilja säga, att jag har svårt att förstå, hur den nya kommissionen skall fatta sin uppgift. Två möjligheter föreligga. Antingen kommer kommissionen att fortsätta på precis samma sätt som den hittillsvarande kommissionen gjort. Men om det sker, måste den nya kommissionens verksamhet komma att innebära en besvikelse för de arbetslösa, som givetvis i denna nya kommissions sammansättning se ett löfte om ett i viss mån förändrat förfaringsätt, eller också kommer det att bliva en förändring i kommissionens hållning i förhållande till den tidigare. Men då blir ju riksdagens förutsättning för sammanjämningsförslaget icke längre till finnandes.

Jag skall, beträffande den förut omnämnda ansatsen till andra-kammarparlamentarism, endast be att få säga, att jag icke alls tänker inlåta mig på frågan om vilken betydelse regeringens förklaring, att andra kammarens votum i frågan måste ha en alldeles särskilt vikt, kan tänkas få. Man kan fråga: vad är meningen? Hur långt vill man sträcka sitt ståndpunktstagande i detta avseende? Vad kan en regering underlåta eller positivt göra i förhållande till den samlade riksdagen? m. m. dylikt. Men jag skall inte inlåta mig på dylika frågor. Jag skall endast betona, att det projektet givetvis måste, om ett godtagande av sammanjämningsförslaget skall påverkas av hänsynstagande till denna omständighet, anses vara ett nytt moment, som försvårar behandlingen av och anslutningen till sammanjämningsförslaget i nuvarande ögonblick.

Vad beträffar det beslut, som nu synes böra ske, vill jag säga, att jag har ganska starka sympatier för ett återremissyrkande. En återremiss skulle vara önskvärd ur formell synpunkt därför, att, även om kammaren går på avslag och till följd därav gemensam votering kommer att ske, så motsvarar det ursprungliga utskottsbetänkandet icke längre den *nu* föreliggande situationen. Ur den synpunkten skulle givetvis ett försök till ett nytt sammanjämningsförslag vara önskvärt, men jag har övertygat mig om, att ett sådant yrkande endast skulle innebära ett förlängt uppskov av det definitiva avgörandet utan att föranleda till annat än att man i varje fall skulle komma fram till ett gemensamt omröstningsförfarande. Under sådana förhållanden måste jag, trots det att jag, som sagt, hyser sympatier för ett återremissyrkande, och detta alldeles särskilt därför, att den retroaktivitet, som sammanjämningsförslaget upptagit, därigenom skulle kunna bevaras. I olikhet med herr Swartz måste jag nämligen säga, att icke behöver väl ett ekonomiskt förfarande i understödshänseende innebära, att förfarandet represen-

terar en obestriddlig rättighet, därför att understödet i fråga skulle utgå retroaktivt. Jag kan icke alls anse, att det ur denna synpunkt skulle ligga något verkligt sakligt hinder i att ett retroaktivunderstöd kommer till stånd. Det förefaller mig emellertid eventuellt möjligt, att, även om ett beslut nu fattas genom gemensam omröstning, det, såvitt jag förstår, åtminstone kan tagas under omprövning, huruvida icke ett separat retroaktivt förfarande kan åstadkommas, när utgångspunkten för det blir andra villkor och ett annat datum än det i det ena av de båda omröstningsalternativen föreslagna.

*Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)*

När jag nu, herr talman, härmed avslutar mitt yttrande, vill jag icke fördölja, att jag nu icke för talan för ett enhetligt parti. Det är så, att meningarna inom det parti jag tillhör nu äro delade. Åtskilliga bland mina meningsfränder anse sig nämligen, trots allt som förekommit, likväl böra rösta för sammanjämkningen. Intet kan emellertid tydligare än detta understryka, hur fullständigt fjärran det liberala partiets behandling av detta ärende måste anses stå från varje makthunger eller varje spekuliation i några som helst regeringssyften. Men den omständigheten i sin tur kan å andra sidan icke förplikta oss, som å ömse sidor nu hysa olika meningar om vad som skall ske, att avstå från att göra vårt ord och vår röst gällande beträffande vad som i förevarande avseende är riktigt och lämpligt.

På grund av vad jag nu anfört kommer jag till det resultatet, att i det förändrade läge, som för närvarande föreligger, det måste anses ytterst önskvärt, att utskottets ursprungliga förslag med dess mera detaljerade och ur olika synpunkter mindre borttolkningsmöjliga beslut kommer att slutligen bliva riksdagens. Då det förslaget i vissa avseenden begränsar förfaringssättet, där eljest en kommission, som icke på samma sätt som den tidigare med visshet kan antagas följa de förut inom kommissionen intagna ståndpunkterna och dispositionerna, då det vidare ur denna sakliga synpunkt synes mig önskvärt, att riksdagens beslut i föreliggande fråga kommer att sammanfalla med utskottets ursprungliga hemställan, tillåter jag mig, herr talman, att, eftersom jag förutsätter, att ett avslag på sammanjäkningsförslaget resulterar i framläggandet från statsutskottets sida av en gemensam omröstningsproposition, yrka avslag å sammanjäkningsförslaget.

Herr **Wohlin**: Herr greve och talman! Då detta ärende onsdagen den 21 mars behandlades här i kammaren tillät jag mig framställa, att den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen av herr Swartz m. fl. i visst hänseende innebar ett företräde framför utskottets förslag, särskilt med hänsyn till den i reservationen mera strikt upprätthållna principen om statens neutralitet vid arbetskonflikter. Emellertid understök jag, att utskottets förslag i vissa andra hänseenden innehöll fördelar framför herr Swartz' m. fl. reservation och erinrade härvid särskilt om att utskottsförslaget skulle möjliggöra en omedelbar hjälp åt de nu oförvällat arbetslösa inom järnbruksindustrien, inom den ram

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

som skapas av där uttalade principer, ävensom att man genom ett antagande av utskottsförslaget skulle kunna förebygga en hotande finansiell katastrof inom ett visserligen icke stort antal kommuner. Vid övervägande av skälen för och emot fann jag för min del vid samma tillfälle anledning att yrka bifall till utskottsförslaget. Samtidigt tillät jag mig emellertid som min uppfattning uttala, att utskottsförslaget gick till den yttersta gränsen av vad som ur samhällets synpunkt kunde godtagas i detta viktiga och grannliga ärende.

Då jag nu genom det bordläggningssyrkande, som framställdes under sista plenum före påsk och som enligt min mening var sakligt grundat, fått möjlighet att ingående granska det framlagda sammanjämkningsförslaget samt jämföra detta med utskottsförslaget, har jag funnit, att dessa båda förslag i väsentliga stycken förete anmärkningsvärda skiljaktigheter. Utskottets förslag inleddes med flere längre stycken, vari uttryckligen förklarades, att hjälpverksamheten i fråga icke kan grundas på någon rätt, som de arbetslösa äga att åberopa gentemot staten, utan allenast är en provisorisk, av nödläget framkallad åtgärd att efter fri behovsprövning i mån av tillgängliga medel i särskilda fall söka lindra de arbetslösas svårigheter och i anslutning därtill förklarades, att de ifrågavarande grupperna av arbetslösa icke heller kunna göra gällande någon skyldighet för staten att under alla omständigheter och oaktat det förändrade läget inom vederbörande arbetsområden tillgodose dem på sätt förut ägt rum. I utskottsutlåtandet sades vidare ifrån, att utskottet icke kunde dela utgångspunkten för den kungl. propositionen samt att denna proposition ej endast formellt, men även ur saklig synpunkt måste anses innebära ett avsteg från fjolårets direktiv. Utskottet redogjorde ytterligare för arbetslöshetskommissionens allmänna politik och detaljpraxis med avseende å understödsverksamheten och godkände dessa åtgöranden såsom ägnade att mildra verkningarna av gällande direktiv beträffande hjälpverksamheten vid konflikter, utan därmed dessa direktiv och den princip, på vilken de vila, nämligen statens neutralitet vid arbetskonflikter, behövt ändras eller kompletteras.

Man finner nu först, att samtliga dessa partier i utskottets utlåtande äro strukna i sammanjämkningsförslaget. Detta förhållande måste ju framkalla särskild uppmärksamhet och osökt leda till frågan: vad har man menat med strykandet av dessa stycken? Här var ju den viktigaste grundsats upptagen, som måste upprätthållas av var och en, som företräder statsintresset, nämligen grundsatsen att de arbetslösa icke äga någon rätt att åberopa gentemot staten i förevarande hänseende. Här betonade utskottet vikten av att fasthålla vid huvudprincipen i fjolårets direktiv och här godkändes den nuvarande arbetslöshetskommissionens hittillsvarande politik. För uteslutandet av allt detta måste naturligtvis hava förlegat bestämda skäl, ty man utesluter icke vid en sammanjämkning en rad av viktiga uttalanden endast därför, att man finner dem överflödiga eller självklara. Dessa skäl kunna då icke gärna hava varit andra än att man funnit styckena i fråga innehålla uttalanden, som man icke längre velat upprätthålla och godkänna. Men om

så är fallet, måste ju uppenbarligen detta sammanjämningsförslag innesluta en klar och bestämd skiljaktighet från utskottets förslag, en skiljaktighet som är av så väsentlig betydelse, att redan denna gör mig ytterst tveksam med avseende å att ansluta mig till sammanjämningsförslaget. Läger jag till vad nu sagts, att sammanjämningsförslaget medgiver retroaktivitet, samt ytterligare, att utskottsformuleringen »att det bör stå arbetslöshetskommissionen fritt att med ledning av till buds stående uppgifter omedelbart ställa friplatser i erforderligt antal till de lokala arbetslöshetskommittéernas förfogande» äro ersatta med uttrycket »att utskottet förutsätter» att arbetslöshetskommissionen kommer att förfara på sådant sätt, så synas mig även dessa skiljaktigheter innebära en förändring i utskottets först framlagda förslag i riktning bort från den i utskottsforöslaget fastslagna principen om statens neutralitet vid arbetskonflikter. Anmärkningsvärt är dessutom även att man vid sammanjämnning borttagit en så lydande mening: »De inom yrket kvarstående få, om yrket prövas lida av kristidsarbetslöshet, fortfarande förmånsställning till erhållande av arbetslöshetshjälp, så länge arbetsfred varar. Inträder åter inom yrket arbetskonflikt, som påkallar avstängning, drabbas de av denna.» Här talar utskottet om de inom yrket kvarstående och om dessa förmånsställning, så länge arbetsfred varar, men om deras avstängning vid fall av konflikt. I sammanjämningsförslaget vågar man icke stå för dessa uttalanden, utan yttrar sig i stället om de från yrket utgallrade, om vilka det heter: »De till den nya gruppen arbetsökande från etc. överförda arbetslösa bliva oberoende av de avstängningsåtgärder, som kunna komma att vidtagas i anledning av arbetskonflikt inom deras ditillsvarande yrke, men bibehålles beträffande förmånsrätten till arbetslöshetshjälp i samma ställning som i sin tidigare yrkesgrupp.» Som synes något helt annat, och förvisso ett underligt sätt att sammanjämkä. Det vore åtskilligt annat att tillfoga, men jag skall endast påpeka, att en sammanjämkning ju bör innebära en medellinje i materiellt hänseende mellan de olika förslag, som skola sammanjämkas. Men åtminstone på en punkt innebär sammanjämningsförslaget icke ett sådant medlingsförslag. Enligt den kungl. propositionen och herr A. C. Lindblads m. fl. reservation kan en arbetare, som under kortare tid än sex månader varit arbetslös, över huvud icke få understöd enligt de förändrade direktiven. Enligt utskottsforöslaget skulle det kunna stå arbetslöshetskommissionen fritt att efter individuell prövning i vissa fall bereda friplats även åt järnverksarbetare, som varit arbetslösa allenast t. ex. fem, fyra, tre månader. Enligt utskottsforöslaget »förutsättes», att arbetslöshetskommissionen förfar på sådant sätt, d. v. s. åligger det kommissionen att bereda sådana friplatser. Sammanjämningsförslaget går sålunda här längre än t. o. m. den kungl. propositionen och herr A. C. Lindblads m. fl. reservation.

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Vad jag nu anfört, gör det för mig och säkerligen för många av utskottsutlåtandets anhängare omöjligt att acceptera sammanjämningsförslaget. Jag finner med andra ord att sammanjämningsförslagens materiella innehåll är sådant, att redan detta förslags beskaffenhet är tillräckligt såsom motivering för avslag, och jag behövde vid sådant för-

Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

hållande egentligen icke ingå på några ytterligare överväganden med avseenden å under de sista veckorna inträffade händelser.

Emellertid vill jag i avseende härå dock i korthet säga, att arbetslöshetskommissionens verksamhet ju är av synnerligen invecklad och grannlaga natur. Hänsyn måste härvid tagas till en mångfald skiftande och icke sällan mot varandra stridande uppfattningar och strävanden hos de arbetslösa, hos de lokala arbetslöshetskommittéerna, hos de kommunala myndigheterna, hos representanter för länsintressen av olika art, etc., och för arbetslöshetskommissionen är det självfallet mycket viktigt att här träffa rättvisa avgöranden och att upprätthålla den i stort sett sunda och viktiga praxis, som här har utbildat sig, så att icke statens till arbetslöshetens bekämpande anvisade medel komma att tagas i anspråk i större utsträckning än som är oundgängligen nödvändigt. Men denna särskilda erfarenhet och denna speciella kännedom om läget inom landet i olika industrier och på olika områden av arbetslöshetsfältet hade den förra arbetslöshetskommissionens borgerliga majoritet i eminent grad förskaffat sig, och man kan näppeligen, huru framstående och skickliga den nya arbetslöshetskommissionens ledamöter än äro i sina olika fack, hos dem förutsätta denna särskilda erfarenhet i motsvarande grad, eftersom den måste förvärfvas under ett visst längre arbete med hithörande frågor. Det är också mycket viktiga avgöranden, inför vilka den nya kommissionen nästan omedelbart ställes, när den nu skall börja sitt arbete. Vid sådant förhållande finner jag, att även de synpunkter, som av den föregående ärade talaren anförts med avseende å ombytet i arbetslöshetskommissionen och sammansättningen av den nya arbetslöshetskommissionen otvivelaktigt kunna med visst fog anföras såsom betänkligheter gentemot ett antagande av det nuvarande sammanjäkningsförslaget, ehuru jag för min del befinner mig i den ställningen att jag icke behöver grunda mitt avslagsyrkande på dessa omständigheter och icke heller företrädesvis eller ens i större mån tänkt på dessa förhållanden, när jag kommit till den uppfattningen att sammanjäkningsförslaget icke bör godkännas av kammaren.

Jag får slutligen med avseende å hela detta ärende tillägga, att om man vill vara öppen och uppriktig, synes man mig icke med fog kunna göra gällande, att statsutskottets förslag, sådant det förelåg till riksdagens behandling den 21 mars. är ur de arbetslösas synpunkt oantagligt. Detta utskottsutlåtande, till vilket så många socialt intresserade och kunniga män medverkat, skapar ju möjlighet för oförvällat arbetslösa inom fack, där driften blivit nedlagd och där den icke kan förväntas inom den närmaste tiden bliva återupptagen, att erhålla hjälp från staten i en utsträckning, som måste anses vara ganska betydande. Jag förstår verkligen icke, huru man med verklig känsla och med på sakskäl grundad övertygelse kan förklara detta utskottsutlåtande såsom oacceptabelt från arbetareklassens sida. Alla i denna kammare, som anslöto sig till utskottsutlåtandet, gingo enligt min uppfattning arbetarnas berättigade krav och önskemål långt till mötes. Nu föreligger för dagen icke detta utskottsforöslag, utan ett sammanjäkningsförslag, vilket, som jag här anført, på väsentliga punkter

avviker från utskottsutlåtandet och som är av den beskaffenheten att det enligt min uppfattning lämnar gärdet öppet för en arbetslöshetspolitik, som kan föra ut statsmakterna både på principiellt farliga linjer och i oberäknliga statsutgifter. Det kan omöjligen med skäl förebrås dem, som för några veckor sedan röstade för utskottsutlåtandet och som nu äro beredda att återigen, om tillfälle kan yppa sig därtill, ansluta sig till detsamma, att de sakna förståelse för den nöd, som råder inom vissa grupper av arbetslösa, speciellt inom den mellan-svenska järnindustrien. Det synes fastmera här vara vissa principer, som man på fackföreningshåll nödvändigtvis vill upprätthålla och som äro anledningen till att utskottsutlåtandet icke kunnat godkännas från det socialdemokratiska partiets sida. Men i likhet med andra talare från »de borgerliga» partierna såväl under den förra debatten som vid denna, nödgas jag då ännu en gång betona, att dessa fackförenings-synpunkter icke få vara utslagsgivande i svensk politik, utan att det här fordras att man upprätthåller kravet på en över en viss samhällsklass' uppfattningar stående rikspolitik. Jag tror, att, om utgången skulle bliva den, att första kammaren avslår sammanjäkningsförslaget, och riksdagen sedermera får tillfälle att i en eller annan form — och sådana tillfällen komma icke att saknas — taga dessa arbetslösas behov under förnyad omprövning, någon orätt och hänsynslöshet mot dessa människor icke har begåtts.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört får jag, herr greve och talman, under uttryckande av förvissningen, att andra utvägar torde förefinnas för att hjälpa de ifrågakommande arbetslösa, yrka avslag på det föreliggande sammanjäkningsförslaget.

Herr statsrådet **Lindqvist**: Herr greve och talman! Det är icke med någon vidare entusiasm man tager till orda för att yttra sig om vad som förekommit i denna debatt, då i dag upprepats många synpunkter, som här i kammaren en gång förut hava anförts i denna fråga. Det har dock fällts några sådana yttranden, att de icke böra, synes det mig, få stå alldeles oemotsagda här i dag heller.

Herr Swartz och nu senast herr Wohlin ha tagit upp och fört fram såsom en huvudsak i denna angelägenhet frågan, huruvida det skall kunna betraktas vara en rätt för de arbetslösa att få statshjälp eller icke. Även den frågan hava vi förut behandlat, och jag har då för min del tillåtit mig säga om den, att det icke tjänar mycket till i det stora hela, om vi stå här i svenska riksdagen och diskutera, huruvida det förefinnes en sådan rätt eller icke, ty den rätten anmäler sig och inträder och gör sig gällande, hur vi än vrída och vända på den här saken. När människorna bliva utan sysselsättning, när de icke hava något att leva av, måste naturligtvis det allmänna se till att det icke uppstår svält och nöd i sådan utsträckning, att vi få hit till Sverige införda ryska förhållanden. Så har det nog gått till i alla tider, att när icke individen på något sätt haft möjlighet att skaffa sig det nödvändiga för livets uppehälle, har det allmänna fått träda till i ett eller annat avseende.

Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Jag vill nämna att jag gjorde nyss en erinran under hand till herr Swartz, och han svarade, som efter hans sätt att se är mycket naturligt: »Ja, är det så, att en sådan arbetslös anmäler sig, får han vända sig till fattigvården.» Det är receptet från högern; kunna icke de arbetslösa få något att leva av, få de gå till fattigvården och anmäla sig, och så skall fattigvården på de olika orterna taga hand om dem. Jag sade honom då, vilket jag ber att få nämna här, att detta nödvändiggör ju i alla fall, att staten träder hjälpande till på ett alldeles särskilt sätt. Vid sådana utomordentliga tillfällen som nu, när vi haft inemot ett par hundra tusen arbetslösa, såsom i fjol vinter var förhållandet, är det ju icke möjligt för kommunerna själva att bära den börda, som skulle falla på dem. Men jag vill för min del förklara, att jag icke skulle kunnat med så frejdigt mod som herr Swartz gå fram och anvisa arbetslösa arbetare utvägen att få hjälp på vanligt sätt från fattigvården.

Beträffande rätten till och kravet på hjälp är det ju rätt märkligt, att liksom herr Swartz nu med stor förkärlek citerade en viss tidning, så gick även en av våra mest framskjutna ledamöter av högerpartiet i andra kammaren till denna urkund vid frågens sista behandling där. Jag undrar, vad tidningen själv säger om det starka understöd, den får från högerhåll, i det den synes utgöra en brygga och en fast grundval för högerns ställning i denna sak. Den tidningen har dock under de senaste dagarna innehållit en den mest tydliga, klara och bjärta skildring av läget för arbetarna vid våra järnbruk. Om herrarna läsa denna skildring, skola ni nog komma underfund med, att det ingalunda är så välbeställt, som många sagt och som jag hörde, att man gjorde gällande, när bordläggningen ägde rum. Man sade då: »Det gör ju ingenting om det blir uppskov, arbetarna kunna ju låna, om de icke kunna skaffa sig mat på annat sätt.» De lånemöjligheterna hava nog icke stått öppna för dessa arbetare, och några andra möjligheter ha ej heller stått dem till buds att skaffa sig det nödvändiga för livets uppehälle. Då är det enligt min uppfattning statens skyldighet att träda råddande till.

Det är emellertid herr Ekmans anförande, som särskilt kan giva anledning till några erinringar. Han började med att säga, att denna fråga har gjorts till något så ofantligt stort och omfattande. Ja, jag skall hålla med herr Ekman därom, att den i visst avseende har gjorts till något helt annat än man avsåg, då den frågan väcktes på tal från regeringens håll. Då var det regeringens bestämda mening, att ställningen i landet var sådan, att man måste begära en viss förändring av direktiven, som kunde göra det möjligt att genast återinsätta de arbetare, som på grund av konflikterna berövats rätten till understöd eller nödhjälpsarbete, i deras förutvarande rättighet, om det tillätes mig begagna det ordet. Men sedan har frågan gjorts, som sagt — jag vet ej, hur man över huvud skall beteckna det — till en fråga, som man vidgat, förstorat och tänjt ut. Man har vidare dragit ut på tiden, så att nu, när första kammaren i dag slutligen står inför ett avgörande,

har redan situationen förändrat sig så i landet, att läget ju ingalunda är sådant det var, när regeringen framlade sin proposition. I det sammanhanget erinrade herr Ekman om att, när frågan om direktiven behandlades under förliden riksdag, ägde förhandlingar rum mellan de tre stora partierna, och efter de förhandlingarna konstaterade man, att man hade kommit till en punkt, där man kunde säga: »Vi gå så fram med detta förslag till riksdagen och förklara, att alla partier därom äro eniga.» Det var naturligtvis då som vid alla tillfällen, när förhandlingar äga rum: den ene ger efter på en punkt och den andre på en annan, och slutligen kommer man därhän, att man märker, att det icke går att längre kompromissa, och så lägger man fram ett enhetligt förslag. Det är väl säkert, att det ej inom de olika partierna rådde så absolut för-tjusning över vad som då beslöts, men det blev i alla fall något, som man kunde ena sig om att föra fram och som riksdagen kunde besluta om utan tidsödande och uppslitande debatter. Men hur har det skett i år? Jo, i egentlig mening har det ej förekommit någon förhandling. Högern har intagit sin ståndpunkt och har icke velat överlägga med de andra partierna om detta förslag om ändring i direktiven, och högern har förmodligen från första ögonblicket tagit sin ställning och varit av den bestämda uppfattningen, att man bara skulle avslå allt vad den socialdemokratiska regeringen här hade begärt. Det var dess ståndpunkt. Den är enkel och har icke medfört något besvär för högern i riksdagen, men den har bidragit till att någon förhandling, såsom i följ, mellan de tre partierna aldrig har kommit till stånd. Mellan det liberala partiet och socialdemokraterna har det ju förts resonemang, men det är, såsom det förut sagts från socialdemokratiskt håll, så, att det förslag, som det liberala partiets representanter hade utarbetat, befanns vara sådant, att det knappast kunde utgöra någon fast grund för en förhandling. Det var sådant, att man hade svårighet ända in i det sista att kunna ange vad som avsågs med detta förslag. Man kunde ej tolka det, ej komma till kärnan i det, och därför kunde det icke ens mellan dessa två partier bli någon egentlig förhandling sådan, som brukar äga rum i dylika fall. Detta medförde som sagt, att frågan kom fram i det läge, som vi alla känna, i det tre förslag förelägo i utskottets utiätande. Varje parti hade sitt. Sedan veta vi ju också, hur det förlöpte vid det första avgörandet, och att detta sedermera framkallade en sammanjämkning. Denna sammanjämkning är ju, som bekant, åstadkommen mellan socialdemokraterna och liberalerna.

Jag har varit med i riksdagen i 20 år, men jag kan aldrig erinra mig, det under denna tid hänt, att då en majoritet inom riksdagen har enat sig om att frambära i kamrarna ett visst förslag till en frågas lösning i form av en sammanjämkning, någon brutit eller svikit en sådan överenskommelse. Men vad sker i dag? Svaret är givet genom det yrkande, som nyss gjordes av herr Ekman. Han säger, att det har inträffat »något särskilt», och det hörde ju herrarna själva vad detta »särskilda» var. Jag skall icke upptaga tiden med att upprepa detta. Jag bara vädjar till herrarna själva att pröva och avgöra, huruvida ni

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan. kunna anse, att det, som han anförde såsom skäl, bör få stå kvar som en giltig grund för att icke följa ett uppgjort sammanjämningsförslag.

(Forts.)

Vidare talade herr Ekman om, att han här i dag ville klarlägga sin ställning till det erbjudande, som regeringen gjort honom, att träda in som ordförande i arbetslöshetskommissionen, sedan de fyra ledamöter, som begärt sitt avsked, hava vidhållit det. Jag skall be att få yttra några ord särskilt om den saken. Men innan jag gör det, må det vara mig tillåtet att upplysa kammaren om att, innan regeringen gick till någon annan med ett erbjudande om att övertaga någon av platserna i arbetslöshetskommissionen efter dem, som av sagt sig uppdraget, fördes det upprepade förhandlingar dels mellan mig och ordföranden i kommissionen, dels mellan statsministern och mig och ordföranden i kommissionen, och vi hade, både statsministern och jag — ja, jag bör kanske endast svara för mig — den bestämda uppfattningen, att vi skulle kunna komma fram till lika gott resultat i år som förliden vinter, när ordföranden i kommissionen inlämnade sin avskedsansökan. Det lyckades dock icke nu, utan ordföranden i kommissionen ansåg, att han borde vidhålla sin avsägelse. Han önskade nog bliva befriad från det krävande och besvärliga uppdrag, som han så många år med ära hade skött. När vi kommo till den punkten, var det alldeles påtagligt, att regeringen måste sörja för att de tomma platserna i kommissionen åter bleve besatta, för att arbetslöshetskommissionens uppdrag skulle kunna fullgöras. Det föreligger ju ständigt ärenden där och kan anmäla sig vilket ögonblick som helst viktiga saker, för vilkas avgörande det är ytterst behöfligt, att kommissionen har den sammansättning, man ansett, att den bör ha för att slutgiltigt kunna behandla ärendena. Då frågade sig regeringen självfallet: var skola vi söka ledaren för arbetslöshetskommissionen, ordföranden? Och då tror jag, herrarna skola giva mig rätt, när jag säger, att det var ganska naturligt, att regeringen genast sade sig: här har det liberala partiet engagerat sig så djupt i denna fråga om direktiven för arbetslöshetshjälpen, de har engagerat sig över huvud taget i arbetslöshetsfrågan med så stort intresse och vidare sammanbundit sina meningar med arbetslöshetskommissionens sammansättning och verksamhet till den grad, att man genast måste vara på det klara med, att man måste hembjuda åt det liberala partiet att tillsammans med de socialdemokrater, som sitta i arbetslöshetskommissionen, taga upp arbetet för att föra denna verksamhet framåt och slutföra den. När man gick in för, att man nödgades tänka på detta parti särskilt, förstå nog herrarna, att den andra ledtråden gavs av sig själv, och den ledde ju direkt till herr Ekman. Han har genom sitt ordförandeskap i de båda avdelningar i utskottet, som behandlat detta ärende, sysselsatt sig alldeles särskilt med denna sak, och han har ej, så vitt jag vet, nekat till faderskapet för det förslag, som först låg på bordet. Då är det givet, att man måste säga sig, att då herr Ekman trängt så djupt in i denna tämligen svåra fråga och genom långvarig behandling av ärendet förskaffat sig en så stor och djup insikt i det-

samma, kan det icke gärna här i landet just nu letas upp någon lämpligare person, som skulle kunna omedelbart gripa verket an och sköta det på ett tillfredsställande sätt. Jag hade alltså uppdrag från regeringen att hembjuda denna post till herr Ekman, och jag sade honom då ungefär detsamma, som jag sagt här i dag. Han sade mycket riktigt, att han ej kunde ge besked då utan först efter detta plenum i dag, och han förebar som skäl härför, att han måste rådgöra med sina partivänner. Jag framhöll emellertid, att jag för min del ej trodde, att regeringen kunde vänta så länge, utan att besked måste lämnas tidigare, och jag hemställde, om han ej genast skulle kunna rådgöra med alla dem han kunde komma i beröring med. Han upprepade emellertid vid ett nytt sammanträffande, som vi hade, att han ej var i tillfälle att då lämna besked i saken, utan fortfarande ville ha uppskov för svarets avgivande till i dag. När frågan kommit i det läget, fann regeringen sig tvingad att på annat sätt söka fylla luckorna i kommissionen, och det har den gjort efter bästa förstånd. Naturligtvis kan allting klandras och det har ju också framkommit klander här. Framtiden får visa, vem av oss som haft rätt, och om icke regeringen ändå har sört för att det allmännas och statens intresse skulle bli på tillfredsställande sätt tillgodosett genom den sammansättning, som kommissionen nu har fått.

Det var emellertid en sak beträffande denna punkt, som herr Ekman framhävde med särskild styrka, och det var, att det hos honom uppstått ofantligt stor tveksamhet, huruvida en politiker skulle kunna åtaga sig ett sådant uppdrag som att handhava och sörja för verkställandet av de beslut, som riksdagen fattade. Ja, jag skall då be att få säga herr Ekman, att det sitter tre politici redan i arbetslöshetskommissionen, tre riksdagsmän. Jag vet icke, hur herr Ekman vill värdesätta dem; det kan hända, att de icke äro så stora kapaciteter, men de gå i alla fall med ansvaret att rösta i dessa angelägenheter i riksdagen, där de suttit ganska länge, så att jag kan för min del icke finna, att det skulle ha behövt utgöra något skäl för herr Ekman att avböja vår inbjudan att åtaga sig detta uppdrag. Jag kan ju nämna, att, så vitt jag har mig bekant, tillhör herr Ekman en annan institution, som kanske kan anses vara jämställd med den nu ifrågavarande. Det är kommunikationsverkens lönenämnd, där herr Ekman är ordförande och där han väl får handlägga en del andra saker, som också mycket nära beröra riksdagsangelägenheter och beslut.

Jag skall icke uppehålla tiden vidare. Jag anser, som jag sade i början av mitt anförande, att man ej behöver taga upp till förnyad prövning i dag en hel del av dessa detaljer, som vi redan tidigare en gång diskuterat. Jag vill endast ytterligare understryka min förundran över det slut, till vilket herr Ekman kom efter sitt anförande. Dels polemiserade han mot högerns uppfattning rörande innebörden av sammanjämningsförslaget och dels sade han sig vilja bidra till en lycklig och gynnsam lösning av frågan, men ändå slutade han med att yrka avslag på detta sammanjämningsförslag, i vars framskapande han, som

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

vi alla veta, personligen har deltagit. Jag beklagar, säger jag, att vi kommit i en sådan situation.

Till sist kanske jag får tillägga, att det är en sak, som förvånat mig ofantligt, nämligen att man i riksdagens kamrar — det är ju icke bara här det förekommit, utan även i andra kammaren — synes med ganska stor styrka sträva dithän, att riksdagen skall påtaga sig att bestämma, hur verkens styrelser skola vara sammansatta och att riksdagen vid sina beslut skall knyta sådana villkor för beviljandet av vad som begäres, som att styrelsen för denna institution, som skall ha hand om ifrågavarande ärenden, skall ha den eller den sammansättningen och att i densamma skola sitta de eller de personerna. Är det icke, mina herrar, att vända det förutvarande upp och ned helt och hållet? Äro ni här icke färdiga att slå in på vägar, som för framtiden kunna bli rätt bekymmersamma?

Då många talare ännu funnos anmälda, beslöt kammaren på hemställan av herr talmannen, att den fortsatta överläggningen angående förevarande memorial skulle uppskjutas till aftonsammanträdet.

Avgåvos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:
nr 183, av herrar *Enhörning* och *Wallés*, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående anslag för beredande av lokaler åt en hovrätt över Norrland; och
nr 184, av herr *Rosén* m. fl., i samma ämne.

Herr *von Sneidern* väckte följande motioner:
nr 185, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition med förslag till brandstadga; och
nr 186, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående organisation av hushållningssällskapen m. m.
Dessa motioner hänvisades, nr 185 till behandling av lagutskott och nr 186 till jordbruksutskottet.

Herr *Lindhagen* väckte nedannämnda motioner:
nr 187, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående organisation av hushållningssällskapen m. m.; och
nr 188, i anledning av Kungl. Maj: ts propositioner nr 104 och 157.
Dessa motioner hänvisades, nr 187 till jordbruksutskottet och nr 188 till särskilda utskottet.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Thorberg* under tiden den 6—den 16 innevarande månad för deltagande i Internationella arbetsbyråns sammanträde i Genève.

Justerades protokollen för den 20, 21, 22 och 23 nästlidne mars.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kamraren åtskildes kl. 4,48 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.

Torsdagen den 5 april e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Avgåvos och hänvisades till särskilda utskottet nedannämnda motioner:

nr 189, av herr *Bodin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till skogsvårdslag;

nr 190, av herr *Rogberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till skogsvårdslag; och

nr 191, av herr *Andersson, Erik*, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 21 december 1857 (nr 59 sid. 1) om ägors fredande emot skada av annans hemdjur samt om stängselskyldighet.

Herr *Åström* väckte en motion, nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till rikets allmänna kartverk.

Denna motion hänvisades till jordbruksutskottet.

Fortsattes överläggningen angående statsutskottets memorial nr 36, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om viss ändring i reglerna om avstängning från arbetslöshetshjälp i fall av arbetskonflikt.

*Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)*

Herr **Möller**: Herr talman, mina herrar! Det är väl inte för mycket sagt, att riksdagen i detta ögonblick befinner sig i en helt och hållet *exempellös* situation. Det har många gånger under olika riksdagars

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

arbete befunnits nödvändigt att åstadkomma sammanjämknings mellan de två kamrarnas olika beslut, därför att majoriteterna i de båda kamrarna ha varit av olika mening. Men jag skulle tro, att det aldrig förr har hänt, att en av dem, som äro främst ansvariga för själva sammanjämkningsresultatet, att en person som deltagit i själva sammanjämkningsarbetet och därefter naturligtvis också rekommenderat sina närmaste kamrater i det utskott, som skulle framlägga sammanjämkningsförslaget, inför riksdagen, att biträda sammanjämkningsningen, att en person, som på sådant sätt är djupt engagerad i ett sammanjämkningsförslag, har, då detta förslag äntligen i den kammare, han tillhör, kommer till behandling, sprungit ifrån sitt förslag och uppenbarligen i detta ögonblick i första kammaren är den främsta kraften, som skall stjälpas samma sammanjämkningsförslag. Jag upprepar det, jag tror, att både han och denna kammare befinna sig i en exempellös situation.

Under sådana omständigheter är det självklart, att man med spänd uppmärksamhet åhörde den motivering, på vilken han skulle bygga sin ståndpunkt denna dag. Jag undrar, om inte kammarens ledamöter, då de hörde hans motivering, tämligen allmänt observerade, att under det jämförelsevis långa anförande, som han höll, lyckades han aldrig — åtminstone inte i de första 3/4 av sitt anförande — komma fram till den motivering, som nu skulle utgöra betäckningen för rygghandlet av sammanjämkningsförslaget. Jag tror, att jag försökte, så noggrant jag kunde, anteckna de argument, som anfördes av herr Ekman för den ståndpunkt, på vilken han står i dag. Men jag måste erkänna, att jag sällan har hört svagare argument för en ståndpunkt i sak, och då det gäller att motivera en helt ny ståndpunkt, så kan ju omdömet om halten av denna argumentation endast ytterligare skärpas.

Det första som den ärade talaren upplyste oss om var, att under andra kammarens behandling av direktivfrågan onsdagen den 22 mars hade tre moment inträffat, som hade kommit honom att bli betänksam. Det ena momentet var det, att regeringen genom ett uttalande hade visat sig inte dela det förtroende för arbetslöshetskommissionen, som statsutskottet hade givit uttryck åt i sin motivering. Det andra momentet var det, att de övertygelsemedel, genom vilka regeringsförslaget bringades till accept i andra kammaren, hade varit betänkliga, och det tredje var, att det i regeringens yttrande hade framgått en tendens att bestrida de två kamrarnas lika behörighet och myndighet. — Ja, mina herrar, jag skall inte gå in på en realdiskussion om dessa tre argument. Jag vill bara konstatera ett faktum, som synes mig göra dem fullkomligt oanvändbara den dag som i dag är. Faktum är att det yttrande, som där åsyftades, och de övertygelsemedel, som väl där också åsyftades, de måste ha varit för herr Ekman helt och hållet kända samma onsdagskväll, som herr Ekman gick till sammanjämkningsarbetet. Skulle de mot förmodan inte då ha varit av honom till hela sin innebörd förstådda, så måste de i varje fall uppenbarligen ha varit av honom fullt kända och även beträffande sin innebörd fullt förstådda, då under loppet av nästa dag statsutskottet fattade sitt

beslut — som jag säger, på rekommendation av herr Ekman — att biträda detta sammanjämningsförslag. Jag erkänner, att det ju är många ting under hela denna frågas behandling, som kunna göra en tveksam om, hur lång tid riksdagens ledamöter behöva för att sätta sig in i en sak, men att herr Ekman beträffande dessa tre vid sammanjämningsarbetets påbörjande, vid fattandet av statsutskottets beslut och vid fattandet av andra kammarens beslut fullt kända argument skulle ha behövt hela påsken för att lära sig riktigt begripa, vad allt det där i grunden innebar, och att det efter påsk skulle kunna användas som ett motiv för att lämna sammanjämningsförslaget, det få herrarna ursäktas om jag inte tror på. Jag tror nämligen, att herr Ekman är en mycket skarp och mycket klok karl, som mycket snabbt förstår att sätta sig in i betydelsen av det som här har förefallit.

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

När jag emellertid åhörde hans fortsatta argumentation, så lade jag rätt noga märke till, att herr Ekman försökte finna formuleringar, varigenom han skulle undgå en förebräelse, som han ju måste veta sväva i luften, den nämligen, att den praxis, för vilken herr Ekman nu gör sig till främsta tolk här i riksdagen, att riksdagen skall med förbigående av den sittande regeringen välja sig förvaltningsorgan, som för skilda områden av samhällslivet så att säga skola träda i regeringens ställe, aldrig vunnit burskap — jag lade mycket väl märke till, som sagt, att han försökte formulera hela sin framställning på ett sätt, som skulle bespara honom den förebräelsen. Men eftersom det ligger i sakens natur, att hela hans argumentation till slut ändå måste hamna i detta, så lyckades inte heller herr Ekman att klara klippan.

Herr Ekman förklarade ju nämligen, att det finnes en regering, som representerar vad han kallade *behovsintresset* hos de arbetslösa, och med anledning därav måste man ha en arbetslöshetskommission, som representerar *samhällsintresset*. Ja, mina herrar, man behöver inte tänka långt för att förstå hela äventyrligheten i denna teori om att man kan ha en regering, som alltså inte kan godkännas som representant för samhällets intressen, och att man därför måste ha större eller mindre skaror av ämbetsmän, som *gent emot* regeringen — ty det är ju däri kärnpunkten ligger — skola representera samhällsintresset. Mina herrar, vilja ni vara med om att organisera det svenska statslivet på det sättet, att man har en vikt, regeringen, och så en *motvikt* mot denna inom den svenska förvaltningen? Om ni vilja tänka efter, tror jag vem som helst skall rygga tillbaka för konsekvenserna av en sådan tankegång. Men någon annan slutsats än denna kan inte dragas av herr Ekmans yttrande, då han som sagt uttryckligen förklarar, att därför att det finnes en regering, vilken, som han säger, representerar ett behovsintresse, så *måste* man ha en arbetslöshetskommission, som företräder samhällsintresset.

När jag sedan ytterligare lyssnade till argumentationen, så framgick det av denna, att det var omsorgen — den omsorg, som det alltid varit tal om och som också präglade detta yttrande — om statens neutralitet, som måste bevaras. Man måste se till, att inget avsteg

Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

från statens neutralitet under arbetskonflikter kunde komma i fråga. Hur yttrades detta? Jo, herr Ekman sade ungefär följande — här vågar jag inte säga, att jag citerar ordagrant, utom vad början beträffar: Beträffande sammanjäkningsförslaget innehåll, så låge med hänsyn till att detta sammanjäkningsförslag skulle tillämpas av den dåvarande arbetslöshetskommissionen däri en garanti för att statens neutralitet skulle upprätthållas. Ja, mina herrar, är det verkligen möjligt, när riksdagen skall fatta beslut i en så viktig principfråga som den om statens neutralitet i arbetskonflikter, att beslutet då är av den beskaffenheten, att det är beroende på sammansättningen av det verkställande organet, huruvida denna neutralitet kommer att upprätthållas eller ej? Det förefaller mig åtminstone vara lika äventyrligt som den föregående av herr Ekman uppställda teorien, och det är naturligtvis heller inte rimligt att säga något sådant, som att statens neutralitet i arbetskonflikter inte är beroende på formuleringen av riksdagens beslut utan beroende på sammansättningen av en, trots allt vad man säger om detta, regeringen *underordnad* myndighet. Emellertid var det faktiskt detta och endast detta, som herr Ekman till slut kunde åberopa för att han nu går ifrån det föreliggande sammanjäkningsförslaget. Han förklarade, att sedan arbetslöshetskommissionen hade avgått, så hade förutsättningarna för förslaget antagande bortfallit. Om denna motivering är hållbar, om riksdagens första kammare nu godkänner denna av herr Ekman intagna ståndpunkt, så är det uppenbart, att riksdagen inte längre tillmäter sitt eget omdöme den betydelse, som det i varje fall borde ha, utan så att säga delegerar sitt omdöme åt andra och därvid för övrigt inte ens åt den sittande regeringen utan åt helt andra personer. Jag tror för min del inte, att det är riktigt rättvist att säga, att sammanjäkningsförslaget är av den synnerligen skräpliga natur, att dess antagande måste vara beroende på arbetslöshetskommissionens sammansättning. Enligt min uppfattning kan riksdagen helt enkelt inte fatta beslut, vars förutsättningar kunna bortfalla på grund av sådana händelser som detta nya faktum, som här åberopats. Jag vill bara framställa den frågan: Skulle man inte kunna tänka sig t. ex. att några av arbetslöshetskommissionens medlemmar vid någon tidpunkt hade avlidit och måste ersättas med nya? Det skulle uppenbarligen också ha medfört, att förutsättningarna för fattandet av det beslut, som herr Ekman tidigare rekommenderat, skulle ha bortfallit. Jag vågar säga, att hela den position, som herr Ekman valt, är orimlig och leder till orimliga konsekvenser. Om herrarna hörde herr Ekmans anförande och hur han särskilt på en punkt i detalj ingick på en kritik av den nya kommissionens sammansättning, så ligger ju bara däri en synnerligen stark varning för att beträda dessa vägar, som herr Ekman är inne på. Ty vart skulle det bära hän, om riksdagen — varför skola vi nämligen nu vara begränsade just till denna fråga — på detta sätt närgånget skulle vid sina diskussioner granska sammansättningen av statens förvaltande organ? Jag vågar även därvid säga, att hela ståndpunkten är orimlig och att den leder till orimliga konsekvenser.

Om jag följaktligen måste säga mig, att den motivering, som herr Ekman använt, har så pass mycket i sin egen natur emot sig, att jag har litet svårt att taga den på allvar, och försöker göra klart för mig, vad det verkligen är, som kan ha givit herr Ekman anledning till det steg, som han har tagit i dag, så är det ju möjligt, att *han helt enkelt ångrar* det sammanjämningsförslag, som han tidigare har biträtt, och att den bordläggning, som på högerns tillskyndan då kom till — man har ju i varje fall den känslan — över huvud påverkat herr Ekman att inte taga det steg, som han vid närmare eftertanke skulle ha funnit sakligt ödesdigert. Det är naturligtvis möjligt, men då får jag uppriktigt säga, att det vore klokare och bättre att rent ut säga till riksdagen: »Jag betraktar detta sammanjämningsförslag som odugligt. Jag har biträtt det under sådana omständigheter, att jag inte längre kan stå därför, och jag erkänner, att jag antingen är förd bakom ljuset eller också i första stund inte lyckats penetrera det på tillräckligt skarpt sätt, att den ståndpunkt jag intog alltså är förhastad och inte sakligt försvarbar.» Jag kan inte se annat än att detta kan vara motivet, för så vitt nämligen att han inte har vaknat till klarhet om en annan sak: *att det behöves en annan regering i detta land.* Ja, mina herrar, ni få ursäkta mig, om jag ett ögonblick går in på den sidan av saken.

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Herr Ekman inledde nämligen sitt anförande med några ord av ungefär följande innehåll: Under hela min riksdagstid har ingen fråga vuxit ut under behandlingens förlopp till sådana proportioner som denna fråga har gjort. Och det är fullkomligt riktigt. Men jag spørjer då: Vem är det som har kommit denna fråga att på det sättet växa ut till väldiga proportioner? Det kan ju inte gärna vara den regering, som trodde att saken var mycket enkel och att det inte borde möta några stora svårigheter att reda upp den här situationen, därför att det syntes ligga i så öppen dag, att de gamla direktiven voro alltför hårda och alltför oresonliga i sina konsekvenser. Det kan ju inte vara denna regering, som man särskilt har förebrått, att den inte ville göra någon utredning i ärendet, det kan ju inte vara den, som blåst upp saken till sådana dimensioner. När herr Swartz skulle yttra sig om den utredning, som utskottet begärt, så märktes det, att han, då han skulle formulera, varför utredningen hade blivit så stor, sökte efter orden, för att icke säga någonting, som kanske vore mindre lämpligt. Herr Swartz kom emellertid slutligen till det resultatet, att ärendet var av en så »omfattande natur», att denna väldiga utredning behövdes. Ja, det är väl de, som ansett att detta ärende är av en så väldig omfattande natur, vilka också blåst upp denna sak till de proportioner den har i detta ögonblick. Den utredning de krävde var ju så omfattande, att arbetslöshetskommissionen måste göra ett betänkande, ungefär lika stort som hela betänkandet rörande införande av arbetslöshetsförsäkring, beträffande vilken fråga en stor kommitté suttit och arbetat under en ganska betydande tid.

Ja, mina herrar, jag skall icke nu gå in i diskussion om det sak-

Sammanjämk-
ningsförslag i
arbetslöshets-
frågan.
(Ports.)

ligt berättigade uti bordläggningsyrkandet; det har jag tillåtit mig att tidigare karakterisera, och jag har därtill ingenting mera att lägga. Jag vill endast påpeka, vad som redan understrukits i herr statsministerns anförande, nämligen att det nu gått åtta veckor, sedan riksdagen fick den kungl. propositionen på bordet. Det kan icke hjälpas, även om själva utskottsförslaget, sådant det först förelåg, var synnerligen olyckligt sammankommet, så innebar det dock, enligt min uppfattning, ett erkännande, att de gamla direktiven voro för hårda och orimliga i sina konsekvenser, därför att en mängd människor orättvist drabbades av dessa direktiv. Om nu första kammaren skulle besluta på ett sådant sätt, att sammanjämkningsförslaget faller, så innebär det, mina herrar, att ni visserligen å ena sidan erkänna, att direktiven voro orimliga och hårda men att ni å andra sidan med kallt blod låtsas ingenting om de åtta veckor, under vilka tusentals människor, som *redan dessförinnan* hade lidit alla de kval arbetslösheten skapat för mångas del under *icke mindre än två år*, fått lida ytterligare nöd, att ni helt enkelt avklippa all möjlighet att rätta till det, som ni, såsom förut blivit sagt, själva ansett som en orättvisa. Ty det är väl ganska klart, att någon möjlighet att åstadkomma den s. k. retroaktiviteten på annat vis än genom bifall till sammanjämkningsförslaget knappast förefinnes. Jag för min del tror, att det kommer att visa sig, att det är praktiskt taget omöjligt att på det sättet lägga upp ärendet igen, att man skall få en retroaktiv tillämpning av de bestämmelser riksdagen slutligen skulle komma att stanna för, om det liberala förslaget antages i gemensam votering, och jag tror, att, därest första kammaren nu avslår sammanjämkningen, så kommer, om jag så får säga, första kammaren att ensam bära ansvaret för hårdhet och hjärtlöshet vid behandlingen av hela denna fråga. Det kan icke hjälpas, om den som åtminstone något litet vet, vilka lidanden denna förfärligt långa arbetslöshet har dragit över tusentals absolut oskyldiga människor, som ingenting bättre begära än att få arbeta och redligen kunna försörja sig — det kan icke hjälpas, säger jag, att man känner sig harmsen och upprörd över behandlingen av hela denna sak, och det vore, mina herrar, ingenting annat än en rimlig gård av rättvisa, det vore ingenting annat än *en gård av enkel humanitet*, om kammaren nu bifölle det föreliggande sammanjämkningsförslaget.

Herr **Trygger**: Herr greve och talman, mina herrar! När statsrådet och chefen för socialdepartementet bemötte den av herr Swartz gjorda anmärkningen mot sammanjämkningsförslaget, att det kunde med skäl ifrågasättas, att sammanjämkningsförslaget erkände en *rätt* till arbetslöshetshjälp, sade herr statsrådet, att när folk svälta och icke ha någonting att leva av, så måste det allmänna ingripa, ty annars kunde man, såvitt jag fattade honom rätt, komma till sådana förhållanden, som existera i Ryssland. För min del tror jag, att herr statsrådet därvidlag gjorde sig skyldig till ett förbiseende, ty bolsjevismen i Ryssland är icke en följd av nöden utan av okunnigheten. Däremot är bolsjevismen skapare av den mest förfärande nöd, och om

herr statsrådet har någon tvekan, huruvida denna min uppfattning är riktig, tror jag, att han endast behöver vända sig till — herr Winberg t. ex., som sannolikt känner de ryska förhållandena bättre än någon annan här i denna kammare. Däremot hade herr statsrådet ovillkorligen rätt däri, att när nöd föreligger, så är man pliktig att hjälpa. Då herr statsrådet emellertid åberopade att herr Swartz i ett enskilt samtal skulle med avseende å denna hjälp hava hänvisat utslutande till fattigunderstöd — något som herr statsrådet icke ansåg vara den lämpliga vägen — finner jag för min del, att det var oberättigat att i en offentlig debatt använda ett uttalande, som skett privat. Jag är övertygad om, att herr statsrådet, ifall han studerat vad som redan gällde under antiken med avseende å vad man fordrar av sammanlevnaden och särskilt om han tagit reda på, vad en fulländad gentleman såsom Petronius, kallad arbiter elegantiarum, iakttog, säkerligen skulle ha fått klart för sig, att det redan på den tiden var en erkänd sed, att vad man enskilt sade till varandra icke lämpade sig att offentligen omtalas. Ty om man gör det, kan det hända, att man skapar en ensidig uppfattning av vad som förekommit. Herr Swartz' mening var säkerligen icke att genom nämnda hänvisning ha uttömt alla de möjligheter, som finnas till hjälp, utan blott den att hänvisa på en möjlighet. En annan möjlighet att hjälpa är onekligen att lämna arbetslöshetsunderstöd, men det är ett medel, som måste användas med den största försiktighet, det är ett medel, som kan vara en anledning till både gott och ont. Ty vi skola komma ihåg, att det vid förändrade konjunkturen är absolut nödvändigt att arbetsförhållanden och arbetslöner anpassa sig efter dessa konjunkturen. Man får vara ytterst försiktig, när man reglerar arbetslöshetshjälpen, ty annars kan det hända, att man skapar en permanent arbetslöshet, att man skapar en permanent fattigdom för arbetarna och samtidigt undergräver landets näringsliv. Det är därför, att sammanjämningsförslaget enligt min mening brister i detta avseende, som jag icke kan giva min röst åt det samma.

Herr statsrådet gjorde gällande, att man icke kände till något fall, då ett sammanjämningsförslag, som beslutits av en utskottsmajoritet, vilken representerade majoriteten inom riksdagen, sedermera skulle ha förkastats. Herr statsrådet förbisåg emellertid, vad en av de ledande krafterna vid detta sammanjämningsförslags utarbetande här gjort gällande, nämligen att sammanjämningsförslaget var byggt på en förutsättning, som sedermera visat sig icke föreligga, den förutsättningen nämligen, att de bestämmelser, som finnas i sammanjämningsförslaget, skulle komma att tillämpas av den vid bestämmelsernas utarbetande sittande arbetslöshetskommissionen, denna kommission, vilken i själva verket genom sin praxis skapat hela komplexet av nuvarande faktiskt tillämpade bestämmelser inom ramen av de av riksdagen fastslagna direktiven.

Nu gjorde den siste ärade talaren gällande, att det skulle vara stridande mot vår författning, mot lämplighet och klokhet, att riksdagen lägger sig i tillsättande av administrativa organ och därvid

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

går förbi regeringen. Ja, såsom en allmän princip vill jag för min del visst icke invända något mot vad han sagt i detta avseende, men ett dylikt fall föreligger icke här. Riksdagen har en ovillkorlig rättighet att, där riksdagen giver vissa direktiv, vilkas tillämpning kräver särskild erfarenhet och insikt på ifrågavarande område, uttala, att förut-sättningen för att riksdagen giver dessa direktiv är den, att riksdagen har det förtroende till den av regeringen tillsatta myndigheten, att den verkligen i den anda, som riksdagen anser vara den riktiga och som hittills av alla godkänts, kommer att tillämpa de sålunda fastslagna direktiven. Om denna förutsättning icke hade förelagat, skulle utskottet kanske avstyrkt hela förslaget angående ändring i de gällande direktiven eller också skulle utskottet, om det velat giva kompletterande bestämmelser, gjort dessa bestämmelser mera specificerade eller dylikt. För min del kan jag följaktligen icke förstå, att icke herr Ekman i sitt yttrande här har uttalat sig fullt logiskt och berättigat, då han gjorde gällande, att när den överenskomna förutsättningen brast, så brast också någonting, som var nödvändigt för att hålla uppe sammanjämkningsförslaget.

Ja, det förefaller mig därför egendomligt — för att återgå till herr statsrådets förvåning över att den nya praxis, som han påstod skulle införas med sammanjämkningsförslagets förkastande, kunde ifrågasättas komma att av kammaren antagas — att denna förvåning kunde vara så stor. För mig hade det varit naturligare, om herr statsrådet förvånat sig över den egendomliga behandling arbetslöshetsfrågan fått i riksdagens andra kammare. Där inträffade något, som åtminstone för mig var fullkomligt nytt. Regeringen förklarade genom sin chef, att regeringen kände ett behov av stöd från andra kammarens sida, men skulle också anse att det vore tillräckligt för regeringen, ifall andra kammaren genom att fatta ett visst beslut gäve regeringen detta förtroende — det finge sedan gå i riksdagen för övrigt hur som helst. Det sista sades icke ut, men det var ju den naturliga konsekvensen av det sagda. Ja, det är icke mycket att nu säga om detta — det är visserligen icke så smickrande för första kammaren, men man får vänja sig vid åtskilligt nu för tiden — och det är icke särskilt i denna punkt, som jag vill göra någon anmärkning. Vad jag vill anmärka är, att man kunnat tro, att regeringen, när den uttalat sig på detta sätt, skulle ha låtit den lojala och hyggliga andra kammaren, vars förtroende för regeringen var av så stor betydelse, handla på sitt enkla sätt och försöka komma till ett resultat och att regeringen sedan sett efter, vad det resultatet innebar, om kammaren kommit till det av regeringen önskade beslutet eller om kammaren kommit till något annat. Man skulle, med ett ord, enligt min mening, ha bort lämna andra kammaren fria händer. Om jag frågar en person, vad han har för mening i en viss fråga, är det icke lämpligt att jag hotfullt slår honom i huvudet och säger: anser ni det eller det, utan man skall låta honom lugnt överväga, innan han säger, vad som är hans mening. Men huru har nu regeringen och regeringspartiet gjort? — då jag nämligen hört omtalas, att en god disciplin råder inom

det socialdemokratiska partiet, förmodar jag, att vad regeringspartiet gjort skett med regeringens goda minne. Jo, genom åtskilliga anordningar vid omröstningen ställde partiet så till, att det beslut, som framgick ur omröstningen, var ett beslut, som icke överensstämde med den mening, som hystes av andra kammarens majoritet. Därmed kom emellertid det förtroende votum, som skett, att bli utan betydelse. I dag har dock saken blivit klarare, i dag har hans excellens herr statsministern bestämt och tydligt förklarat, att antagande av det föreliggande sammanjämningsförslaget av honom och regeringen gjorts till en kabinettsfråga. Situationen har sålunda blivit rensad från tvetydigheter. Detta avgångshot kan emellertid icke inverka på mitt beslut. Av sakliga skäl har jag kommit till det resultat, att sammanjämningsförslaget icke bör antagas, och uttalandet om en möjlig demission från regeringens sida kan icke rubba denna min övertygelse. Men då herr socialministern sade, att högerns ståndpunkt alltid varit att avslå allt vad den socialdemokratiska regeringen föreslagit — jag förmodar, att man har rättighet tillägga, att han menade »i syfte att få bort regeringen» — så vill jag häremot inlägga den allra bestämdaste gensaga. Högern har behandlat den socialdemokratiska regeringen på det mest sakliga sätt, och för min personliga del har jag gjort det med verklig glädje icke minst därför, att jag personligen så högt skattar den nuvarande regeringens chef.

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Denna objektivitet hava vi visat även i denna fråga, ty det är ju allmänt bekant, att det, medan herr statsministern var bortrest, var regeringens allvarliga uppsåt att provisoriskt suppleras och förändra riksdagens givna direktiv i denna arbetslöshetsfråga utan att vända sig till riksdagen, alltså att göra detta å administrativ väg och att sålunda endast med avseende på framtiden framlägga ett förslag för riksdagen. Detta hade tydligen varit ett förfarande i strid med grundlagen. Hade det nu varit så, att man inom högern eller inom högerns ledning skulle hava velat komma regeringen till livs, att man skulle önskat att få bort regeringen, så kan man väl icke tänka sig något bättre tillfälle, än att man låtit detta passera och att man hade låtit regeringen göra en inkonstitutionell handling, för att sedermera falla över regeringen här i riksdagen och påvisa det grundlagsstridiga i dess förfaringssätt. Men vad gjorde man? Jo, man gjorde allt för att förekomma det. Sedermera kom hans excellens statsministern tillbaka, och han ansåg tydligen, att man icke kunde gå den ifrågasatta vägen, och på så sätt fingo vi icke något provisoriskt administrativt beslut, varigenom direktiven förändrades, utan vi fingo hela frågan framlagd för riksdagen.

Men, mina herrar, jag går ännu längre med avseende på frågan om vårt sätt att behandla den nuvarande regeringen! Enligt min mening har jag icke sett någon regering, som har blivit av oppositionen behandlad på ett så lojalt sätt som den nuvarande regeringen, och jag anser, att, ifall denna regering avgår och det blir en annan regering, det blir ganska intressant att få se, huruvida det socialdemokratiska partiet kommer att vedergälla gott med gott eller med något annat.

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Varför hava övriga partier inom riksdagen varit så lojala emot den nuvarande regeringen? Jag kan ju icke tala för något annat parti än det jag känner närmare själv, men jag är övertygad om att grunden för alla har varit i stort sett densamma. Jag för min del åtminstone och det parti jag tillhör har ansett, att det i dessa hårda och svåra tider varit en plikt att söka befordra nationell samling. Jag har till och med för ett par år sedan uttalat, att det i en tid, så svår som den vi leva i, icke kunde vara alldeles otänkbart, att vi så att säga hade en regering, sammansatt av medlemmar från alla partier, en regering med vilken alla partier i själva verket skulle bliva missnöjda, men som kunde bliva kär för vårt folk och som skulle kunna utträtta något verkligt betydande. En dylik regering skulle alltså stödja sig jämväl på det socialdemokratiska partiet. Jag är viss om, att orsaken till denna lojala behandling av regeringen har varit fruktan att försvaga vårt lands motståndskraft och önskan att stärka dess möjlighet att genomgå den nuvarande situationens i världen alldeles exempellösa påfrestning. Men ingenting har hjälpt! Särskilt denna arbetslöshetsfrågas behandling har tydligt visat, såvitt jag förstår, en ökad benägenhet hos regeringen att göra ingrepp inom riksdagens maktområde.

Då det socialdemokratiska partiet icke hade sin nuvarande styrka, minnas kanske herrarna — för egen del har jag varit med så länge här, att jag upplevat mera än de flesta i det avseendet — hur det socialdemokratiska partiet städse arbetade på att minska konungamakten och regeringens befogenheter och att däremot utvidga riksdagens. Det var detta, som bestämde dess politik, det var socialdemokraternas uppfattning och de arbetade för realiserandet av den meningen. Men då synes det bra egendomligt att, när man så en vacker dag fick en socialdemokratisk regering och man kunnat tro, att det skulle bliva en alldeles särskild respekt för riksdagen, kastas hela ståndpunkten om. Riksdagen behandlas såsom en skolpojke, och första kammaren behandlas såsom mindervärdig! Man klandrar, och det har man gjort i detta ärende, att riksdagen utreder, vad regeringen lämnat outrett, och man talar om, att riksdagen därigenom förhalar ett ärendes behandling och avgörande; man anser det såsom sabotage, att riksdagen begagnar sin grundlagsenliga rätt att taga reda på vad som föreslås, innan riksdagen fattar sitt beslut. Man häntyder på oroligheter som kunna uppstå i landet, om riksdagen icke utan vidare tager regeringens förslag. Ja, medlemmar av regeringspartiet och särskilt regeringspressen föra ett språk som om de ansågo att vi nu verkligen stode inför en revolution. Herrarna se, att striden, från att ursprungligen hava gällt, hur i denna fråga bestämmelserna angående arbetslöshets hjälp skola tillämpas, har utvidgat sig och blivit en strid om vår författning, den har blivit en strid om riksdagens statsrättsliga ställning enligt denna författning, en strid emellan en regering, som stöder sig på och delvis behärskas av utom representationen stående sammanslutningar, och en representation, som vill ge kejsaren vad kejsaren tillkommer, men som vill bevara åt sig själv rätten att icke behöva sänka sitt huvud inför en diktatur. Nu har

första kammaren kommit i bräschen i denna strid. Men, herr talman, ni som liksom jag under en lång tid haft äran att vara medlem av denna kammare, har ni någonsin funnit, att första kammaren gripits av fruktan för annat än att icke till fullo hava fullgjort sin plikt mot fosterlandet? Jag tror, att ni skall på den frågan svara nej. För min del är jag beredd att utan tvekan ge det svaret, och även i dag hoppas jag, att kammaren skall handla på samma sätt. Vi, som anse det föreliggande sammanjämningsförslaget oantagligt, vi, som icke vilja uppge riksdagens grundlagsenliga maktställning och underkasta oss en regerings och ett partis diktatur, vi rösta nej på det förslag, som föreligger, och vi äro beredda att taga alla därav följande konsekvenser.

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Herr greve och talman! Jag ber att få yrka avslag på det föreliggande sammanjämningsförslaget.

Hans excellens herr statsministern och ministern för utrikes ärendena **Branting**: Herr talman, mina herrar! Redan i herr Ekmans anförande förekom en anspelning på att jag skulle i andra kammaren hava ställt i utsikt en andrakammarparlamentarism, vilket i sin mån bidrog till att för herr Ekman ytterligare inveckla problemet och låta honom ur sin labyrint så småningom vindla sig fram till det slut emot hans eget föregående förslag, vartill han kommit.

Jag ber med anledning av denna passus i detta anförande, vartill nu ytterligare har kommit en bestämd förklaring ifrån herr Trygger i hans nyss hållna tal, att få läsa upp vad jag om den saken verkliga sade, för att inför kammaren klargöra, vad som i det avseendet har förekommit. Ty det förhåller sig ingalunda så som herr Trygger vill framställa saken, att det ifrån regeringsbänken i andra kammaren skulle hava sagts: bara vi hade andra kammarens förtroende, må det sedan gå med saken hur som helst — så ungefär föllo herr Tryggers ord — då skulle vi känna oss tillfreds. Vad som yttrades var följande: »Det måste då också sägas, att kan icke så mycket förtroende för regeringens både vilja och förmåga att bringa hjälp på det sätt, som den finner lämpligt i detta fall och som efter ingående undersökningar befunnits vara den enkla och framkomliga vägen, uppbringas i andra kammaren, att andra kammaren här följer regeringen, ja, då finns inte längre tillräcklig grund i parlamentariskt avseende för regeringens fortsatta existens. Ett beslut av andra kammaren i enlighet med utskottets liberala linje är för regeringen enligt dess enhälliga mening oantagligt, och regeringen kommer att taga den parlamentariska konsekvensen, därest utskottets förslag till sist befinnes bliva riksdagens beslut.»

Det finns i detta uttalande, som herrarna själva höra, ingenting om en negligering av första kammaren, varpå herr Trygger spelade så starkt i sitt nyss hållna ganska sofistiska anförande. Det finns så mycket mindre skäl för en sådan ståndpunkt, som ju herrarna i middags hörde i slutet på den regeringsförklaring, som jag hade äran att från denna plats uppläsa, vad som där yttrades, och där första kammaren sannoligen fick sitt i avseende å dess berättigade plats såsom en av de mest

Sammanjunks-
ningsförslag i
arbetslöshets-
frågan.
(Forts.)

betydande statsmakterna i detta land. Här står det på detta sätt: »På första kammarens avgörande beror nu, huruvida andra kammarens tidigare fattade beslut skall bliva riksdagens. Regeringen anser, att ett positivt resultat måste uppnås, och att frågan icke tål något nytt uppskov. I det nu inträdda läget finner sig regeringen därför böra uttryckligen tillkännagiva, att den i händelse av ett ytterligare uppskov eller ett negativt beslut kommer att ingiva sin avskedsansökan.» Jag frågar var och en här: finns det någon rim och reson i att efter en sådan förklaring inför första kammaren säga att regeringen icke frågar efter vad första kammaren gör och tänker, utan att den i stället helt och hållet bygger på en andrakammarparlamentarisk grund? Det må vara nog i det avseendet att hava framhållit och konstaterat detta och således fullständigt tillbakavisat de försök, som gjorts, att här vädja till någon sorts förstakammar solidaritet, att man skulle gentemot, såsom det hette gång på gång i herr Tryggers slutord, »diktaturförsök» ifrån en regering och ifrån de krafter, som stå bakom densamma, hävda första kammarens rätt och ställning i Sveriges statsliv. Får aldrig första kammaren svårare angrepp att utstå än de som kommit fram i dessa regeringsförklaringar, där vi först under en viss situation uttala, att vi vädja till andra kammaren, att den måtte visa åtminstone så mycket förtroende till regeringen, att den icke tog det förslag, som då förelåg ifrån statsutskottets majoritet, och vi sedan, när vi komma till första kammaren och samma sak här diskuterar, ställde kabinettsfråga på första kammarens förtroende — får aldrig första kammaren, säger jag, svårare attacker att utstå rörande sin grundlagsenliga ställning, så kan sannerligen denna kammare prisa sig lycklig! Från regeringens sida har ingenting gjorts för att nedsätta första kammaren. Vi känna alltför väl, vilken betydelse icke den gamla första kammaren, men den demokratiserade första kammaren har i svenskt statsliv för att vilja låna oss till något otillbörligt intrång på den maktställning, som den har och som den bör hava. Däremot är det en annan sak, om första kammaren i en sådan situation som den nuvarande, när det gäller hjälp åt de arbetslösa, de alltför länge utestänga arbetslösa, om den, i en sådan situation, emot regeringens önskan fäller detta förslag, som regeringen har förordat och som är det enda möjliga för att kunna hjälpa de arbetslösa. Ja, då äro verkligen regeringens resurser uttömda gentemot denna kammarens hållning i denna sak.

Det må sedan med anledning av herr Tryggers anförande ytterligare göras ett par anmärkningar blott. Det har av herr Trygger med skärpa påtalats, att socialministern använde sig av några yttranden av herr Swartz vid ett enskilt samtal. Jag tror, att den saken hade synnerligen lätt kunnat klareras. Ifall därvidlag något som helst misstag skulle vara begånget eller något obehörigt framkommit, så sitter herr Swartz här på sin bänk och socialministern finns också här, så att hela den historien kunde med största enkelhet ställas till rätta. Däremot må jag säga, att det var med mycken förvåning jag hörde herr Trygger själv bära fram historier om inre meningsskiljaktigheter inom regeringen un-

der min bortovaro i början av februari månad, historier som sannerligen icke kunna ha kommit fram annat än genom privata samtal. Det förefaller mig, att den, som på det sättet använder, vad han privat kan hava erfarit, mer eller mindre trovärdigt, den är sannerligen icke rätte mannen att gå till rätta i det avseendet med vad som yttrades av socialministern.

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Vidare må jag säga att beträffande allt detta tal om att aldrig har någon regering blivit så lojalt behandlad som denna, så är det verkligen ganska underbart att få höra sådant från representanterna för ett parti, vars press dag ut och dag in, på sista tiden i synnerhet, men mycket länge, har i de våldsammaste ordalag angripit regeringen för vad som gjorts och vad som icke gjorts. Nog är det väl ett underligt sätt att visa sin lojalitet att på detta sätt styra om en presskampanj, medan man samtidigt står här i riksdagen och slår sig för sitt bröst och förklarar, att ingen regering har någonsin blivit så väl behandlad som den, vilken för närvarande sitter här!

Det talades också om att riksdagen behandlades såsom »en skolpojke» och första kammaren såsom »mindervärdig». Jag tillbakavisar dessa ganska utstuderade ord. Det är fullständigt meningslöst att göra gällande något sådant mot en regering, som tvärtom visar, att den fäster den stora och offentligt avgörande betydelsen vid riksdagens hållning, att den ställer sina platser till förfogande och avgår, ifall riksdagens hållning blir en viss i den föreliggande stora frågan. Det är alldeles orimligt att söka på det sättet blåsa upp en misstämning emot regeringen genom att vädja till att den skulle behandla riksdagen mer eller mindre såsom luft, när vi tvärtom förklara, att riksdagen har i sin hand att säga till hur den vill ha det: denna regering skall icke ett ögonblick stå i vägen för riksdagens vilja i detta avseende.

Ja, när man försöker göra detta till en strid om vår författning, har man kommit bra långt bort ifrån vad denna sak egentligen är. Det är inte sant, att första kammaren har blivit illa behandlad av regeringen. Det låg helt enkelt så till, att vi fingo denna fråga till avgörande först i andra kammaren. I andra kammaren hade vi ju den ställningen, att det gällde att se till, att icke den för regeringen oantagliga liberala linjen segrade i båda kamrarna, utan att man fick någon sorts mellanting mellan den linjen och regeringens förslag, varpå möjligen regeringen skulle kunna reflektera. För att åstadkomma detta, det förstär var och en, fanns det ingen annan utväg än att sörja för att utskottsförslaget icke fick majoritet i *andra* kammaren. Den vädjan riktades därför med allt möjligt eftertryck till andra kammaren: se till, att ni icke tager den liberala linjen, ty i så fall kan icke regeringen längre anse sig ha nödigt förtroende hos andra kammaren! När detta hade skett, blev också läget det, att man då kom till frågan om en ny sammanjämkning; om den är det vi nu diskutera och tvista här, och det är i den frågan herrarna om en eller annan timme hava att fatta sitt avgörande beslut. Det är denna ställning vi nu befinna oss i, och i den ställningen hava vi så litet velat förneka riksdagens rätt och bestämmanderätt, vi hava till den grad varit

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

trogna alla våra föregående, att vi ställt, på ett klarare sätt, vågar jag säga, än någon föregående regering, kabinettsfråga, så att kammaren skall veta att, när den går att besluta, den gör det även i avseende å de politiska konsekvenserna av det ena eller det andra beslutet. I det fallet hava vi sannerligen ingenting att förebrå oss ur parlamentarisk synpunkt, och vi hava sannerligen icke heller något att förebrå oss ur synpunkten av den respekt för första kammarens ställning i vårt statsliv, som vi äro skyldiga att hysa enligt grundlagen. Jag tror således, att hela detta försök, som gjorts av herr Trygger, med uppjudande av hans vanliga formella talang, icke håller att närmare synas i sömmarna.

Jag kände mig ett ögonblick rörd av herr Tryggers personliga älsk-värdhet emot mig, och jag skall gärna kvittera den med att säga, att jag personligen också under sista tiden haft tillfälle att lära känna herr Tryggers många goda sidor icke bara såsom enskild man, utan även i offentliga värv; men jag kan icke gå längre. Jag måste säga, att i detta anförande var herr Trygger återigen den gamle ledaren för den gamla förstakammarhögern, och inför den mannen som representant för en princip, rakt motsatt mot min egen, kan jag icke böja mig; där korsas våra klingor — och där blir det strid på liv och död!

Herr **Kvarnelius**: Herr greve och talman! Då jag inom statsutskottet har varit med om att biträda det sammanjämkningsförslag, som här föreligger till kammarens prövning, har jag ansett det vara min plikt att ange några skäl, varför jag biträtt detta sammanjämkningsförslag och varför jag fortfarande vidbliver detsamma.

Det är ju så, när riksdagens båda kamrar stanna i olika beslut i ett ärende, som är av natur att kunna bliva föremål för sammanjämkning, att det tillkommer vederbörande utskott att i första hand undersöka, huruvida en sammanjämkning kan komma till stånd eller icke. Det var också i känslan därav, som statsutskottet gick till prövning av de olika ståndpunkter, som intagits av andra kammaren och första kammaren, och vi funno då inom utskottet — jag för min del redan från början — att det här förelåg möjligheter beträffande en sammanjämkning. Jag gick därför också redan från början in för den linjen, att här skulle utskottet söka åstadkomma en sammanjämkning.

Jag medger villigt, att tiden var mycket knapp för uppgörande av detta sammanjämkningsförslag. Vi började arbetet med det klockan 11 på kvällen, men det visade sig ganska snart, att det icke var möjligt att i sittande utskott göra något, utan att det måste utses en delegation. Det gjordes då erbjudande till de mest framstående representanterna för de olika politiska partierna inom utskottet att taga säte i denna sammanjämkningsdelegation. Det visade sig emellertid vara nästan omöjligt att kunna förmå någon att deltaga i detta arbete, men slutligen blev det uppdraget lämnat åt min ärade partivän herr Ekman och herr Rydén i andra kammaren samt undertecknad. Vi tre jämte två från statsutskottets kansli gingo sedan till detta arbete, som vi slut-

förde klockan 4,15 påföljande morgon. Det har sagts i pressen och även enskilt, att det är klart, att ordföranden i statsutskottet, den gamle förläkningsmannen, här har varit den, som dikterat sammanjämningsförslaget. Jag vill då säga, att i det hänseendet är det en ära, som tillskrivs mig, vilken jag icke med rätta förtjänat, ty jag har ganska litet inverkat på själva slutresultatet av sammanjämnningen. Jag överlämnade åt de två motståndarna, herrar Ekman och Rydén, att komma överens om hur det skulle ske, och det var endast på en punkt som jag bestämt ingrep, och det var, när det från herr Rydéns sida yrkades, att ur sammanjämningsförslaget den passus skulle utgå, vari riksdagen uttalade sitt förtroende till den förutvarande arbetslöshetskommissionen. På den punkten inlade jag mitt bestämda veto och sade, att då detta uttalande varit både inför kamrarnas och allmänhetens ögon, det icke kunde bliva tal om att riksdagen skulle taga tillbaka detta sitt förtroendeuttalande till arbetslöshetskommissionen, och då böjde herr Rydén sig för detta veto, och denna passus finnes därför kvar i sammanjämningsförslaget.

*Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)*

För övrigt har det sagts, och det har gjorts mycket stora ansträngningar för att bevisa det, att detta sammanjämningsförslag icke är ur första kammarens synpunkt tillfredsställande. Jag för min del tillåter mig inlägga en bestämd gensaga emot riktigheten av det påståendet. Jag vill säga, mina herrar, att jag har sysslat så pass mycket med arbetarfrågor, att jag tror mig våga säga, utan att göra mig skyldig till någon överdrift, att jag begriper härav ungefär lika mycket som flertalet i denna kammare och kan värdera innebörden av sammanjämningsförslag. Om jag väger de två besluten, som fattats i kamrarna, emot varandra, och om jag sedan ser på resultatet av sammanjämnningen, måste jag säga, att om någon av kamrarna har fått något mera än den andra av sina synpunkter tillgodosedda, så är det första kammaren, som i det hänseendet tagit hem största delen. Det är min personliga uppfattning!

Det har vidare sagts, att denna sammanjämnning är oklar i en hel mängd avseenden. Jag tillåter mig även i det avseendet uttala en annan mening. Jag bestrider, att den är oklar, och när herr Swartz i dag skulle ingå på en kritik av sammanjämningsförslaget, så riktade han sitt angräpp, om jag fattade honom rätt, emot vissa delar av vad som förekommer i två av de stycken, som återfinnas på sidan 6 i detsamma. När jag då läste det ursprungliga utskottsförslaget, som i den delen gillades av såväl de liberala som högern, fann jag, att detta var ordagrant lika uttryckt i det ursprungliga utskottsförslaget! Tillåt mig säga, mina herrar, att jag tycker, att man skjutit något över målet när man tillåter sig att här i debatten kritisera sammanjämningsförslaget i de delar, där man förut varit ense om vad som återfinnes här. Till ledning för sin kritik av sammanjämningsförslaget hade herr Swartz en sammanställning, som fanns införd i en av våra morgontidningar. Jag har även tagit del av denna sammanställning, men jag fann, sedan jag tagit del av den och undersökt den saken närmare, att denna samman-

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

ställning var rätt så tendensiös, och på den punkt, där den egentliga anmärkningen skulle med fog kunna sägas vara gjord och där man sålunda kunde påvisa, att ett förbiseende skulle hava blivit gjort av statsutskottet, hade tidningen tagit fullständigt fel. I densamma sades det nämligen, att den retroaktiva tillämpningen av understödsförfarandet skulle kunna komma även sågverksarbetare till godo. Ja, mina herrar, jag hänvisar till vad som återfinnes i det hänseendet på sidan 2, där herr Jensens m. fl. motion är refererad och vari han hemställt »att de ändrade grunder för meddelande av arbetslöshets hjälp, som riksdagen må komma att besluta i anledning av Kungl. Maj: ts proposition nr 52, må med retroaktiv verkan tillämpas från och med den 1 februari innevarande år».

Vad är det nu riksdagen beslutar? Jo, riksdagen beslutar retroaktivitet — eller rättare sagt sammanjämkningsförslaget innebär i denna del retroaktivitet — för sådana industrier, som ha stor arbetslöshet på grund av kristidsförhållandena, och sågverken äro icke längre räknade till sådana industriella anläggningar, som för närvarande äro hänförliga till dem, som anses lida av kristidsarbetslöshet. Därmed är också det väsentliga i hela den kritik, som denna tidningsartikel i dag byggt upp, undanröjt. Det som i övrigt fanns kvar var icke av sådan betydelse, att det kan tillmätas någon som helst betydelse.

Vad som tillkommit, sedan sammanjämkningsförslaget uppgjorts, är, att den gamla beprövade arbetslöshetskommissionen gått. Jag beklagar, att detta skett, emedan jag för min del anser att den väl fyllt sin uppgift, och jag har vid varje tillfälle försökt på bästa sätt slå vakt om denna arbetslöshetskommission med hänsyn till det maktpåliggande och otacksamma arbete den haft sig anförtrott, och mest givetvis med hänsyn till det sätt, varpå den handhaft sin sannerligen icke lätta uppgift. Jag har ansett det vara en oundgänglig förutsättning, att denna arbetslöshetskommission åtnjutit ett säkert stöd hos statsmakterna, ty det har varit den enda möjligheten för att den skulle kunna rätt handha de stora belopp den haft till sitt förfogande, och handha dem på sådant sätt, att de inte bli till men för återfriskningen av vår industri, och genom hans återfrisknande vi skulle komma ifrån dessa onormalt höga utgifter för statens vidkommande. Nu har det emellertid inträffat, att denna arbetslöshetskommission avgått, och därom lär väl ingenting mer vara att säga. Jag förmodar, att ingen räknar med möjligheten av, att denna arbetslöshetskommission skall komma tillbaka, även om det blir en annan regering, som det väl är stor anledning antaga, att det blir, med den kännedom jag har om situationen här i kammaren. Jag föreställer mig, att det blir ganska besvärligt för den nya regeringen, vilken det än blir, att förmå den gamla arbetslöshetskommissionen att återgå eller att prestera en ny arbetslöshetskommission, som kunde anses innebära någon vidare och större garanti för ett rätt handhavande av sin uppgift än den nya kommission, som blivit tillsatt. Det har sagts här under diskussionen, och det har blivit sagt tidigare, att genom den sammansättning, som den nya arbetslöshets-

kommissionen fått, har den tillika såsom sekreterare tjänstgörande ledamoten utslagsröst. Han skulle så att säga vara tungan på vågen. Ja, jag har frågat mig för hos en ledamot av den gamla arbetslöshetskommissionen och blivit upplyst om, att kommissionen fulltalig utgöres av nio personer inclusive sekreteraren. Vilka äro nu dessa nio? Det är två arbetsgivare, vidare ordföranden och vice ordföranden — båda så vitt jag har mig bekant beprövade högermän — samt en liberal bonde, det är fem. Så är det tre socialdemokrater och sekreteraren. Jag kan inte med mitt sätt att räkna se, att sekreteraren där har utslagsröst. Ty de tre borgerliga representanterna i arbetslöshetskommissionen, som skola anses så att säga representera opartiskheten, plus de två arbetsgivarrepresentanterna, äro ju mer än hälften av den samlade arbetslöshetskommissionen, och dessa opartiska utgöra tre av fem i arbetsutskottet. Och ordföranden har ju alltid utslagsröst, ifall rösterna stanna lika mot lika. Vid sådant förhållande kan jag för min del icke erkänna riktigheten av påståendet att genom den sammansättning, som den nya arbetslöshetskommissionen fått, ett osäkerhetsmoment skulle ha tillkommit, som skulle göra, att man har anledning att taga under förnyat övervägande, om man vill stå fast vid den sammanjämkning, som man tidigare varit med om. För min del måste jag säga, att jag kan åtminstone icke för den omständighetens skulle avvika från den ståndpunkt jag tidigare intagit i statsutskottet, och jag måste därtill säga, att jag omöjligt kan se, vilka vådor för samhället och för det allmänna, som skulle vara förenade med ett godkännande av sammanjämkningsförslaget. Och jag vill försäkra herrarna, att när jag undersökt den saken, har jag försökt se den så opartiskt och oväldigt som möjligt, men trots mina ansträngningar har jag icke kunnat upptäcka några faror eller några vådor, sådana som från andra håll framförts. Särskilt har det förvånat mig att se den frenesi, med vilken en hel del av vår svenska press gått till storms mot denna sammanjämkning. Det är väl ändå så, att när man har ett tvåkammerssystem och kamrarna stannat i olika beslut i en fråga, som är av natur att kunna sammanjämkas, måste ett tillmötesgående visas från båda kamrarna, för så vitt det skall bli ett positivt resultat av sammanjämkningsförslaget, och ingendera av dessa två kamrar har någon som helst rätt att kräva något övervägande inflytande, utan båda få finna sig i, att sammanjämkningsförslaget ligger någonstans mitt emellan. Sedan har givetvis den ena eller andra kammaren rätt att avslå det därför att den anser, att sammanjämkningsförslaget är oriktigt, att det för mycket tillgodoser den andra kammarens synpunkter eller att dess slutresultat icke är lämpligt. Jag måste fortfarande vidhålla, att i intet av dessa avseenden föreligga enligt min uppfattning tillräckliga skäl för att man på den grund skall fälla sammanjämkningsförslaget.

Nu är det ju emellertid alldeles ofrånkomligt, att här tillkommit andra moment, som, det måste jag säga, i en fråga som denna äro mycket beklagliga. Man bör ändå icke glömma, att det här gäller en grupp av det svenska folket, som under årtal gått arbetslös och under

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

hela denna tid och kanske långt därförut levat på gränsen av eller nästan under existensminimum. Ja, de som haft familj och blivit arbetslösa, ha nog av omständigheterna tvingats att leva långt under existensminimum. Jag anser, att det är riksdagens skyldighet att icke förbise denna sak. Detta är dock det primära i den fråga vi här ha att behandla, nämligen hur man skall kunna hjälpa dessa stackars medborgare, som kommit i den olyckliga belägenheten, att de inte få arbete. fastän de vilja det, och när de skola arbeta, de få göra detta till en avlöning, som enligt riksdagens uttalande skall vara lägre än vad de skulle haft, om de fått arbeta i sin ordinarie sysselsättning, detta av naturliga skäl alldeles nödvändigt för att så fort som möjligt få dem över till den vanliga industriella verksamheten. Man kan icke alldeles blunda för, vilken uppfattning och vilka känslor, som skola röra sig hos dessa grupper av medborgare, som det närmast gäller, och långt utanför deras krets, med den solidaritetskänsla, som gör sig gällande inom arbetareklassen. Det är, mina herrar, ett intresse, som jag anser riksdagen har stor anledning att väl värda sig om, att icke den uppfattningen kommer att sprida sig inom dessa kretsar, att riksdagen icke, så långt det är möjligt, försöker taga nödig hänsyn även till deras intressen och synpunkter.

Frågan har, på grund av att det kommit politik in i den, givits större dimensioner än den enligt min uppfattning med rätta borde ha, och jag anser, herr vice talman, då jag här yrkar bifall till sammanjäkningsförslaget, att jag — såsom herr Trygger i slutet av sitt anförande sade — därmed fullgjort min plikt mot mitt land på det sätt jag anser vara riktigtast.

Herr Winberg: Herr talman, mina herrar! För min del vill jag närmast beklaga, att den fråga, som vi nu närmast ha att avgöra, innehåller ett så allvarligt moment, som den gör, då den berör tusentals arbetares möjlighet att existera. Vore icke så förhållandet, skulle det vara enbart intressant att sitta som åskådare och se det politiska spel, som bedrivs sedan någon tid tillbaka med denna fråga som förnämsta insats. Men när man märker, hurusom här tusentals arbetslösa arbetare göras till pjäser på det politiska schackbrädet för intressen och faktorer, som ligga alldeles vid sidan av den sak vi egentligen skulle behandla, känner man sig upprörd, och jag vore starkt frestad att som en karakteristik av det hela använda ett uttryck, som en viss överste vid Dalregementet skall ha använt för något år sedan. Ifrågavarande uttryck anses emellertid icke fullt parlamentariskt, och därför skall jag inte fresta kammaren eller talmannen med att använda det här. Jag förmodar de allra flesta väl i alla fall veta, vad jag avser därmed.

Herr Swartz var ju den förste talare i dag, som kom fram med avslagsyrkande. Inom parentes skall jag be att få fastslå det faktum, att det trots allt icke legat någon verklig flykt över någon av de talare, som i dag yrkat avslag på föreliggande sammanjäkningsförslag. Jag erkänner att herr Trygger var i relativt god form, men icke heller han

kunde arbeta upp sig till sin vanliga goda form. Herr Swartz kom nu fram med det argument — som han för övrigt använt tidigare och som tycks ha varit det viktigaste av alla vid denna frågas bedömande — att det borde fastslås, att ingen som helst *rätt* föreligger. Ja, jag skall inte ge mig in på någon tvist vare sig med herr Swartz eller någon annan, huruvida det finns någon rätt för de arbetslösa att få hjälp av staten. Jag skall i stället omformulera frågan något. Existerar det någon rätt för arbetarna att över huvud taget existera? Jag förmodar, att både herr Swartz och andra måste besvara den frågan med ja. Nåväl, om vi besvara den frågan med ja, så måste vi också ta konsekvenserna och säga, att då ha arbetarna också rätten att få något att existera av. Vad som emellertid i första hand är en rätt för varje arbetare och för resten för varje människa, som vill arbeta, är att kunna erhålla arbete för att försörja sig därmed. Nu ha herrarna emellertid i ert »idealsamhälle» här i detta land ställt det så till, att ni icke kunna ordna den saken, ni kunna icke ge arbetarna det, som i första hand är deras rätt, nämligen arbete för att de på detsamma må kunna försörja sig. Men då förefaller det mig, som om ni hade skyldighet, att då ni icke kunna tillmötesgå det första kravet, dock se till, att arbetarna få något att leva på i alla fall. Ni skola icke kunna komma ifrån det ansvaret.

Herr Swartz nämnde också en sak, som särskilt skulle åstadkomma en sådan *rätt*, och det var det moment, att genom sammanjämningsförslagets antagande skulle tillämpas en viss retroaktivitet. Jag underkänner nu herr Swartz' argument i fråga om att det icke skulle finnas någon rätt. Men vi kunna lämna den saken åsido och ställa oss på den ståndpunkten, att det inte existerar någon rätt. Då skulle jag vilja fråga, om inte en så lärd man som herr Swartz, har reda på, att även *nåden* kan tillämpas lika retroaktivt som någonsin rätten.

Herr Wohlin, som i remissdebatten i år avgav det stolta Bragelöftet, att han skulle gå till storms på idépolitikens slagfält och alldeles särskilt på det slagfältet krossa kommunisterna, ansåg nu såsom något i synnerhet motiverande för sin ståndpunkt för avslag i den föreliggande situationen, att det finns något som heter *statsprincipen*, som framför allt måste hävdas, och han menade, att ett antagande av sammanjämningsförslaget icke lät förena sig med ett hävdande av statsprincipen. Det skulle vara ofantligt intressant, om den ärade professorn något närmare hade utvecklat den statsprincip han talade om. Nu står jag — och jag förmodar med mig många övriga av denna ärade kammars ledamöter — fortfarande frågande, vilken stor statsprincip det egentligen är, som herr Wohlin är försvarare för och som inte kan förenas med de principer, som ingå i det nu föreliggande sammanjämningsförslaget. Om det blivit så, att det ursprungliga förslaget från utskottet i denna fråga blivit antaget, så tillåter jag mig erinra om, vad jag sade vid den första debatten om det förslaget, att om det var något, som karakteriserade det, så var det *dess principlöshet och dess brist på utstakade riktlinjer för den arbetslöshetspolitik, som skulle föras*, och det var att överlämna de arbetslösa fullkomligt åt arbetslöshetskommissionen såsom sådan. Om

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

det sålunda över huvud taget är någon statsprincip, som herr Wohlin här företräder, så skulle det väl närmast vara den fullständiga principlösheten, vilken just betecknade utskottets först framlagda förslag!

Ja, herr Trygger hade också några uttalanden, som jag måste säga ett par ord om, även om man inte skall ge sig in så mycket på personlig polemik. Han var nog välvillig, så vitt jag fattade honom rätt, att hålla före, att jag var den, som bäst kände till ryska förhållanden i denna församling eller något sådant. Det är väl något överdrivet. Jag har aldrig gjort anspråk på att vara någon speciell kännare av ryska förhållanden. Men, herr Trygger, jag gläder mig åt, att jag varit i tillfälle upprepade gånger att personligen studera något av förhållandena i Ryssland, så att jag icke i likhet med de flesta människor i detta land är hänvisad att skapa mitt omdöme om förhållandena i Ryssland på grundval av de nog så grumliga informationer, som vårt lands press ger oss. Men därav följer icke, att jag anser mig vara speciell kännare av ryska förhållanden. När Herr Trygger sedan förklarade, att anledningen till bolsjevismen i Ryssland var okunnighet, så skall jag för en gång instämma med honom. Det vill säga delvis är bolsjevismen beroende på okunnighet, okunnighet nämligen hos den gamla ryska överklassen om vad tiden krävde av den. Och kanske det förhållandet kan ha något att lära även övriga länders höger och överklass. Men jag skulle vilja fråga herr Trygger en annan sak, då jag förmodar han menade, att den så kallade bolsjevismen beror på okunnighet närmast bland den ryska arbetareklassen. Varpå beror då det elände, som finns i en hel del andra stater? Varpå beror det ohyggliga tillstånd, som råder i Polen? Det är inte Polens arbetareklass, som regerar för närvarande, utan den av svenskarna mycket omhuldade polska överklassen. Vad beror den nöd och det elände på, som existera i Tyskland och Österrike? Det är ett alltför lättvindigt argument, herr Trygger, att säga, att nöden och eländet i Ryssland bero på okunnighet. Orsaken är en helt annan, den är att söka i något, som herr Trygger är den förnämsta förespråkaren för, nämligen den kapitalets diktatur, som alltför länge regerat här i världen.

Nu är det emellertid märkvärdigt nog varken herr Trygger, herr Swartz eller herr Wohlin, som i dag tilldragit sig största intresset, utan det är för en gångs skull herr Ekman, Carl Gustaf, och därför kan det vara av ett visst intresse att något litet titta på, vad han hade att säga. Jag måste då alldeles särskilt med hänsyn till herr Ekmans vanliga schvungfulla framträdande konstatera, att det måste vara särskilt otacksamt att gå politisk balansgång. Det framgick av hela herr Ekmans anförande. Och jag skulle vilja säga vidare: jag har sett många marschera på politikens väg fram till årens höjder, och jag har också sett åtskilliga, som gått fram på en ganska vinglig stråt, men jag tror knappast, att jag sett någon, som presterat något så halsbrytande i fråga om politisk balansgång som herr Ekman, Carl Gustaf, gjort i dag. Då herr Ekman i dag högtidligen förklarar, att den omständigheten, att han och en del andra ändrat ståndpunkt till det framlagda sammanjämkningsförslaget, icke på något sätt får tolkas som någon slags maktsträvan från

deras sida, så måste jag säga, att i allmänhet brukar icke liberalismen representera någon konsekvent strävan, utan utgör något odefinierbart, som ingen människa blir på det klara med. Vare därmed hur som helst, jag måste i likhet med en del andra talare framhålla, då herr Ekman så bestämt engagerat sig i den föreliggande frågan, att alla de faktorer han här åberopar, redan tidigare förelegat, möjligen med undantag av, att när sammanjämkningen skedde, de fyra ledamöterna av arbetslöshetskommissionen icke inlämnat sin avskedsansökan. Men de uttalanden, som gjorts i riksdagen och som man velat göra gällande, att de utgjort anledningen till att de fyra ledamöterna hemställt om befrielse från sina uppdrag, voro redan fällda. Och så vitt en uppgift, som förekommit i tidningspressen, är riktig, skulle kommissionens ordförande ha sin skrivelse dagtecknad den 23 mars, och hade väl då eller åtminstone omkring den tiden intagit sin definitiva ståndpunkt. Emellertid, då icke ens herr Ekman själv nu vågade komma fram med såsom avgörande argument, att de fyra ledamöterna inlämnat sina avskedsansökningar, så föreligger icke heller, så vitt jag förstår, något sakligt skäl för herr Ekmans omvändelse. Det kan naturligtvis finnas andra skäl, men det måste jag säga, att ifall herr Ekman är den som komma skall och vi sålunda icke skola förbida någon annan, så beklagar jag den, som skall börja sin marsch mot stjärnorna på sådant sätt, som herr Ekman gjort.

Jag skulle också vilja erinra om, hurusom jag redan förra gången vi behandlade detta ärende framhöll, att sådan som saken redan då utvecklats sig, det icke längre gällde, vad som skulle anses skäligt och rimligt att göra för att försöka bispringa dessa arbetslösa arbetare. Frågan hade kommit i det läget: Skall regeringen eller arbetslöshetskommissionen vara det högsta bestämmande organet i fråga om verksamheten på detta område? Vad som sedan dess inträffat har tillfullo bevisat, hur riktigt jag fattade situationen. Det är beklagligt, att frågor som denna skola få sådana där partipolitiska inslag och tjäna som schackpjäser i det politiska spelet. Det är beklagligt på den grund, att följderna drabba stora grupper av arbetslösa arbetare. Om nu resultatet blir sådant, som man här synes vara överens om, och det hela leder till ett regeringskifte, så skulle jag ta en sådan utgång ganska oberört, om det inte vore för den omständighetens skull, att det rent praktiskt skulle drabba en hel del av arbetarna.

Men jag tror, att en sådan utgång icke heller kan föranleda vare sig mig eller andra att se alltför tragiskt på detta, ty jag har, såsom jag redan förut vid upprepade tillfällen framhållit, under senare tid ansett situationen vara fullkomligt ohållbar för en regering sådan som den nuvarande.

Då herr Trygger nu i dag förklarar, varför man behandlat denna regering så välvilligt, som man enligt hans uttalande gjort, säger han därvid, att anledningen varit den, att man under nuvarande oroliga tider betraktat det »såsom en plikt att söka åstadkomma en nationell samling». Ja, det var ett mycket värdefullt uttalande från herr Tryggers sida, ty det bevisar, hur riktigt jag hela tiden haft. Jag har nämligen haft och

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

även givit tillkänna den uppfattningen, att det för högern här i landet varit betydligt bekvämare att under den senaste tiden hava haft en s. k. arbetarregering, samtidigt som de borgerliga i riksdagen själva angivit, efter vilka riktlinjer denna regering skulle regera, och, därest regeringen i något avseende avvikit från vad som kunde helt sammanfalla med de borgerliga riktlinjerna, så har man haft i sin hand att när som helst avvisa någonting sådant. Då herr Trygger säger, att man behandlat denna regering på ett mönstergillt sätt, får väl förklaringen till stor del sökas i regeringens sätt att regera. Det lär väl herr Trygger uppriktigt få lov att erkänna, att knappast någon annan regering under den närmast gångna tiden skulle hava kunnat föra en politik, som i någon väsentlig grad avvikit från den, som den nuvarande regeringen fört. Men när nu regeringen för en gångs skull ansåg en så pass viktig fråga föreligga, att den måste säga ifrån på allvar, är man genast färdig att ge den respass: Mohren har gjort sin plikt, Mohren kan gå. Man har fordrat sådana ofantliga utredningar, innan frågan kunnat avgöras; man har ansett, att det är en så viktig fråga, och man har varit färdig att, snart sagt, riva upp himmel och jord för densamma. Detta är ju något egendomligt, om man jämför förhållandet med det lättvindiga sätt, varpå man, såsom jag tidigare tillåtit mig påpeka, fattade beslut om beviljandet av 50 miljoner kronor till kreditkassan samt 20 miljoner kronor till svenska lantmännens bank. Då var det icke farligt att besluta utan långvariga utredningar och överläggningar!

Tro herrarna, att det går att övertyga den svenska allmänheten om, att all eder stora patos här i dag egentligen är uttryck för omtanke om fosterlandets väl och alla andra vackra saker? Då undrar jag verkligen, om ni icke mistaga eder något beträffande omfattningen av svenska folkets lättrogenhet i detta avseende.

Jag skulle vilja sluta med att säga, att hur det än månede gå, undrar jag, om icke den läxa, som den nuvarande regeringen och regeringspartiet fått i och genom de borgerligas uppträdande i denna fråga, ändå kan vara ganska nyttig. Jag har länge sagt, att jag icke tror, att det är till någon lycka för den svenska arbetarklassen i dessa tider, detta kurtiserande från regeringspartiets sida gentemot visst annat borgerligt parti; denna kurtis av den liberala skönheten, som alltid visat sig obeständig och som under senare tider visat sig mer än vanligt flyktig. Jag undrar, om det icke efter vad som inträffat ändå borde stå klart, att det icke kan vara så gagneligt i längden att fortsätta med en politik, som medför att man, för att behålla den skönas gunst, ideligen måste i tal och skrift rikta sig speciellt mot *den vänstra flygeln inom arbetarrörelsen*. Denna politik är icke ägnad att skapa sammanhållning, målmedvetenhet och maktresurser inom arbetarklassen, något som nu mer än någonsin måste vara nödvändigt att skapa. Om vad som nu möjligen kommer att inträffa kan giva den lärdomen, att man i framtiden närmast måste inrikta sig på att mobilisera *en enig arbetarklass* i landet och icke i första hand snegla emot det politiska mellanparti, som man är beroende av för att kunna göra någonting, så tror jag, att man med

ganska stort jämnmod kan bära även ett avslag på här föreliggande förslag.

Jag är, herr talman, ingalunda av den uppfattningen, att det nu föreliggande sammanjämningsförslaget är sådant, att det tillfredsställer de legitima krav, som arbetarna egentligen skulle hava rätt att ställa i fråga om åtgärder för arbetslöshetens bekämpande, men då det väl för närvarande är det bästa som kan åstadkommas och då jag vidare anser, att det tillkommit under sådana förhållanden, att den politiska anständigheten bjuder, att detsamma antages även av denna kammare, tillåter jag mig yrka bifall till sammanjämningsförslaget.

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Herr Ekman, Carl Gustaf: Herr vice talman! Jag har begärt ordet för att bemöta ett par yttranden dels från herr Möllers sida och dels från statsrådsbänken.

Herr Möller yttrade, att det var exempellöst, att en person, som deltagit i utarbetandet av ett sammanjämningsförslag, sedermera sprunget ifrån detta förslag. Han förklarade, att han under mitt anförande ivrigt lyssnade efter att få höra de skäl, som kunde anföras för att jag i dag icke kunnat biträda sammanjämningsförslaget, och han förklarade vidare, att han under tre fjärdedelar av mitt anförande icke kunde upptäcka någon motivering, som verkligen kunde godtagas.

Jag ber att i detta avseende först få erinra om att jag under första delen av mitt anförande belyste — på ett åtminstone hittills obemött sätt — hurusom arbetslöshetskommissionen vuxit fram under förhållanden som nödvändiggjort, att detta organ ägde stor rörelsefrihet och en långt gående maktbefogenhet och möjlighet att anpassa sig efter olika förhållanden. Jag betonade vidare att just detta förhållande omöjliggjort att regelbinda kommissionens förfaringsätt på samma sätt som då det exempelvis gäller ett vanligt ämbetsverk. Jag visade ytterligare, att om riksdagen ville utöva inflytande på kommissionens verksamhet, detta lämpligast kunde ske därigenom, att man utfärdade allmänna direktiv och därefter i fråga om hittillsvarande praxis uttalade sig om och bedömde de allmänna riktlinjer, som därvid följts. Under diskussionen har hittills intet försök gjorts att sakligt bemöta den framställning av arbetslöshetskommissionens ställning och befogenheter, som jag sålunda lämnat.

Herr Möller förklarade vidare, att han gentemot mig måste erinra, att de tre moment, som av mig anfördes, förekommo vid onsdagens behandling av frågan i andra kammaren och alltså måste hava varit av mig kända vid det tillfälle, då jag deltog i utarbetandet av sammanjämningsförslaget, samt att det sålunda vore oförklarligt, att jag nu åberopat dem. Vilka voro dessa tre moment? Jo, det ena var, att man i andra kammaren från regeringssidan uttalade sig om kommissionens auktoritet och förtroende på ett sådant sätt, att det måste anses försvåra — kanske omöjliggöra, men i varje fall försvåra — kommissionens verksamhet. Beträffande den saken hade jag såväl som övriga i kammaren hört att dylika uttalanden blivit gjorda. Vi hade icke varit i tillfälle att konstatera dessa uttalandens innehåll, men vad man redan

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

på torsdagen visste var, att, såsom här också upplysts, förhandlingar påbörjats mellan arbetslöshetskommissionen och regeringen rörande in-
nebörden av dessa yttranden och de följder, som därav kunde uppstå.
Det var just i syfte att befordra dessa förhandlingars förande till ett
sådant resultat, att kommissionens kvarstannande skulle vara möjligt,
som det befanns ännu mera angeläget än tidigare att i sammanjämnings-
förslaget bibehålla det i det tidigare förslaget gjorda uttalandet om
kommissionens principer och arbetsresultat och om riksdagens uppfattning
av denna kommission. När man från regeringssidan och från
dem, som hade att tillsammans med oss utarbeta sammanjämningsför-
slaget, var med om att acceptera, att i förslaget i fortsättningen skulle
stå ett uttalande, fullständigt reservationslöst i detta avseende gentemot
en tidigare riksdags ståndpunkt, kunde jag för min del icke tro annat
än att underhandlingarna och omdömena från regeringssidan skulle
utmytna i ett sådant slutresultat, att kommissionen skulle vara i till-
fälle att kvarstanna. Det var detta, herr Möller, som sedermera trots
förpliktelsen därtill icke skedde.

Jag skall nu i detta sammanhang icke vidare tala om det andra mo-
mentet, om de ovanliga övertygelsemedlen. Däremot vill jag säga ett
par tre ord om det tredje, d. v. s. om den nya andrakammarparlamen-
tarism, som av regeringen på onsdagen före påsk knäsattes.

Hans excellens herr statsministern har nu gjort gällande, att vad
som i detta avseende yttrades visst inte hade något syfte att skjuta
undan första kammaren, utan att man icke avsåg annat än att försöka
rent tillfälligt påverka andra kammaren att ansluta sig till regerings-
förslaget. Ja, huruvida vad som uttalats av regeringen allmänligen
uppfattats på det sättet, måste man så vitt jag förstår, hysa vitt skilda
meningar om. Att icke *alla* så fattat vad som yttrades från statsråds-
bänken, synes mig framgå av vad tidningen Social-Demokraten, som
väl icke hade anledning att missuppfatta regeringen, ansåg beträffande
vad som i detta avseende förekom. Herr statsministern har ju själv
betonat, att politici i allmänhet måste anses i viss mån ansvariga för
vad deras partidningarna säga. Och det förefaller mig som om samman-
hanget mellan regeringen och Social-Demokraten måste anses vara så-
dant, att det ansvar, som kan förefinnas för politici beträffande pressen,
i det fallet måste förefinnas i alldeles särskilt hög grad. Vad vittnar
nu tidningen Social-Demokraten i detta avseende? Jo, jag läser härom
dagen efter följande: »Genom andra kammarens beslut är regerings-
krisen avvärjd. En regering, som genom positivt beslut fått förtroende-
votum av andra kammaren, har ingen anledning att avgå. Första kam-
maren bör icke erhålla en sådan statsrättslig ställning, att dess votum
kan fälla en regering. Det är av vikt, att detta fastslås, emedan me-
ningarna på den punkten torde vara rätt oklara.» Jag hemställer, huru-
vida det finnes någon verklig samklang och någon inbördes överens-
stämmelse mellan de deklamationer, som nu lämnats från statsrådsbänken,
och den uppfattning om innebörden av vad som förekommit i andra
kammaren, som tagit sig uttryck i detta Social-Demokratens uttalande?

Jag vill i detta sammanhang framställa en fråga: varför förbigick herr Möller fullständigt vad som på fredagen före påsk förekom i andra kammaren vid denna frågas behandling? Det var då som jag för min del fick det intrycket, att den förpliktelsen icke uppfylldes, som jag ansåg ligga i accepten av sammanjämningsförslaget, nämligen att låta däri ingående delar bliva respekterade och utförda i det levande livet.

Herr socialministern yttrade i sitt anförande, att det är sällan man hört, att ett sammanjämningsavtal brutits, och herr Kvarnzelius betonade för en stund sedan, att han ingrep på en viss punkt med alldeles särskild kraft, därför att denna punkt för honom vore så avgörande. Det var då man från regeringsrepresentanternas sida ville ha bort eller försvaga uttalandena om den förutvarande kommissionens ställning. Även han måste emellertid nu bestyrka, att samtidigt med att ledande krafter ur regeringspartiet i andra kammaren rekommenderade detta sammanjämningsförslag till antagande, samtidigt underkände man den åsikt, som uttalades på den punkten i förslaget. Jag tror, att man får säga att det är exemplöst, att man vid ett sammanjämningsförslags behandling underkänner de partier i förslaget, som måste anses vara förutsättningar för överenskommelsen och huvudpartier i hela det framställda förslaget. Det är denna omständighet, herr Möller, som i det nu förevarande fallet är anmärkningsvärd. Det var detta, som enligt min mening sedermera kom att bidra till skapandet av omöjligheten av en överenskommelse med den förutvarande kommissionen, och som gjorde, att frågan nu ligger i det läge, som den för närvarande befinner sig i. Men hela detta förfarande har man försökt dölja eller förbigå, då man frågat, huruvida det för dem, som hade delaktighet i utarbetandet av sammanjämningsförslaget, tillkommit någon särskild anledning, som möjligen kunde förändra den uppfattning, man hade i det ögonblick, när sammanjämnningen åstadkoms.

Det måste väl eljes anses vara naturligt, att den som varit med om sammanjämnningen och tillrätt sina meningsfränder att taga sammanjämningsförslaget, fastän detta gick så långt, att man på åtskilliga håll förklarade det vara liktydigt med en uppgivelse — det är väl naturligt, att den reagerar mot vad som här förekommit, när han finner, att man från andra sidan på den springande punkten i det föreliggande förslaget lämnar förutsättningen för sammanjämnningen i sticket och försöker få denna sakligt och faktiskt borteliminerad i det ögonblick, förslaget i övrigt skall antagas.

Man säger här vidare: är det rimligt att uttala ett förtroendevotum för en kommission, samtidigt som man i fråga om kommissionens verksamhet icke fullt ut litar på regeringen? Och man frågar: om vi skola fortsätta på den vägen — vart bär det hän? Jag vill erinra om hur denna fråga faktiskt ligger till. Den ligger så till, att över kommissionens beslut fanns besvärsmätt till regeringen. I den mån som kommissionens beslut befunnos icke grundade, befunnos vara av den art, att de kunde uppnykas eller förbättras, förelåg, så vitt jag förstår, för dem, som voro missnöjda med kommissionens resultat, möjlighet att hos regeringen

Sammanjämningsförslag
arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

överklaga dessa beslut. Om detta hade skett, om sådana överklaganden ägt rum i de fall, där kommissionen hade fattat beslut, som man ogillade, och om regeringen då hade trätt in i ansvarsställning, och korrigerat dessa beslut skulle, så vitt jag förstår, ansvaret i detta fall kommit att ligga, där det bör ligga. Men vad har skett? Jo, man har underlåtit att överklaga dessa beslut. Regeringen har icke kommit i den ansvarsställning, i vilken man, när man byggde upp reglerna för kommissionen, avsåg att den bort komma. I stället har det inträffat, att regeringen gått upp i riksdagen och klagat över kommissionens sätt att fullgöra sina uppgifter. Det är detta som är det abnorma i den föreliggande situationen, och det är, så vitt jag förstår, denna omständighet, som framtvingar ett uttalande från riksdagens sida beträffande kommissionens ställning och verksamhet. Om man förfarit på det andra sätt, jag nyss angivit, kunde också frågan här ha legat till på ett annat sätt. Sålunda: visst ha här förekommit abnormiteter, herr Möller, men de äro att finna på annat håll än där herr Möller sökte dem.

Man frågar vidare: vilken har förstorat denna fråga? Den har blivit starkt förstorat; den berörde från början endast ett begränsat område, men den har sedermera vuxit ut. Även jag ber att få fråga: Vem är det som har förstorat denna sak? Herr socialministern klagade över att man i år i motsats till i fjol, icke bedrivit underhandlingar. Jag vill försäkra, att jag försökte i utskottet att få underhandlingar till stånd. Men från regeringspartiets sida förklarade man då, att man för sin del endast kunde acceptera antingen ett förslag, som sammanföll med regeringens, eller ett förslag i överensstämmelse med herr Pegelows reservation, vilken ju uttryckligen angav sig som en ändring på ett visst område av de förutvarande direktiven, där man i fråga om en viss arbetargrupp lämnade neutralitetsställningen. Några andra alternativ förklarade man sig icke vilja reflektera på. Det var, så vitt jag förstår, härigenom, som möjligheten till sammanjämkning och underhandlingar i fortsättningen försvårades och omöjliggjordes. Och jag vill tillägga: om man från början i denna fråga ställt sig på den ståndpunkt, åt vilken gavs uttryck i hans excellens herr statsministerns första yttrande här i dag, nämligen att det blott gällde att praktiskt försöka lösa denna fråga, så att det behov, som här avsåges, bleve tillgodosett — om man hade velat ställa sig på den ståndpunkten och icke från början gjort frågan till en prestigefråga, där hänsyn till prestige utslutande voro de bestämmande, är jag övertygad om att man i år lika väl som i fjol hade kunnat komma till en överenskommelse. Ty för oss fanns icke alls någon anledning att icke undersöka vilken väg det än vara må, som kunde leda till detta mål och som i övrigt vore förenlig med riksdagens direktiv och den principståndpunkt, som statsmakterna förut intagit.

När det så gäller att besvara frågan: Vem har förstorat denna sak? så frågar jag: Vem är det som förklarat denna fråga vara så viktig, att den måste ge anledning till ministerkris? Vem är det som angivit, att man i detta sammanhang också funnit sig böra inleda, vad

man på några håll ansett vara en ny parlamentarisk praxis? Vem är det som på detta sätt på punkt efter punkt utvidgat denna frågas innebörd och konsekvenser? Jag tror, att det icke är på min och mina meningsfränders sida, som man gjort det. Vi ha endast försök att få den bästa möjliga utredning av den på nyss antytt sätt begränsade frågan och att få denna avgjord på ett lämpligt och riktigt sätt. Att från vår sida förekommit några försök att utvidga frågan och göra den mera omfattande än vad som kunde ligga i själva sakens natur, vill jag för min del bestämt bestrida. Så har icke varit fallet.

Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Med anledning av vad herr socialministern tidigare yttrade, när han erkände, att han betraktade erbjudandet till mig om ledamotskap i arbetslöshetskommissionen såsom ett anbud till det liberala partiet, vill jag endast anmärkningsvis fråga, om det icke är rimligt, att man, om man gör ett politiskt parti ett anbud, också sätter detta parti i tillfälle att avgiva ett svar på den till partiet riktade frågan? Det var det som i föreliggande fall *icke* fick ske.

I anledning av vad min partikamrat, herr Kvarnzelius, yttrade i fråga om förhållandena inom arbetslöshetskommissionen och de majoriteteter, som möjligen kunde komma att uppstå där, vill jag, om han riktade vad han i den delen anförde gent emot mitt yttrande, betona, att jag utgick ifrån att det vid en mängd avgöranden inom kommissionen skulle vara otänkbart, att den s. k. ämbetsmannakärnan i kommissionen skulle kunna stå på en med arbetsgivarombudens mening sammanfallande ståndpunkt. Jag fann det naturligt, att man i många fall måste inom kommissionen dela upp sig i tre grupper, en arbetsgivarståndpunkt, en arbetarombudens ståndpunkt och en majoritetsgrupp, den s. k. kärnan. När detta inträffar — och det förefaller mig skola bli händelsen i många fall — förhåller det sig med majoritetsställningen så, som jag angav i mitt tidigare anförande.

Jag har redan tidigare försökt att ådagalägga, varför det sammanjäkningsförslag, med vilket jag skulle ha känt mig till fullo solidarisk och förpliktad att försöka föra i hamn, därest förutsättningarna därför lämnats orubbade, i den nu föreliggande situationen befinner sig i ett sådant läge, att det riskerar att få ett helt annat innehåll och en helt annan användning än därmed avsågs. Jag har likaledes i mitt tidigare anförande angivit, att jag i denna situation har att försöka återvända till det ursprungliga utskottsförslaget. Herr socialministern ville erinra om att detta förslag var vad han kallade det *liberala* förslaget. Det må väl då icke vara någonting i och för sig obegripligt, om jag återvänder till detta förslag, som jag från början betraktade som det lyckligaste, lämpligaste och i förevarande situation riktigaste, och som jag i det nuvarande läget, när förutsättningarna för sammanjäknningen bortfallit, ur mina synpunkter betecknar som nödvändigt för denna frågas lyckliga lösning. Det är ur denna synpunkt, som jag fortfarande måste vidhålla det yrkande, som jag tidigare framställde, i förhoppning om att det tidigare utskottsförslaget framgår såsom riksdagens beslut ur en gemensam votering.

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Jag skall icke här med herr Möller diskutera möjligheterna av att retroaktivt på vissa grupper tillämpa det förfarande, som skulle framgå vid antagandet av detta utskottsförslag. Mig förefaller det emellertid, som om det skulle finnas möjligheter för en sådan retroaktivitet.

Herr Pers: Herr talman! Då detta är en fråga, vars avgörande kan komma att bero på ett fåtal röster, kan det kanske vara berättigat, att en ledamot av kammaren som jag, som icke hör till de agerande, likväl säger sin mening i denna fråga, som synes kunna få mycket djupgående politiska konsekvenser.

Jag har under hela den tid, frågan behandlats, haft den uppfattningen, att man givit denna fråga alltför stora proportioner. Den har från början behandlats som ett juridiskt spörsmål mellan två tvistande parter, och de aktstycken, som man förelagt riksdagen, ha varit konstruerade och lagda ungefär, som när två advokater söka att tillvinna sina klienter de största möjliga fördelar. Man har i varandras akter vädrat allehanda lönliga fällor och spekulerat ut, att det kunde gå så och så gallet, om dessa aktstycken bleve antagna av riksdagen. Jag har icke alls kunnat skänka någon sympati åt detta sätt att behandla frågan. Särskilt har man fäst sig vid att konsekvenserna av det eller det beslutet skulle kunna bli så ödesdigra. Orsaken till att jag icke kunnat uppskatta detta sätt att behandla frågan har tydligen varit, att jag har funnit, att detta är en kristidsanordning, som icke kan ha någon bindande verkan för framtiden.

Om någon skulle hava gjort gällande, att de anordningar av olika slag, som vi haft under kristiden, skulle kunnat bli klichéer för framtiden, skulle knappast någon vettig människa hava fäst sig vid den saken. Jag betraktar även denna sak så. Den är icke något vanligt arbetskonfliktämne utan en krigs- och kristidens efterskörd, som ännu icke är avlägsnad. Därför vill jag icke lägga en sådan vikt vid den formella sidan av saken och vill för min del icke ge den en sådan kraft med hänsyn till sina konsekvenser, som man på olika sidor velat inlägga vid frågans behandling.

Den ställning jag intagit i frågan kommer icke att om några år, om jag då lever, hindra mig från att vid en vanlig arbetskonflikt ställa mig på den ståndpunkten att följa det amerikanska föredömet, där samhället helt och hållet undandrager sin hjälp åt arbetslösa, om nämligen förhållandena för övrigt komma att gestalta sig så. Vad som nu inträffat, kan åtminstone för min del, såsom jag ser saken, icke lägga hinder i vägen härför.

Om kammaren gått till realbehandling av detta sammanjämkningsförslag den 23 mars, är det sannolikt, att förslaget bifallits. Vad har sedan dess inträffat? Jo, det som inträffat har stötts och blötts här på olika sätt. Det är ett par regeringsledamöters uttalanden om arbetslöshetskommissionen och avgången av några ledamöter inom kommissionen. Jag vill säga, att jag för min del kritiserat och beklagat vad som då inträffade. Jag tror nog att kanske alla medgiva, att den saken skulle hava kunnat behandlas med större behändighet än vad som skett. Men

det var någon som yttrade, att denna omständighet dock är en bra smal marginal att ställa sig på för att gå ifrån vad man då ansåg rimligt och lämpligt. Det inträffade är dock någonting mycket mänskligt, och för min del kan jag icke finna annat än att proportionen mellan det som inträffat mellan arbetslöshetskommissionen och regeringsledamöternas uttalanden å ena sidan samt den nu framkallade regeringskrisen å andra sidan, icke är riktigt god. Man får nämligen besinna: huru förtjänstfulla de avgående ledamöterna än varit, äro dock de män som inträtt också personer, värda vår högaktning. Jag vill säga, att det från början varit ett fel och att det alltjämt är ett fel, att riksdagen alltför mycket lägger sig i denna sak, ty det måste dock vara det riktigaste, att regeringen sköter om sådant och att regeringen tages för huvudet för, huru underordnade sköta sina befattningar. Man bör hava ett sådant förtroende för kommissionen sådan den nu är sammansatt, att man får gå ut ifrån, att den tillämpar givna direktiv på ett lojalt sätt. Man bör vidare gå ut ifrån, att vilken regering som än kommer, är det dess plikt att se till, att riksdagens direktiv bliva åtlydda och att man icke liksom skjuter undan regeringen för att alltför mycket blanda sig i, hur denna kommission är sammansatt.

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

När man nu gör en politisk sak av detta, anser jag, såsom jag nyss sade, att proportionen icke är rimlig. För den händelse regeringen i detta sammanhang avgår, känner jag det vara en plikt att säga, att regeringen hade förtjänat en bättre behandling. Det har med stora gester talats om att regeringen blivit så synnerligen väl behandlad. Ja, jag undrar, om det varit annat än riksdagens enkla skyldighet att behandla regeringen väl? Har icke regeringen under denna tid fört landets styrelse under mycket stora svårigheter, och har den icke på vissa områden utfört ett berömligt arbete! Jag tror att man kan säga, att historien kommer att vitna om, att detta arbete varit till landets gagn och att regeringen förtjänat den respekt och välvilja, som riksdagen visat den.

Nu kan det ju hända, att en annan regering tillträder. Då framstår för mig en högst viktig sak. Den regering, som suttit under denna svåra tid medan läkningsprocessen pågått, har kunnat avveckla en del misshälligheter med arbetarna samt hjälpa till med att få ned arbetslönerna. Ja, det intygas av personer, som känna till den saken, att arbetslönerna kunnat nedpressas högst betydligt, och jag tror detta. Varför har detta kunnat ske? Jo, därför att regeringen åtnjutit förtroende av den samhällsklass, som hårdast pressats av detta. Detta framhålles understundom såsom en nackdel för regeringen, såsom något, för vilket man förebrår regeringen. Ja, naturligtvis kan det te sig så, när man misstänker, att arbetarna obehörigen tillskansa sig fördelar, men har detta framstått såsom något väsentligt i det nuvarande läget? För min del kan jag icke finna detta, utan jag tror att vi här i landet kunna skatta oss lyckliga, som haft en regering, som både tillgodosett landets bästa och varit i den ställningen, att de stora arbetarmassorna under denna svåra tid kunnat med förtroende se upp till densamma.

Nu möter det bekymret, huruvida den regering, som väl kommer att

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

bildas från de håll, varifrån man förklarar sig skola taga konsekvenserna, kan tänkas hava samma handlag med och samma förtroende från arbetarklassen. Den tid kan komma, då även jag kan anse det lyckligt, om en borgerlig regering tillträdde, därest arbetarnas anspråk bleve alltför höga, men den tidpunkten är, åtminstone som jag fattat saken, ännu icke inne. Vi hava kanske en av de svåraste frågorna kvar, nämligen järnbruvskonflikten, som är tilltrasslad på ett sådant sätt, att jag tror att en tillträdande regering skall få mycket stort besvär med att komma tillrätta med densamma. Det är denna näringsgren, som för närvarande lider allra mest i vårt land.

Jag vill icke sluta mitt anförande utan att säga, att det förefaller mig, som om de ledamöter av denna kammare, som talat för ett förkastande av sammanjämkningsförslaget, saknade den medkänsla med de arbetslösa, som rättvisligen bör tillkomma dessa. Den, som står på kajen och ser den som ligger i vattnet, känner icke precis på samma sätt som den som är i vattnet. Om den som står på kajen resonerar alltför länge, om båtlaken skall räckas så eller så många centimeter ut i vattnet, eller om det icke kunde vara tillräckligt med några centimeter mindre, uppskattas detta resonemang helt enkelt icke av den som ligger i vattnet. Den som föreställer sig att de arbetslösa äro en hop, som icke uppskattar samhällets välvilja, en hop människor, som kanske icke vilja arbeta, utan endast pocka på samhällets välgärningar, den som har en sådan föreställning gör dessa människor orätt. Det finnes bland dessa arbetslösa skiftande element, men det stora flertalet äro människor, som ingenting högre önska än att komma i arbete igen. Ur den synpunkten vore det olyckligt, om kammaren nu skulle stjälpå detta sammanjämkningsförslag, som ger möjlighet till en fortsatt lugn utveckling på detta område.

Jag ser i sammanjämkningsaktens icke en juridisk akt med allehanda skrämmande fällor utan en anordning under den närmaste framtiden för statens hjälp åt de arbetslösa. Under sådana omständigheter ber jag, herr talman, att få yrka bifall till det föreliggande sammanjämkningsförslaget.

Herr **Rune**: Herr greve och talman! Det var med största intresse jag för min del hörde den förklaring, som nyss avgivits av hans excellens herr statsministern rörande kamrarnas inbördes parlamentariska ställning. Jag vill ärligt erkänna, att jag även är något förvånad över denna förklaring. Denna förvåning bottnade icke enbart i det förhållande, som nyligen berördes av herr Ekman, nämligen att, då frågan var avgjord i andra kammaren, det i regeringsorganet förklarades, att nu var saken klar; nu hade andra kammaren skänkt regeringen sitt förtroende, nu kunde regeringen sitta kvar. — Jag skall be att litet närmare få klargöra, varför jag har ganska stor anledning till min förvåning. När man begär ett förtroendevotum av andra kammaren och får ett votum, som i realiteten innebär en rösts majoritet, då får jag säga, att man får den uppfattningen, att man gan-

ska hårt håller just på *andra* kammarens förtroende, när man kan nöja sig med en så enkel majoritet, särskilt då man vet, vari den egentligen består.

Men jag har ytterligare anledning till förvåning, när hans excellens herr statsministern, om jag icke minns oriktigt, såsom anledning till att detta förtroendevotum begärdes av *andra* kammaren och icke av denna kammare uppgav, att frågan först förekom i *andra* kammaren — jag tror, att hans ord föllo så. Jag vill minnas, att frågan behandlades samtidigt i båda kamrarna. Detta kan alltså icke vara något skäl, ty frågan blev inte först behandlad i *andra* kammaren. Sålunda anser jag, att intet hinder förefunnits, att hans excellens avgivit samma förklaring i första kammaren. Kanske kammaren då tagit intryck av detta liksom *andra* kammaren måhända gjorde. När jag tänker på detta, måste jag ärligt säga ifrån, att jag knappast kan värja mig för den tanken, att man tyckte det var bra som det var så länge. Sedan dess hava 14 dagar gått, under vilken tid åtskilligt inträffat. Nu förhåller det sig så, att det i dag är första kammaren, som bestämmer, hur det skall bliva med denna sak. Då förvånar det ju en icke så mycket, att man får höra, huru mycket första kammaren betyder och huru mycket som hänger på denna kammare. Jag tar för givet, att första kammaren kommer att vid sakens avgörande mycket allvarligt tänka på den stora vikt, som nu tillmätes kammarens beslut, och att kammaren kommer att på fullt sakliga skäl avgiva sitt votum och bestämma i den föreliggande frågan.

Här har nyligen talats om att de, som icke vilja vara med om sammanjämkningen, icke skulle hysa någon medkänsla för de arbetslösa. Ja, det sades av en talare på stockholmsbänken, att det var ett bevis på hjärtlöshet och hårdhet att icke vara med på sammanjämkningen. Då frågar jag herrarna: är det verkligen så, om man antager utskottets förslag, att de direktiv, som tillämpats under ett år icke bliva ändrade därhän, att arbetslöshetskommissionen kan efter individuell prövning skipa rättvisa och hjälpa där hjälp är befogad. Jag kan icke se annat än att det förhåller sig så. De, som idag vilja förkasta sammanjämkningsförslaget önska gemensam votering, och de hava grundad anledning att tro, att det liberala förslaget skall gå segerande ur denna votering. Jag vågar påstå, att detta förslag går ut på att lindra de arbetslösas nöd, och jag tror, att det kommer att göra det i lika hög grad som det nu föreliggande, ifall det blir rätt tillämpat.

Skillnaden mellan de båda förslagen, som man här har att räkna med, är, att det ena överlämnar mera åt arbetslöshetskommissionens individuella prövning, medan det *andra* bestämmer direktiven något stramare. Då måste man fråga sig: har någonting inträffat, som gör, att man nu har mera anledning än för fjorton dagar sedan att vara noga med direktiven? Ja, det har det. Det har redan talats mycket om den förändring som inträffat med arbetslöshetskommissionen, men jag anser mig dock böra från min synpunkt något gå in på den frågan. Då vill jag erinra därom, att arbetslöshetskommissionen under

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

det sista året har tillämpat direktiv, som regeringen och riksdagen gemensamt bestämde vid förra riksdagen. Arbetslöshetskommissionen har gjort detta på ett sådant sätt, att den därigenom förvärvat riksdagens stora förtroende. Nu talas det om att den icke förvärvat de arbetslösas förtroende i samma grad. Ja, det är väl icke underligt, om de stackars arbetslösa, vilka det här gäller, hava svårt att i en sak, som rör dem så nära, se opartiskt. Det är väl mänskligt, att dessa, när arbetslöshetskommissionen endast tillämpat de bestämmelser, som riksdagen har godkänt, ändå tycka, att arbetslöshetskommissionen varit hård. Jag tror, att de aktade män, som suttit i denna kommission, säkert många gånger hava känt det svårt att i de speciella fallen nödgas tillämpa dessa direktiv, men plikten har manat dem att göra det, och det är min tro, att förklaringen till att det ekonomiska tillfrisknandet i vårt land har gått så pass lyckligt och så pass fort, som det har gjort, helt visst till en avsevärd del ligger i det kloka sätt, på vilket de med arbetslösheten sammanhängande frågorna lösts.

Regeringen, riksdagen och arbetslöshetskommissionen hava varit överens om att man skulle gå i en viss riktning. Då är det väl ändå mycket egendomligt, att när man går att uppmjuka dessa direktiv — inom det parti jag tillhör, har det aldrig varit tal om att motsätta sig, att en uppmjukning göres, för att man i de speciella fallen skall kunna skipa rättvisa — man uppkastar den frågan, hur arbetslöshetskommissionen har skött sig. Jag förstår icke, varför man från regeringsbanken upptog den frågan i andra kammaren. Jag kan icke förstå, att det egentligen var något, som tvingade hans excellens herr statsministern att göra sitt uttalande om arbetslöshetskommissionen. Det synes mig, som om arbetslöshetskommissionen, som verkligen haft en så svår ställning och som haft det så svårt att upprätthålla sin auktoritet hos de stackars medmänniskor, över vilkas förhållanden den åtminstone i viss mån haft att bestämma, hade förtjänat att få ett stöd i sina bemödanden och att få ett erkännande i stället för det klander, som onekligen ligger i det uttalande, som herr statsministern gjort, även om han sedan påstår, att det blott är ett konstaterande av den stämning, som rådde i arbetarkretsar. Jag påstår, att man därigenom icke blott undergrävt auktoriteten för arbetslöshetskommissionen, utan, vad värre är, man har, som jag ser saken, också försvärat ställningen för den nya arbetslöshetskommissionen. Jag medger gärna, att man icke kan göra någon anmärkning mot de personer, som nu insatts i arbetslöshetskommissionen. Men jag måste understryka, vad som här sagts många gånger förut, nämligen att de nya männen icke hava den stora erfarenhet, som de avgångna besutto. Vidare ser jag en stor fara däri, att denna kommission, som den själv måste veta, lätt kan ådraga sig de arbetslösas misstro och ovilja, när den går att bestämma i dessa ömtåliga förhållanden. Vad har den då att repliera på? Den regering, som nu sitter, har visat, att den visst icke är beredd att hålla arbetslöshetskommissionen om ryggen, och då har denna ändå blott tillämpat de direktiv, som regeringen varit med om att införa och själv har godkänt. Jag antager, att det skall bliva litet svårare för

regeringen att hålla den nya arbetslöshetskommissionen om ryggen, när det gäller att tillämpa direktiv, som möjligen i någon mån avvika från dem, som regeringen har ansett vara de lämpliga.

Det är detta, som gör, att jag anser, att frågan har kommit i ett helt annat läge. Jag huser intet tvivel om att regeringen, ifall den sitter kvar, skall korrekt och lojalt försöka tillämpa de direktiv, som här givas. Jag har ingen misstro mot de personer, som äro insatta i den nya arbetslöshetskommissionen, men jag tror, att de förhållanden, som hava förlupit här, faktiskt hava a priori undergrävt den nya arbetslöshetskommissionens ställning. På grund härav anser jag, att riksdagen har full rätt att resonera som så, att det under nuvarande förhållanden är av vikt för alla, det är nyttigt för regeringen, det är lämpligt för de arbetslösa, det är lämpligt från alla synpunkter, att direktiven icke bliva allt för lösa, om jag så får säga, och att icke allt för mycket överlämnas åt den individuella prövningen utan att man håller fast vid det tidigare utskottsförslaget, som på den punkten är något fastare sammanfogat än sammanjämningsförslaget.

Jag vill härvid fullt och helt instämma i ett uttalande, som herr Ekman nyss gjorde. Jag anser liksom han, att om det kan utfinnas någon väg — och det tror jag kan ske under riksdagens lopp — varigenom man, där så befinnes lämpligt, kan tillämpa dessa regler retroaktivt, anser jag, i motsats till vad herr Swartz tidigare uttalat, att detta icke är något oriktigt. Jag vill medgiva, att när behandlingen av detta ärende tagit så lång tid, är det en gärd av rättvisa mot dessa olyckliga medmänniskor, att man, så långt görligt är, försöker skänka dem den hjälp, som verkligen är behöfvig. Jag måste därför protestera mot det påstående, som gjorts från flera håll, om att man icke har hjärta för de arbetslösa och icke vill bringa dem hjälp, därför att man vill göra det på annat sätt och därför att man tror, att denna hjälp kan bringas dem säkrast och bäst genom att man icke överlämnar allt för mycket åt en individuell och kanske tillfällig prövning från fall till fall.

Av dessa skäl finner jag alltså, herr greve och talman, att det är med fullkomligt gott samvete och i fullkomlig överensstämmelse med det medlidande och den medkänsla jag har för dessa olyckliga arbetslösa, som jag anser, att det är klokast att förkasta sammanjämningsförslaget för att sedan i gemensam votering få fram utskottsförslaget, som ju icke är någonting annat än det av de liberala utskottsledamöterna efter moget övervägande framförda förslaget, som även fått visst stöd i utskottet från socialdemokratiskt håll. Det synes mig, som om man under sådana förhållanden icke kan rikta något klander mot oss, som vilja hjälpa, men som vilja göra det på det sätt vi anse lämpligast.

Herr greve och talman! Jag ber att få yrka avslag på sammanjämningsförslaget.

Herr **Swartz**: Jag hade hoppats, att jag skulle slippa besvära kammaren med ett anförande till i denna fråga särskilt vid denna sena timme — det är så många, som vilja yttra sig i frågan, och det är

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

orätt, synes det mig, att lägga embargo på kammarens uppmärksamhet mer än en gång. Det var också därför som jag anmodade justitierådet Trygger, när jag såg, att han hade antecknat sig, efter det jag hade talat förra gången och efter det statsrådet Lindqvist gjort sitt uttalande angående ett privat samtal med mig, det var därför jag anmodade honom, säger jag, att godhetsfullt belysa denna sak, så att den kom i bättre och riktigare dager än den möjligen kom i genom statsrådet Lindqvists framställning. Jag skulle också ha varit nöjd för min del därmed, för den händelse icke hans excellens statsministern tydligen uttalat, att han ansåg icke tillräckligt, att det gjordes ett uttalande om saken på detta sätt, utan att detta var en sak, som kunde göras upp mellan mig och statsrådet Lindqvist efteråt. Jag förmodar han icke menade, att vi skulle gå avsides och tala privat en gång till — det har jag för min del fått nog av — utan jag anser, att meningen var den, att det skulle talas offentligt om denna sak. Därför ber jag nu få förklara, att det samtal som, ganska mycket mot bruket, socialministern ansett sig kunna giva offentlighet åt, utan att han därom åt mig givit den allra ringaste antydning på förhand, var, om jag så får säga, ett samtal i mycket kort och hastig vändning. Herr statsrådet kom upp till mig, då jag satt vid bordet hos herr vice talmannen, och förklarade, att det tal, som jag och även herr Wohlin förde därom, att det var riskabelt, att ur sammanjämkningsförslaget och ur dess förhållande till det föregående utskottsförslaget skulle kunna utläsas någon rätt för de arbetslösa att få detta understöd från staten, detta tal vore olämpligt, onödigt och det vore icke riktigt att föra sådant tal, och det tjänade inte något till, ty den rätten arbetade sig fram i alla fall för de arbetslösa; när de vore i behov, bleve det nödvändigt att hjälpa dem. Det är jag för min del gärna med om, att det är nödvändigt att hjälpa människor, som äro i behov därav, men däremot är jag icke med om att det nödvändigt skall ske på det sätt, som här föreslagits, att man skall låta staten gripa in i varje fall, där arbetslöshet förefinnes. Är det så, att verkligt behov förefinnes, och kan det icke tillfredsställas på annat sätt, då finnes en regel för den saken redan nu, och den regeln är, tyvärr om man så vill, endast fattigvården. Är det så, att ingen annan utväg finnes, så står alltid denna till buds, och jag tillät mig tillägga, att om det är så, att en kommun i ett eller annat fall bleve för hårt betungad genom en sådan verksamhet, finnes möjlighet att göra framställning om statshjälp åt dessa kommuner, vilket jag för min del anser vara mycket mindre riskabelt än att såsom en rättighet för arbetarna fastslå, att de skola ha hjälp från staten. Jag tror mig ha fått ett litet belägg för det riskabla i ett sådant uttalande angående rätt för de arbetslösa att få hjälp i ett yttrande, som efteråt fällts av herr Winberg. Herr Winberg förklarade, att varje människa har rätt att leva och har rätt att få arbete. Är det så, att han icke får arbete, har han rätt till statshjälp. Staten skall skaffa arbete, om ingen annan kan göra det, och kan icke staten skaffa arbete får den giva hjälp. Jag får säga, att ett sådant uttalande gör, att man blir ännu mer betänksam mot att fastslå såsom

regel detta, att arbetslösa ovillkorligen skola ha rätt till hjälp från staten. Man har rätt till den hjälp, som samhället har bestämt, för den händelse man icke på annat sätt kan skaffa sitt livsuppehälle, men man har icke rätt att få detta på det sätt, som här är föreslaget, med de konsekvenser som därav skulle följa. Det var innebörden av vad jag ville säga till socialministern, och jag anser för min del åtminstone, att jag fortfarande kan stå för den uppfattningen.

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Medan jag har ordet, skall jag begagna tillfället att också rikta en replik mot statsutskottets ärade ordförande, som kritiserade min kritik av sammanjämningsförslaget, och härvid skall jag icke gå alltför djupt eller alltför mycket tala därom, men det är särskilt ett uttalande jag icke kan förbigå. Om jag icke missuppfattade talaren, ville han påstå, att jag hade riktat en skarp anmärkning mot ett uttalande, som gjordes i sammanjämningsförslaget, vilket nästan ordagrant var detsamma, som förekom i det utskotts-förslag, vilket, då det förekom här i kammaren, jag till sist biträdde. Hade det verkligen varit förhållandet, får jag säga, att jag gjort mig förtjänt av det medlidsamma löje, som jag tyckte framkom på åtskilliga håll vid detta uttalande från herr Kvarnzelius' sida. Jag måste förklara, att detta tydligen beror på ett missförstånd av herr Kvarnzelius. Jag har ingalunda riktat mig mot de båda styckena på sidan 6 eller det mellersta stycket på sidan 6, som sedan förekommer nästan ordagrant på sidan 12. Det var riktigt. Det innehåller nämligen en anvisning, hur man skall gå till väga för att från ett yrke avskilja sådana, som icke längre kunna anses höra dit, och ställa dem i en särskild undantagsställning. Det tillvägagångssättet är ungefär detsamma i bägge fallen. Däremot har jag ingen anmärkning att göra. Men vad som sedermera följer är av betydlig skilljaktighet i det ena och andra förslaget, och jag skall därför tillåta mig att här taga upp ett tidningsurklipp och citera, vad som där står. — I parentes vill jag säga att jag icke förstår, att det skulle vara ned-sättande vare sig för denna tidning eller för mig, att jag refererar till en fullt saklig framställning och till en jämförelse som, så vitt jag förstår, är fullkomligt objektiv. Även om denna framställning är tagen ur en tidning, som tillhör en annan politisk riktning än den jag tillhör, får jag säga, att det icke gör någon skillnad; det hade icke gjort någon skillnad även om det ståt i »Folkets Dagblad Politiken» om det bara varit en saklig framställning. — De punkter, som det här skiljer sig i, skall jag emellertid be att få läsa upp. I det ursprungliga utskotts-förslaget stod det på följande sätt: »Den yrkesbeteckning, som på detta sätt fastställts för den arbetslöse blir därefter avgörande för hans förhållande till arbetslöshetshjälpen. De inom yrket kvarstående få, om yrket prövas lida av kristidsarbetslöshet, fortfarande förmänsställning till erhållande av arbetslöshetshjälp, så länge arbetsfred varar. Inträder åter inom yrket arbetskonflikt, som påkallar avstängning, drabbas de av denna. För de från yrket avskilda upphör givetvis den av yrkets krisläge motiverade ovan skildrade förmänsställningen, men då de representera ett lokalt överskott på arbetskraft, kunna de få tillträde till

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

friplatser, i regel vid statsliga nödhjälpsarbeten. De bli naturligen oberoende av de avstängningsåtgärder, som komma att vidtagas i anledning av arbetskonflikt inom deras dittillsvarande yrke.» Sammanjämkningsförslaget lyder på följande sätt: »Den beteckning, som på detta sätt fastställts för de arbetslösa blir därefter avgörande för deras förhållande till arbetslöshetshjälpen. De till den nya gruppen 'arbetssökande från etc.' överförda arbetslösa bli oberoende av de avstängningsåtgärder, som kunna komma att vidtagas i anledning av arbetskonflikt inom deras dittillsvarande yrke, men bibehållas beträffande förmånsrätten till arbetslöshetshjälp i samma ställning som i sin tidigare yrkesgrupp.» Kan man icke finna att det är en högst väsentlig skillnad mellan dessa båda lydelse, då vet jag icke hur man läser. Jag skall även läsa upp de två punkter, som utgöra Dagens Nyheters resonemang härom: »Enligt sammanjämknningen skall således avmälningen från yrket icke som i det ursprungliga förslaget medföra någon som helst nackdel för den arbetslöse. Han skall få behålla förmånsrätten och ändå vid konflikt icke bli avstängd.» Det är detta som utgör grundväsentliga skillnaden mellan det ena och det andra. Det ställer alla från yrket avmälda i samma förmånsställning, som om de fortfarande vore kvar i yrket, när arbetsfred gäller, men medför på samma gång den fördelen för dem, som gått från yrket, i jämförelse med dem, som stå kvar i detsamma, att de vid konflikt icke drabbas av avstängning. Det är således en betydlig skillnad mellan detta och utskottets förslag, och jag tror således, att man får justera påståendet om att båda förslagen äro lika.

Med avseende på det herr Kvarnzelius sade om retroaktiviteten, att denna skulle gälla även för andra än järnbruksarbetare, erkänner jag, att jag är tveksam, huruvida referatet var riktigt, och jag har därför icke på något sätt tillåtit mig i mitt anförande att hänvisa därtill.

På grund av vad som förekommit har jag endast velat giva dessa faktiska upplysningar.

Herr **Trygger**: Endast några få ord till bemötande av vad hans excellens herr statsministern gjorde gällande.

Jag tillät mig anmärka mot socialministern, att han här i kammaren hade begagnat sig av ett enskilt uttalande, och fick då den repliken från statsministern, att man icke har rättighet att göra en sådan anmärkning, då man i sitt eget anförande gör sig skyldig till precis samma fel. Jag vågar emellertid bestrida riktigheten av vad statsministern sade, att jag i mitt anförande gjort mig skyldig till detta fel. Den sak, jag berörde, hade jag fått reda på icke genom ett enskilt samtal utan därigenom, att jag i min egenskap av ordförande inom ett riksdagsparti kallades till en konferens, där denna sak behandlades inför tvenne statsråd. Jag var för resten icke inkallad ensam, och saken har sedan stått i pressen, så att det är rakt icke anført något nytt i hela denna sak under debatten i dag. Det är alltså klart anført, att jag icke fick något meddelande såsom enskild person utan i officiell egenskap, och vidare begärdes icke på något sätt, att jag skulle hålla hemligt vad som medde-

lades. Ja, man kunde icke tänka sig, att det skulle anses konfidentiellt, ty det hade varit meningslöst, vid det förhållande att det tydligen var avsikten att få veta huru det parti, jag tillhör, skulle ställa sig till saken. Detta om detta.

*Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)*

Sedermera anmärkte herr statsministern mot mig, att det vore oberättigat då jag gjort gällande, att han proklamerat en så kallad andra-kammarparlamentarism och åsidosatt första kammaren. Här hade han tvärtom betonat, att första kammarens votum kan för honom bli avgörande därhän, att han och hans ministär komme att ingiva sina avskedsansökningar, om sammanjämningsförslaget avslås. Då vill jag säga, att jag i mitt anförande, såsom det stenografiska protokollet tydligen kommer att visa, uttryckligen förklarade, att statsministern *i dag* intagit en annan och klarare ställning, och vad beträffar den ståndpunkt han intog i andra kammaren, ha vi hört herr Ekman, gentemot herr Möller, framhålla, att tidningen Social-Demokraten i Stockholm tolkat statsministerns uttalande i andra kammaren på samma sätt som jag och funnit det vara mycket riktigt. Jag har här en annan tidning, Skånska Social-Demokraten, som säger: »Vi ha uppriktigt sagt icke alls kunnat förstå den andrakammarparlamentarism, som statsministern nyss knäsatte. Dess ohållbarhet springer klart fram vid sidan av de händelser, som nu dirigeras» — och så kommer det fram en liten vänlighet mot högern — »av skickliga och grova högerhänder.»

Till sist tycktes herr statsministern vilja antyda, att om sammanjämningsförslaget faller, med de konsekvenser, som det kan medföra, så skulle följden bli, att det angenäma samarbete och den samverkan, som vi båda haft, skulle upphöra och ersättas av en strid på liv och död. Jag får säga, att jag beklagar, om så skulle bli fallet. För mig åtminstone räcker icke någon strid längre, än till dess den fråga är avgjord, om vilken man stritt. För övrigt får jag säga, att jag icke förstår, varför jag ställes i annan ställning än var och en annan, som här i kammaren kan komma att rösta för avslag på sammanjämningsförslaget och följaktligen måste vara beredd att taga därav följande konsekvenser.

Herr **Rosén**: Herr Pers har gjort gällande, att de som icke ville gå med på sammanjämningsförslaget, saknade medkänsla för arbetarna. Jag får för min del säga, att en sådan framställning är fullkomligt oriktig, och jag inlägger en bestämd gensaga mot ett sådant påstående.

Herr socialministern nämnde i sitt anförande i dag och strök under ganska starkt, att då en människa inte hade någon sysselsättning, måste det allmänna se till att han får hjälp. Jag har samma uppfattning. Men jag måste säga ifrån — det har icke sagts förut vid de olika tillfällen, då arbetslöshetsfrågan behandlats — att befolkningen i den landsända jag representerar icke förstår den politik i arbetslöshetsfrågan, som regeringen fört. Det har där uppe väckt allmän uppmärksamhet och berättigad förvåning, att regeringen begär att få utvidga understödsverksamheten för att hjälpa de arbetslösa, men samtidigt föreslår nedläggning-

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.

(Forts.)

det av påbörjade statsarbeten, som ha oerhörd betydelse för denna landsända. Detta är en politik, som det stora flertalet av den norrländska befolkningen icke förstår och aldrig kommer att förstå.

I sammanjämkningsförslaget uttalas — det har citerats förut, men jag vill läsa upp det en gång till — »Med hänsyn till det sätt, varpå kommissionen hittills fyllt sin uppgift, och den erfarenhet, som kommissionens nuvarande medlemmar därvid förvärvat, tvekar utskottet ej heller tillstyrka att åt kommissionen anförtros en sådan uppgift.» Den grundval, på vilken sammanjämkningsförslaget sålunda är byggt, är numera borta. Det torde icke hava undgått någon, att i den socialdemokratiska pressen uttalats tillfredsställelse med det ombyte, som ägt rum i arbetslöshetskommissionen, lika litet som det torde ha undgått någon, att från samma sida uttalats en viss misstro mot dess förutvarande medlemmar. Under sådana förhållanden och då, såsom jag nämnde, grunden för sammanjämkningsförslaget är borta, kommer jag att rösta mot detta förslag.

Herr **Hellberg**: Vad jag kommer att säga kunde måhända lika gärna vara osagt — det ligger i sakens natur, att man efter en så lång debatt inte har något nytt att komma med. Men jag har dock känt mig uppfordrad att i likhet med min ärade vän herr Pers, med vilken jag i de flesta stycken kan instämma, ändå här stå upp och vittna om min ståndpunkt, helst som jag inom mitt parti tillhör minoriteten.

Jag har den uppfattning, som min nyss nämnde vän givit tillkänna, att denna fråga blivit allt för mycket uppblåst. Om det kommit till omröstning här i kammaren den där fredagsmorgonen före påsk, eller om bordläggningen gällt endast till dagen därpå, så hade — det tror jag vi allesammans kunna vara ense om — sammanjämkningsförslaget blivit antaget här i kammaren lika väl som i medkammaren. Visserligen kan jag förstå, att man kunde hava sina betänkligheter mot denna sammanjämkningsförslag, och även jag hade några sådana i början; men efter ett samtal med en av de nu avgångna ledamöterna i arbetslöshetskommissionen, ett samtal, varunder denne försäkrade, att i praktiken sammanjämkningsförslaget inte skulle medföra några större vanskligheter än det förslag, som framförts av utskottet, så kände jag mig, med vetskap om hans erfarenhet och omdömesgillhet, ganska lugn i denna punkt. Och vidare ansåg jag för min del, att sammanjämkningsförslaget hade en fördel framför utskottets förslag, de frisinnades förslag — det är kättereri att giva det till känna men jag säger det ändå — nämligen att det införde en retroaktivitet, som jag fann vara rättvis, därför att det dock i alla fall berodde på riksdagen och dess oförmåga att förutse den nya situation, som nu inträtt, att dessa arbetslösa inte fått understöd, varför det också var rimligt, att de finge sådant understöd för den tid de väntat på att riksdagen skulle bli färdig.

Emellertid har något inträffat sedan dagarna före påsk. Och vad är det som inträffat? Herr Möller uppställde den frågan och svarade: inte kan det, som inträffat, bero på regeringen, och han talade om,

huru denna tagit frågan enkelt och utan större ceremonier. Han snudade också vid uttalandet av statsministern i andra kammaren gent emot arbetslöshetskommissionen och sade, att det kunde det inte vara, därför att det var bekant för herr Carl Gustaf Ekman redan före sammanjämningsförslaget tillkomst, och han tilltrorde herr Ekman att hava så gott förstånd, att han kunde inse dess innebörd utan längre betänketid. Jag undrar ändå, om jag inte i gengäld skulle kunna säga, att jag har den höga tanke om herr Möllers förstånd, att om han vill begagna det, han nog kunde förstå, att det är på grund av det uttalandet i andra kammaren och dess konsekvenser, som det beror, att förändringen inträffat. Det har bara egentligen snuddats vid detta uttalande, men jag tycker, att det här ändå bör givas uttryck åt den förvåning, som säkerligen många känna med mig, över att herr statsministern velat uttala sig på det sätt om arbetslöshetskommissionen, som han gjorde, när han dock strax efteråt försäkrade, att detta uttalande inte fick tydas såsom om han underskattat denna kommissions, d. v. s. närmast kommissionens majoritets strävanden att med lojalitet fylla sin uppgift. Varför sades inte detta redan i andra kammaren? Det borde hava legat bra nära till hands att säga det där, och det kan hända, att om det hade sagts där, situationen i denna stund varit en helt annan. Det är väl för alla uppenbart, att det är den gamla kommissionens majoritets avgång, som skapat den nya situationen, ty förtroendet för arbetslöshetskommissionen och närmast då för majoriteten inom densamma var dock ett så avgörande moment i motiveringen för såväl de frisnades förslag som för sammanjämnningen, att det inte utan vidare kunde bortstrykas. Det må lämnas därhän, huruvida det var lämpligt eller inte, huruvida från vissa konstitutionella synpunkter det var hållbart eller inte, att så stark betoning gavs åt detta förtroende. Herr Möller har nyss utvecklat vilka konsekvenserna skulle kunna bli: att det skulle skapas en balans mellan regeringen och arbetslöshetskommissionen, vilka båda skulle så att säga uppväga varandra, och han hävdade, att det är till regeringen, som man har att sätta sitt förtroende, när det gäller att finna en representation för samhällsintresset. Ja, herr Möller, men det ligger bra nära till hands, att liksom vända om situationen: antag, att det suttit en högerregering, skulle herr Möller då funnit det lika olämpligt att i ett parallellt fall det sattes in en sådan där liten förtroendeklausul gentemot en sittande kommission, som hade en mycket viktig samhällsuppgift att fylla? Jag bara ställer den frågan. Frågan blir inte så aldeles enkel och lätt, när man får den ställd på sig själv. Det är mycket lättare att klara en del saker när det gäller andra och svårare när det gäller en själv. Jag har den misstanken, att det skulle ha ställt sig något annorlunda för herr Möller, om den situationen förelagat, som jag nu antytt. Faktum är i alla fall, att det är frågan om förtroendet för den förra arbetslöshetskommissionen, som blivit den avgörande punkten i hela frågan, och att här uppstått ett motsatsförhållande mellan det förtroendevotum, som givits från riksdagsmajoritetens sida — och jag erinrar om att i den majoriteten, sådan den framträdde

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sämmanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

inom utskottet ingår även regeringspartiets egna medlemmar — och det misstroende mot denna kommission som gavs tillkänna från regeringsbänken. Och så ha vi fått hela den motsättning, som blåst upp frågan, så att det nu blivit en storpolitisk fråga, i vilken det kan sägas sådana starka ord som t. ex. herr Trygger använde, att det här gällde, huruvida riksdagen skulle uppgiva sin maktställning och underkasta sig en diktatur. Det är från min synpunkt mycket stora ord och mycket överdrivna; jag tycker verkligen, att det är att göra för mycket av denna fråga.

Jag är den första att beklaga det som hänt i fråga om den förutvarande arbetslöshetskommissionen och som framtingade majoritetens avgång. Men jag tror, att man får ändå försöka giva saken mera måttliga proportioner. Det har från vissa håll utmålats vådliga konsekvenser av den förändring som inträtt. Jag får för min del säga, att jag tror, att det är stundens något exalterade stämning, som framkallat dessa svartmålningar. Jag kan inte tänka mig, att konsekvenserna skola bli så betänkliga. Vi hava också nu från statsrådsbänken, i det anförande, varmed herr statsministern inledde dagens förhandlingar, hört förklaras att regeringen är beslutet att sörja för att de nya direktiven korrekt och lojalt tillämpas. Då kan man ju göra den erinran, som jag tror att herr Rune i viss mån gjorde, att när man hört vad regeringen sagt till den gamla kommissionen, har man inte mycken garanti för hur den nya kommissionen skulle komma att behandlas, i fall den bleve obekvämt. Ja, det kan naturligtvis sägas. Men jag ser litet mindre överdrivet, jag skulle vilja säga, lite mer mänskligt välvilligt på saken. Jag betraktar de ord, som sades i andra kammaren mot kommissionen, såsom — ja, när det gäller herr statsministern, blir tungan litet tveksam, jag vet inte rätt vilket uttryck jag skall använda, om det gällde en vanlig människa, skulle jag kanske kalla det en förlöpnig, men när det gäller herr statsministern får man måhända säga, att hans uttryck kommit att bli inte fullt korrekt eller litet ofullständigt. Jag tror, att man överdriver, om man föreställer sig att, därför att dessa ord sagts, regeringen skall behandla en ny kommission på ett mindre grannliga sätt. Detta vill jag säga utan att på något sätt därmed betyga mitt allra största förtroende till regeringen, vilket jag inte har någon särskild anledning till.

Nu blir naturligtvis konsekvensen av denna frågas uppblåsning till en prestigefråga — ty det är just vad den blivit — att vi efter allt att döma få ett regeringsskifte. Och hur det regeringsskiftet kommer att avlöpa, därom torde vi hava fått en rätt tydlig antydning i herr Tryggers uttalande, att han var beredd att taga konsekvenserna av vad som kunde inträffa — jag förmodar, att jag inte missförstod honom. Jag vill inte säga något i förtid om dessa konsekvenser, men inte kan jag för min del tycka, att det är någon förbättring av situationen, sådan den nu föreligger. Jag har också ganska mycket tänkt på att, medan vi här här diskutera och dryfta och försöka att på alla sätt hävda vår prestige, den ena statsmakten mot den andra — däri är jag villig att giva min

stadiga motståndare, herr Winberg, rätt — att det dock är de arbetslösa arbetarna i landet, som hava det oändligt bekymmersamt i dessa tider; det är dock dem det gäller.

Jag skall inte uppehålla kammaren längre. Jag har haft behov av att göra denna personliga bekännelse, och fastän det sannolikt är fåfängt, anhåller jag att få yrka bifall till sammanjämningsförslaget.

Sammanjämningsförslag om arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Herr Möller: Jag skall tillåta mig några repliker, som äro nödvändiga på grund av vissa yttranden som fällts särskilt av herr Ekman och av herr Trygger.

Herr Trygger meddelade återigen i dag, liksom då sammanjämningsförslaget bordlades, att hans huvudskäl för att gå mot sammanjämnningen var den risk det medförde, att antalet arbetslösa skulle komma att växa i stället för att minskas och att man sålunda skulle undergräva vårt lands näringsliv genom denna sammanjämnning. Jag tvivlar naturligtvis icke på att den uttalade meningen är uppriktig, men det är för mig fullkomligt ofattligt, hur man över huvud taget kan tro på en sådan besynnerlig verkan av detta sammanjämningsförslag. De arbetslösa få icke ett enda öre mer i understöd genom sammanjämningsbeslutet. Det blir icke en enda man mer understödd, än tidigare, innan hela denna fråga kom upp. Dessa arbetslösa få arbeta för en lön, i den mån de äro nödhjälpsarbetare, som är så låg, att de absolut icke kunna vara frestade att stanna där, därest de bliva erbjudna arbete i sitt yrke. Och få de icke något nödhjälpsarbete, få de ett understödsbelopp, som är ännu mycket lägre. Det är mig därför fullkomligt obegripligt, hur man kan tro på en sådan verkan av denna sammanjämnning, att den skulle öka antalet arbetslösa och sålunda undergräva näringslivet. Ja, naturligtvis finns det i varje land en del människor som icke vilja arbeta, men *det är icke dem vi diskutera om här* utan om människor, som genom hela sitt liv visat att, var de än kunna få ett hederligt arbete att försörja sig på, så taga de det, och detta kan omöjligen komma att förhindras av detta sammanjämningsförslag.

Vad herr Ekmans yttrande beträffar, att han icke blivit bemött, då han skildrade, hur denna arbetslöshetskommission måste få en särskild rörelsefrihet och maktbefogenhet, som icke kan tillerkännas ett vanligt ämbetsverk, så är det i själva verket icke riktigt. Arbetslöshetskommissionens beslut kan, så snart det överklagats, alltid upphävas eller förändras av regeringen. Det är en fullständigt falsk position att säga, att denna kommission har någon särskild befogenhet. Vad som skett det är, att på statsutskottets tillskyndan riksdagen först i fjol och nu i år uttalat ett särskilt förtroende till denna kommission, vilket jag för min del anser olämpligt, därför att det, utan att giva kommissionen formellt och juridiskt större maktbefogenhet, stärker dess självkänsla och dess tro på sig själv och att den står i ett annat förhållande till statsmakterna än andra kommissioner.

Men sedan frågade herr Ekman mig, varför jag förbigick *fredagen* i andra kammaren, ty när han i statsutskottet var med om att tillstyrka

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

detta sammanjämkningsförslag, visste man, att det pågick förhandlingar mellan kommissionens majoritet och regeringen, som syftade till att få denna majoritet att kvarstanna. Ja, herr Ekman, det där kan ju icke hava någon stor betydelse, ty på fredagen, när ärendet här bordlades, *då hade herr Ekman* — det är min övertygelse — *kommit att förbehållslöst biträda detta sammanjämkningsförslag*, trots det att frågan om denna arbetslöshetskommissions majoritets vara eller icke vara ingalunda var avgjord. Herr Ekman hade kommit att driva igenom det — därför att den makten har han utan tvivel i denna första kammare — precis som den liberala ledaren i andra kammaren gjorde på fredagsmorgon. Herr Ekman tillhör icke dem, som begärde bordläggningen av detta ärende. Jag måste sålunda konstatera att, trots allt vad herr Ekman på denna punkt sagt, det icke har sedan i fredags inträffat något annat än det att herrarna i arbetslöshetskommissionen hava dragit en slutsats ur statsministerns uttalande, som herr Ekman icke drog, om det över huvud taget skall finnas något slags konsekvens i hans ståndpunkt då och nu. Han drog den icke, andra kammaren drog den icke, statsutskottet drog den icke, då sammanjämkningsförslaget gjordes upp. Det är bara detta faktum, att dessa herrar i kommissionen dragit slutsatsen att de borde avgå, som åstadkom den nuvarande situationen. Jag ser en utomordentlig fara i att på sådana grunder förändra sin ståndpunkt till sammanjämknningen. Men sedan växer oförklarligheten i den förändrade ståndpunkten. Jag vill fästa uppmärksamheten på att om sammanjämkningsförslaget avslås här, är det tydligt, att man från de liberalers sida, som gå på avslag, söker driva frågan till gemensam votering. Precis samma uttalande, som finnes i sammanjämkningsförslaget och åberopas för avslag på detta, finns också — det är direkt avskrivet — i det gamla liberala förslaget, statsutskottets ursprungliga förslag. Men hur kunna herrarna tro, att den nya arbetslöshetskommissionen skall kunna förstå att tillämpa det? Efter min uppfattning var det gamla liberala förslaget ännu mycket mer tillkrånglat än det jämförelsevis rediga och klara sammanjämkningsförslaget. Hur kunna herrarna tilltro några andra än de fyra avgångna ledamöterna av kommissionen, dessa utomordentligt märkliga män, förmågan att tolka det gamla utskottsförslaget, då herrarna icke tilltro några andra förmågan att tolka detta sammanjämkningsförslag? Ty sammanjämkningsförslaget bygger ju, efter vad vi nu veta, uteslutande på dessa fyra herrars tillvaro i kommissionen. Är det riksdagen värdigt att taga ståndpunkt till ärendet på sådana grunder?

Nu skall jag vilja säga ett enda ord till rörande förstoringen av frågan. Jag påpekade, att den som inlämnar en liten proposition, den förstorar icke frågan, utan det skedde genom utredningen. Och det är klart som dagen, att regeringen *handlade* snabbt, därför att den var buren av den känslan att man icke kan låta människor gå och vänta på att få orättvisor avlyftade; när de börja svälta, måste man ju ordna förhållandet för dem så snabbt som möjligt. Vad är det då som sker? Ja, däri ligger just skillnaden i mentalitet mellan herr Ekman och mig.

Herr Ekman går förbi med en axelryckning, liksom det icke anginge honom, att människor, för vilka förslaget är gjort, få under långa utredningsveckor gå under trycket av vad man i alla fall måste betrakta som en stor hårdhet, en stor orättvisa. När man ser det, måste man fråga sig, om man icke från herr Ekmans håll betraktar frågan som en verkligt jättestor fråga, då man vill påtaga sig ansvaret för denna förhållning, trots det att den, som sagt, enligt min mening icke borde ha blivit en stor fråga. Och man frågar sig: vad är meningen? När man ser hela behandlingen av ärendet — jag har tillåtit mig säga det i den föregående debatten — får man det intrycket — det kan icke hjälpas, åtminstone har jag fått det mycket starkt bekräftat av allt vad som hänt särskilt under påsken — att här förekommit en hel del småkitslighet, varunder man glömt den sak, där man skulle ingripa, en mängd småkitsligheter, som måste, därför att de icke gärna kunna vara riktade mot de arbetslösa, vara riktade mot regeringen. Det är därför jag påstår, att det är herrarna som gjort denna fråga till en stor politisk fråga. Enligt min uppfattning kan icke regeringen utan vidare finna sig i att ett ärende behandlas på det sätt, som här skett.

Nu förklarar man, att man vill ha en gemensam votering, ty då känner man sig stå på en säker grund, då får man fram sitt eget älskingsbarn med all säkerhet till att bliva riksdagens beslut. Men äro herrarna så säkra på att det kan bliva gemensam votering? Finns det verkligen någon säker garanti för att det blir gemensam votering? Det torde vara i någon mån tvistigt, huruvida ärendet är av den natur, som förutsättes, för att det skall kunna underkastas gemensam votering. Men därtill kommer, om jag skall tala för socialdemokraternas del, att vi nog mycket allmänt äro av den uppfattningen, att direktiven, sådana de nu äro, äro bättre än direktiven i det ursprungliga liberala förslaget och att det följaktligen icke kan finnas något som helst intresse för oss att biträda den tanken. Förslaget innebär endast en ren försämring, praktiskt taget, av de nu gällande direktiven, därest man icke kan åstadkomma retroaktivitet. Jag tycker, att det är ganska oförsiktigt av en kammare att på ett löst uttalande av herr Ekman, att det skulle kunna givas en retroaktiv verkan i samband med en gemensam votering även åt det liberala förslaget, gå till beslut.

Sedan skall jag tillåta mig äntligen en annan reflexion. Herr Trygger har två gånger förklarat, att han kommer att taga konsekvenserna av sin röstning. Jag tror, att det skulle vara önskvärt att få den frågan klargjord, huruvida icke herr Ekman anser, att den ståndpunkt han har intagit i dag behöver medföra några som helst konsekvenser. Därest det liberala förslaget går segrande ur en gemensam votering, pekar ju allt, som hänt här, på att det liberala partiet, och jag tillåter mig säga det, främst *herr Ekman måste taga konsekvenserna* därav. Ty det kan icke vara resonligt att uträtta allt detta arbete och sedan förklara, att man icke bryr sig om, huru det hela kommer att utveckla sig i fortsättningen, utan att man mycket välvilligt överlämnar det till andra att taga hand därom. Och skulle icke det liberala förslaget komma att slutligen

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.

(Forts.)

segra, utan frågan på ett eller annat sätt förfalla, därigenom att sammanjäkningsförslaget avslås, så kan väl icke det liberala partiet förklara sig urarva, då det berott på dess medlemmar, att sammanjäknningen fallit. Först har herr Ekman biträtt sammanjäkningsförslaget och sedan fallit från det. Han resonerar tydligen på det sättet, att det icke har den ringaste betydelse i fråga om regerandet i fortsättningen av detta land. Jag tillåter mig säga, att skulle det vara på det sättet, då är därmed efter min uppfattning en sådan ansvarslöshetens era i vårt politiska liv inledd, att det kommer att bliva konsekvenser av den också.

Herr **Asplund**: Jag skulle icke ha begärt ordet i denna fråga, om icke herr Rune för en stund sedan återigen upprepat ett påstående av herr Ekman i förmiddags, att det liberala förslaget fått stöd av socialdemokrater i statsutskottet. Då detta antagligen kommer att omtuggas, kanske i flera år, tillåter jag mig upplysa kammaren om verkliga förhållandet.

Det var tre linjer, som förelågo i statsutskottet vid dess behandling av frågan. Socialdemokraternas linje hade tio anhängare, högerns 7 och liberalernas och bondeförbundets linje 7 anhängare. Såsom huvudförslag ställdes icke det förslag, som man visste hade tio röster, utan det liberala förslaget, som blott hade 7 röster. I kontrapositionsvoteringen utslogs det förslag, som hade de flesta rösterna, så att huvudvoteringen kom att stå mellan liberalernas och högerns förslag. I första huvudvoteringen sutto alla tio socialdemokratiska ledamöter, så att det blev 7 röster mot 7. Då måste votering med slutna sedlar företagas, och vid denna votering fann jag för min del, med tanke på den genomgående otur, som präglat den liberala politiken under de senare åren, icke lämpligt att överlåta till fru Fortuna att avgöra vilken linje skulle bliva utskottets förslag, utan jag röstade verkligen då i sista hand jämte några andra socialdemokrater för den liberala linjen och mot högerns förslag. Om herr Ekman i sin fortsatta politiska verksamhet skall vara beroende av så svaga parlamentariska stöd, så tror jag icke det är värt, att han så snart giver sig ut på hal is.

Herr Rune ämnade i en blivande gemensam votering giva sitt stöd åt det liberala förslaget, därför att han ville undvika en av arbetslöshetskommissionens godtycke beroende individuell prövning av de arbetslösas rätt. Om herr Rune vill vara god och före denna gemensamma votering taga reda på innebörden av regeringens förslag och av det liberala förslaget, skall han finna, att just det liberala förslaget bygger på en av kommissionens godtycke beroende individuell prövning, medan regeringens förslag innehåller klara och otvetydiga bestämmelser och sammanjäkningsförslaget, som visserligen bibehåller den individuella prövningen, likväl söker borttaga tillfällen till godtycklig tillämpning.

Vidare är det en annan sak jag icke kan underlåta att beröra. Här har herr Swartz påtalat att i sammanjäkningsförslaget strukits bland annat den deklaration, varmed utskottets yttrande började, där det sägs:

»För egen del vill utskottet till en början erinra om att riksdagen vid upprepade tillfällen uttalat, att den pågående hjälpverksamheten för de arbetslösa icke grundar sig på någon rätt som dessa gentemot staten äga åberopa, utan allenast är en provisorisk, av kristiden och därav följande nödläge framkallad åtgärd att efter fri behovsprövning och i mån av tillgängliga medel i särskilda fall söka lindra de för de arbetslösa uppkomna svårigheterna.»

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Då det just var frågan om rätten till arbete, som på sin tid för- anlett min anslutning till socialdemokratin, har jag givetvis följt denna fråga med det största intresse och vågar jag därför påstå att riksdagen åtminstone från och med 1912, då jag invaldes i denna kammare, aldrig gjort något sådant uttalande, som här i utskottsutlåtandet påstås. Första gången jag hörde något sådant här i riksdagen var vid ett partisammanträde inom socialdemokratiska gruppen, då en f. d. socialdemokrat höll ett föredrag om arbetslöshetsverksamheten, varvid denna sats framfördes. Den upprepades sedan vid behandlingen i statsutskottet av herr Swartz, det erkänner jag villigt. Ståndpunkten formulerades för övrigt så, att även om det icke existerade några arbetskonflikter i landet, vore statens bispringande av de arbetslösa genom anordnande av nödhjulsarbeten en i sak oneutral handling mot arbetsgivarna. När arbetsgivarna befinna sig i fullkomlig katalepsi på grund av en massa omständigheter, som till stor del ligga utanför vårt lands gränser, och deras företag kanske ligga nere i flera år, skulle det således vara en mot arbetsgivarna ovänlig handling att på statens bekostnad underhålla den arbetskraft, som de kanske kunna åter behöva efter denna tid, då arbetet åter skall sättas i gång. Denna uppfattning fick emellertid icke göra sig gällande i det kompromissförslag, som samtliga partiets representanter i statsutskottet till slut godkände och framlade för riksdagen. Det uttalande, som då tillkom, kan icke tydas på det sätt, som gjorts gällande i utskottets nu framlagda förslag. Det överenskoms i denna kompromiss, att man icke skulle göra ett positivt uttalande i fråga om rätten till arbete, utan att man helt enkelt skulle konstatera att lagstiftningen icke säger något därom, och detta har arbetslöshetskommissionen i sin under februari avgivna vid statsutskottets utlåtande nr 30 fogade utredning ordagrant citerat på sid 2, där det heter:

»Utskottet anser sig till sist i detta sammanhang böra erinra, att den nu pågående hjälpverksamheten icke är någon på lagstiftning grundad samhällelig omvårdnad om de arbetslösa utan allenast en provisorisk, av fri behovsprövning i varje särskilt fall beroende anordning, som det allmänna vidtagit med hänsyn till rådande nödläge och i mån av för ändamålet tillgängliga medel.»

Detta är endast ett konstaterande av att lagstiftningen icke innehåller någon bestämmelse om den nu pågående hjälpverksamheten. Ingalunda ligger däri något uttalande, att den arbetslösa icke skulle hava någon rätt till underhåll. Men rätten till arbete har varit på tal i riksdagen förut. Jag har här riksdagens skrivelse nr 368, år 1920.

Sammanjämkningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

godkänd av första kammaren den 18 juni och av andra kammaren samma dag, där riksdagen skriver till konungen i fråga om motarbetandet av oregelbunden arbetstillgång. Den motion, som låg till grund för skrivelsen, var nämligen väckt av vänstersocialisterna, herrar Hage och Vennerström, vilket jag här vill påpeka, då ju första kammaren vanligen brukar synnerligen noga akta sig för att utan vidare bifalla utredningsmotioner med så avskräckande partifärg. I denna riksdagens skrivelse har av den långa motiveringen i motionen särskilt citerats endast följande: »Uti ifrågavarande motion hava motionärerna, efter att hava påpekat, att någon systematisk fördelning av den i vårt land tillgängliga arbetskraften till förekommande av arbetslöshet i stort sett varken förekomme inom den enskilda företagareverksamheten eller vad beträffar staten och dess institutioner, gjort gällande, att varje medborgare hade att som en medborgerlig rättighet kräva *rätten till arbete*, ehuru det visserligen torde vara svårt, att till det yttersta genomdriva denna princip.» För sin egen ståndpunkt åberopar riksdagen ett av arbetslöshetskommissionen avgivet utlåtande undertecknat av herrar Pegelow och Järte och anför därom följande: »Arbetslöshetskommissionen framhåller bland annat, att den funnit motionens syftemål så behjärtansvärt och av sådan betydelse för åvägabringande av bättre förhållanden på arbetsmarknaden, att kommissionen måste giva det samma sin principiella anslutning. Denna sin uppfattning har kommissionen förvärvat genom sin sexåriga verksamhet såsom statens centralorgan för arbetslöshetens bekämpande.» Jag har i dag genomgått detta arbetslöshetskommissionens utlåtande. Där finns icke något som helst avståndstagande från den i motionen omnämnda principen om rätt till arbete. Icke heller i riksdagens skrivelse har man, oaktat man särskilt citerat ifrågavarande punkt i motionen, funnit sig böra taga avstånd från densamma.

År 1912 var jag motionär i denna kammaren i frågan om arbetslöshetens bekämpande. Jag utvecklade vid ärendets behandling i kammaren ganska utförligt frågan om rätt till arbete, påminde särskilt om Bismarcks ställning till detta spörsmål, men i den följande debatten gick man icke från något håll in på något bemötande av vad jag sagt på den punkten.

Jag har härmed velat framhålla, att rätten till arbete vid flera tillfällen under de senare åren har hävdats i riksdagen, och utan att någon gjort någon invändning mot densamma. Då är det oriktigt att såsom i statsutskottets utlåtande skett påstå, att riksdagen flerfaldiga gånger uttalat, att det icke existerar någon rätt till arbete.

För mig står den rätten klar. Den är uttalad av en skald, som icke är främmande för högern uti orden: »Så sant vi äga ett fädernesland, vi ärvde det alla lika.» Däri, anser jag, hava vi grunden till de arbetslösas rätt till arbete, och det kommer säkert en dag, då förmyndarna — de nuvarande innehavarna av landets naturtillgångar — skola få avlägga förmyndarräkning inför det myndigvordna folket.

Herr talman! Jag yrkar bifall till sammanjämkningsförslaget.

Herr **Ekman, Carl Gustaf**: Herr Möller frågade mig, om jag icke, därest sammanjämningsförslaget kommit att slutligen avgöras på fredagen, skulle ha kommit att biträda detta förslag och påyrka dess antagande. Jag svarar: Jo, naturligtvis skulle jag det, därför att jag då förutsatte, att förslagets olika partier skulle lojalt upprätthållas av samtliga dem, som enat sig om förslaget.

Sammanjämningsförslag i arbetslöshetsfrågan.
(Forts.)

Herr Möller yttrade vidare, att det vore lättsinnigt av kammaren att besluta någonting på ett löst ord av mig i fråga om retroaktiviteten. Jag vill säga, att jag har personligen den uppfattningen, att möjlighet förefinnes att genomföra en sådan — det har jag tidigare uttalat, och det vidhåller jag. Jag vill dock till undvikande av missförstånd säga, att min tanke i detta fall icke anknyter sig till ett beslut i samband med den gemensamma omröstningen, utan att jag tänker på åstadkommande av ett fristående beslut.

Herr Möller sade vidare till mig, att jag med en axelryckning förbisett, att bakom regeringens förslag ligger ett starkt humanitärt krav. Och herr Pers inbegrep väl, såvitt jag kunde förstå, även mig bland de andra, när han sade, att samtliga de som yttrat sig för avslag icke hade haft tillräckligt stark medkänsla för dem det gällde. Jag ber att få uttala min bestämda gensaga gent emot dylika omdömen. Det finnes dock ekonomiska händelseförlopp i en statsorganisms liv, då man får lov att göra precis detsamma som kirurgen när det gäller fysiskt sjuka mänskliga individer. Men beteckna kirurgiska operationer som hjärtlösa kan väl endast den göra, förefaller det mig, som ser enbart till de yttre förhållandena. I själva verket kunna dylika operationer innebära den största medkänsla jämväl för den det närmast gäller. För min del vill jag säga, att jag från barndomstid känner och förstår med dem som ha att bygga på skuggsidan av livet och som få leva under de förhållanden, som där förefinnas.

Herr Möller frågade ytterligare, vilka konsekvenser jag för min del ansåg skulle ligga i ett deltagande i ett beslut, som resulterade exempelvis i ett slutligt antagande av det ursprungliga utskottsförslaget. Jag har hittills deltagit i arbetet på utformningen av detta beslut i min egen skap av riksdagsman under känsla av att jag hade plikt och skyldighet att söka åstadkomma det sakligt sett bästa resultatet i frågan. Därest ett sådant beslut kommer till stånd, är det uppenbart, att varje man, som medverkat därtill, också har skyldighet att taga konsekvenserna av förslagets antagande. Men varje mans ställning i det avseendet måste prövas i samband med de förhållanden, under vilka han arbetar, och de resurser, över vilka han förfogar. I den mån, som rimliga och naturliga krav i detta avseende framställas, kommer jag icke att undandraga mig det ansvar, som ett deltagande i det föreliggande beslutet förutsätter.

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr talmannen enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i det föreliggande memorialet hemställt;

Sammanjäkningsförslag i arbetslöshetsfrågan. och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

(Forts.) Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslags en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt memorial nr 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 60;
Nej — 76.

På hemställan av herr talmannen beslöts, att behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till ett annat sammanträde.

Avgåvos och hänvisades till särskilda utskottet nedannämnda motioner:

nr 192, av herr *Tjällgren* och herr *Ericson, Oscar*, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition med förslag till skogsvårdslag;

nr 194, av herr *Andersson, Erik*, och herr *Gustafsson, Karl*, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition med förslag till skogsvårdslag; och

nr 195, av herr *Ingeström* och herr *Gustafsson, Karl*, i anledning av Kungl. Maj: ts propositioner nr 157 och 160.

Justerades ytterligare protokollsutdrag för denna dag, varefter kamarens sammanträde avslutades kl. 12,18 på natten.

In fidem

G. H. Berggren.

Fredagen den 6 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 70, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående försäljning av visst område av Bohusläns regementes övningsfält invid Uddevalla;

nr 71, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition, nr 44, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar;

nr 72, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående godkännande av bytesavtal rörande kronan tillhörig mark å Nya varvet;

nr 73, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående försäljning av visst område från statens lagerhustomt i Vara;

nr 74, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition med anledning av framställning från Magnesitaktiebolaget Tarrekaise beträffande vissa av bolaget arrenderade mineralfyndigheter å kronojord i Norrbottens län;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående upplåtelse av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående förlängd giltighetstid av avlöningsreglemente för tjänstemän vid domänverket m. m.; samt

nr 78, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående disponerande av 1922 års avkastning av statens hästavelsfond.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial nr 37, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut angående framlagt sammanjämningsförslag i fråga om viss ändring i reglerna om avstängning från arbetslöshetshjälp i fall av arbetskonflikt.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till Riksdagens I kammare.

Till följe min sons inträffade sjukdom anhålles vördsammast om ledighet tillsvidare från riksdagsgöromålen.
München den 3 april 1923.

A. O. Frändén.

Denna ansökning bifölls.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 5 och första lagutskottets utlåtande nr 12.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,37 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.
